

CHARLES
DICKENS

BİR NOEL ŞARKISI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÇİÇEK ERİŞ

Genel Yayın: 5007

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CHARLES DICKENS
BİR NOEL ŞARKISI

ÖZGÜN ADI
A CHRISTMAS CAROL

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÇİÇEK ERİŞ

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2020
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
DENİZ RESUL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

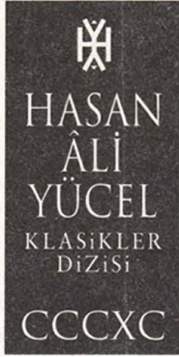
1. BASIM, KASIM 2020, İSTANBUL

ISBN 978-625-405-183-8 (CİLTLİ)
ISBN 978-625-405-182-1 (KARTON KAPAKLI)

BASKI-CİLT
DERYA MÜCELLİT SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
MALTEPE MAH. LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/80-81 TOPKAPI
ZEYTİNBURNU İSTANBUL
Tel: (0212) 501 02 72 - (0212) 501 35 91 Faks: (0212) 480 09 14
Sertifika No: 40514

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

CHARLES DICKENS

BİR NOEL ŞARKISI

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÇİÇEK ERİŞ

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Önsöz

Bir Fikrin Hayaleti'ni diriltmek amacıyla yazmaya koyulduğum bu hayaletli küçük kitap dilerim ki okurlarımı gerek kendilerine gerek birbirlerine, gerek Noel zamanına gerek de bana karşı aksi bir ruh haline sokmasın; yuvalarına tatlı tatlı musallat olsun ve kimse onu elinden bırakmak istemesin.

Sadık dostunuz ve hizmetkârınız,

C.D.

Aralık, 1843.

I. Dörtlük

Marley'nin Hayaleti

Marley'nin öldüğünü belirterek başlamalıyım. Öldüğünden hiç şüpheniz olmasın. Ölüm belgelerini papaz, kâtip, levazımatçı ve mirasçı imzaladı. Scrooge da imza attı. Scrooge'un ismi borsada hatırı sayılır bir isimdi, imzası da çok geçerliydi.

Yani bizim ihtiyar Marley, hani nasıl derler, bir kapı çivisi kadar ölüydü.

Ha bu arada!.. Kapı çivisi kadar ölü ne demektir, kendi deneyimlerimden filan bildiğimi sanmayın sakın. En ölü demir parçası nedir diye bana sorsalar tabut çivisi derim. Ama atalarımızın teşbihinde hata olmaz, eleştirmek de bana düşmez. Yoksa neme lazım, başımıza taş bile yağabilir. Bu yüzden izninizle, Marley bir kapı çivisi kadar ölüydü diyerek lafımı tekrar etmek istiyorum.

Peki, Scrooge onun öldüğünü bilmiyor muydu? Tabii ki biliyordu. Zaten başka türlü mümkün değildi. Scrooge ile Marley kimbilir kaç senedir ortaktı. Scrooge onun vasiyetini yerine getirecek yegâne yükümlü, mirasının yegâne yöneticisi, yegâne vârisi, yegâne arkadaşı ve cenazesine katılan yegâne insandı. Fakat o bile bu elim olaydan etkilenmemiş,

hatta cenazenin kaldırıldığı gün sıkı bir pazarlıkla iş bağlamayı bile başarmıştı.

Konu yine beni Marley'nin cenazesine getirdi. O yüzden başladığım yere geri dönüyorum. Marley kesinlikle ölmüştü. Bu konuda sakın şüpheniz olmasın, yoksa anlatacağım öykünün ilgi çekici hiçbir tarafı kalmayacak. Hamlet'in babasının oyun başlamadan önce öldüğüne kesinlikle inanmış olmasak, doğu rüzgârı eserken kalesinin surlarında gece gece dolaşmasını ne şaşırtıcı bulurduk ne de bu olay, orta yaşlı bir adamın rüzgârlı bir yerde, mesela Saint Paul mezarlığında çıktığı gece yürüyüşünde karşısına dikiliverdiği oğlunun yarım aklını da almasından farklı olurdu.

Scrooge, Marley'nin ismini tabeladan kaldırmamıştı. Depo kapısının üstünde, ölümünden yıllar sonra bile Scrooge ve Marley ismi okunuyordu. Firmanın adı Scrooge ve Marley olarak biliniyordu. Bu işlere yeni başlayanlar Scrooge'a bazen Scrooge, bazen Marley derlerdi, Scrooge iki ismi de yadırgamaz, cevap verirdi. Onun için böyle şeylerin ehemmiyeti yoktu.

Ne eli sıkı adamdı o Scrooge! Açgözlü, dişiyle tırnağıyla tutunan, tuttuğunu koparan, yakaladığını bırakmayan, hırlayan, tırmalayan ihtiyar günahkârın tekiydi. Çelikle vurulduğunda bile bir kıvılcım dahi çıkarmayan bir çakmaktaşı gibi sert ve keskin, gizemli, içine kapalı, bir istiridye gibi yalnızdı. Ruhunun soğukluğu yüzüne yansımış, sivri burnunun ucunu kanca gibi bükmüş, yanaklarını pörsütmüş, yürüyüşünü bile kaskatı yapmış, gözlerini kızartmış, incecik dudaklarını morartmıştı; Scrooge'un kulak tırmalayan sesiyle ters ters konuşan da yine bu soğukluktu. Saçlarına, kaşlarına, fırça gibi sakallarına kırağı düşmüştü âdeta. Soğukluğunu gittiği her yere götürürdü, en sıcak günlerde dahi ofisi buz keser, o buzlar Noel'de bile azıcık olsun çözülmezdi.

Scrooge'u havanın sıcak veya soğuk olması etkilemezdi. Hiçbir sıcaklık onu ısıtamaz, kışın dondurucu soğuğu üşütmezdi. Hiçbir rüzgâr ondan daha acı ısırılmazdı, hiçbir kar

tanesi onun gibi kasıtlı hedef gözetmezdi ve sicim gibi yağan yağmur bile insaflyıdı Scrooge'dan. Kötü hava bu adamlar ne yapacağını bilemezdi. En şiddetli yağmur, kar, tipi hat-ta dolunun bile Scrooge'a ağır basan bir yönü vardı. Onlar yağdı mı bol bol yağardı, oysa Scrooge'un eli bol olduğu görülmemiş olaydı.

Sokakta kimse sevinçli bakışlarla Scrooge'u durdurup, "Sevgili Scrooge, nasılsın? Ne zaman beni görmeye geleceksin azizim?" demezdi. Tek bir dilenci sadaka vermesini beklemez, hiçbir çocuk ona saati, hiçbir kadın ya da erkek falanca yere nasıl gidileceğini sormazdı. Körlerin köpekleri bile onu tanıır, geldiğini gördüler mi sahiplerini kapı önlerine, avlulara çeker, "Kör göz kem gözden iyidir," dercesine kuyruklarını sallarlardı.

Ama bunlar Scrooge'un umurunda bile değildi! Aslında o tam da bunu istiyordu. Hayatın kalabalık yollarının kenarlarından yürümek, her tür sevgiyi kol boyu mesafede tutmak; Scrooge'a göre bunlar akli olanların zevk aldığı şeylerdi.

Evvel zaman içinde, yılın en güzel zamanı olan Noel arifesinde, bizim Scrooge yazıhanesinde oturmuş, hesap kitap işleriyle uğraşıyordu. Kasvetli, ısıran bir soğuk, üstüne üstlük sis vardı ve Scrooge dışarıda insanların aksırıp tıksırarak bir o tarafa bir bu tarafa yürüdüklerini, ellerini ısıtmak için ovuşturduklarını, ayaklarını kaldırım taşlarına vurduklarını duyabiliyordu. Meydandaki saat üçü henüz vurmuştu ama hava kararmak üzereydi. Gün boyu pek aydınlanmamıştı ya zaten. Çevredeki yazıhanelerin pencerelerindeki titrek mum alevleri, yoğun kahverengi havada kırmızı lekeler gibi parlıyordu. Sis tüm anahtar deliklerinden, çatlaklardan sızıyordu, üstelik öyle yoğundu ki avlu daracık olmasına rağmen hemen karşıdaki binalar hayaletle dönüşmüştü. Karanlık bulutun olanca ağırlığıyla çöreklenip her şeyi silikleştirdiğini gören, Doğa Ana'nın yakınlarda yaşadığını ve bir şeyler kaydattığını zannederdi.

Scrooge iç karartıcı, kutu gibi bir odada mektupları temize çeken kâtibini gözünün önünden ayırmak istemediği için yazıhane kapısı açık dururdu. Scrooge'un sobasında küçük bir ateş yanıyordu ama kâtibininki çok daha küçüktü, yanan tek bir kömürdü sanki. Fakat kâtip ateşi besleyemiyordu çünkü Scrooge kömür dolu kutuyu kendi odasında tutardı, kâtip de elinde kürekle içeri girse Scrooge'un onunla yollarını ayıracağını bildiğinden beyaz atkısını boynuna sarar, mum aleviyle kendini ısıtmaya çalışır, ancak hayal gücü çok kuvvetli olmadığından pek başarılı olamazdı.

“Mutlu Noeller dayı! Tanrı seni korusun!” diye haykırdı biri neşeyle. Scrooge'un yeğeni içeri öyle hızlı dalmıştı ki yazıhanenin ortasında bir anda bitivermişti sanki.

“Peh!” dedi Scrooge. “Saçmalık!”

Scrooge'un yeğeni sisli ve dondurucu havada hızlı hızlı yürümekten öyle bir ısınmıştı ki yüzü ıslıl ıslıl, yanakları al al olmuştu. Gözleri parladı ve ağzından tekrar buhar tüttü.

“Noel mi saçmalık dayı!” dedi genç adam. “Herhalde öyle demek istemedin, değil mi?”

“İstedim elbet,” dedi Scrooge. “Mutlu Noellermiş. Senin mutlu olmaya ne hakkın var? Mutlu olmak için ne sebebin var? Ne de olsa yoksulsun.”

“Peki öyleyse,” diye karşılık verdi yeğeni kaygısızca, “senin kötümser olmaya ne hakkın var? Aksi olmak için ne sebebin var? Ne de olsa zenginsin.”

O anda iyi bir cevap bulamayan Scrooge tekrar, “Peh!” dedi. Ardından bir de, “Saçmalık!” diye ekledi.

“Bu kadar aksi olma dayı!” dedi yeğeni.

“Ya ne olayım ha?” dedi Scrooge. “Bunca aptalla dolu bir dünyada yaşarken başka şansım mı var? Mutlu Noellermiş! Noelleri batasicalar. Senin için faturaları ödeyecek paranın olmadığı bir günden başka ne olabilir ki Noel? Bir yıl yaşlanmış olmana rağmen kendini bir nebze bile daha zengin bulamadığın, hesap kitap yaptığın ama on iki ayın

hesabının da aleyhine olduğunu gördüğün bir gün. Bana kalırsa, ‘Mutlu Noeller’ lafını dilinden düşürmeyen her aptalı kendi kazanında kaynatmalı, çobanpüskülünden kazığı kalbine çakıp gömmeli.”

“Ama dayı!” diye çığırdı yeğeni.

“Ne var!” diye karşılık verdi dayısı sertçe. “Sen Noel’ini kendine göre kutla, ben de kendime göre kutlayayım.”

“Kutlamak mı?” diye tekrarladı yeğeni. “Sen Noel’i kutlamıyorsun ki.”

“Of, o zaman bırak da kutlamayayım,” dedi Scrooge. “Sana hayrı dokunur umarım! Sanki bugüne dek dokundu da...”

“Bana hayrı dokunmuş ama kazanç kapısı olmamış pek çok şey olduğunu inkâr edemem. Noel de bunlardan biri. Ama Noel ne zaman kapıyı çalsa, kökenindeki kutsallığından ayrı olarak –ki bugünü ondan ayrı tutmak pek mümkün değil elbet–, nezaketle, bağışlamayla, merhametle dolu, mutlu bir gün olduğunu düşündüm ben; koca senenin sonunda kadınlarla erkeklerin o sınıksız kapalı kalplerini özgürce açmaya gönüllü olduğu, kendilerinden yoksulları sonu mezarda biten bu yolculukta başka yolların yolcusu gibi değil, kendilerine eşit gördükleri bir zaman. Bu yüzden dayıcığım, Noel cebime üç kuruş para koymamı sağlamamış olabilir ama bana hayrı dokunduğuna, gelecekte de dokunacağına inanıyorum. İyi ki Noel var!”

Küçük odadaki kâtip bu güzel konuşmaya elinde olmadan alkış tuttu. Ne kadar yakışsız kaçtığını anlayınca da ilgisini ateşe yönelterek bir çubukla közü dürtükledi ve tabii ki son közün de küllenmesine sebep oldu.

“Tek bir ses daha çıkardığını duymayayım,” diye çıktı Scrooge, “yoksa Noel’de işsizliğini kutlarsın!” Yeğenine dönerek, “Belagat yeteneğiniz var, bayım,” diye ekledi. “Parlamentoya girmemenize şaşıyorum!”

“Kızma dayı. Hadi, yarın akşam yemeğini bizde ye.”

Scrooge akşam yemeğini onlarla hangi münasip yerde yiyebileceğini söyledi, evet, gerçekten böyle söyledi, lafını hiç sakınmadan hem de.

“Ama neden?” diye haykırdı yeğeni. “Neden?”

“Neden evlendin?” diye karşılık verdi Scrooge.

“Âşık oldum da ondan.”

Mutlu Noeller temennisinden daha da saçma tek şey buymuş gibi, “Âşık olmuşmuş!” diye homurdandı Scrooge. “Hadi sana iyi akşamlar!”

“Ama dayı, evlenmeden önce de beni görmeye gelmezdin sen. Neden şu an sebebi buymuş gibi davranıyorsun?”

“İyi akşamlar,” diye tekrar etti Scrooge.

“Senden bir şey istemiyorum. Hiçbir talebim yok. Neden dost olamıyoruz?”

“İyi akşamlar,” dedi Scrooge.

“Bu kadar kararlı olmana üzüldüm. Seninle kavga etmişliğimiz bile yoktur oysa. Ama ben Noel’in hatırına elimden geleni yaptım, Noel ruhumu da koruyacağım, dolayısıyla sana tekrar mutlu Noeller diliyorum dayı!”

“İyi akşamlar!”

“Mutlu yıllar!”

“İyi akşamlar!” dedi Scrooge.

Yeğeni yine de tek bir öfkeli söz söylemeden oradan çıktı. Dışarı çıkarken Noel temennilerini kâtime de iletmek için duraksadı. Kâtip üşümüş olmasına rağmen Scrooge’dan çok daha sıcak bir insandı, Scrooge’un yeğenine yürekten bir cevap verdi.

Kâtibin sözlerini duyan Scrooge, “Al işte, haftada on beş şilin kazanan, aile geçindirmeye çalışan ve mutlu bir Noel’den bahseden bir ahmak daha. Deli olacağım,” diye mırıldandı.

Bu deli, Scrooge’un yeğenini uğurlarken iki kişiyi içeri buyur etti. Cüsseli, hoş beylerdi, şimdi de şapkalarını çıkarmış, Scrooge’un ofisinde duruyorlardı. Elllerinde defterlerle kâğıtlar, Scrooge’a eğilerek selam verdiler.

“Scrooge ve Marley, değil mi?” diye sordu beylerden biri listesine bakarak. “Mr. Scrooge ile mi yoksa Mr. Marley ile mi tanışma şerefine erişiyorum?”

“Mr. Marley öleli yedi yıl oluyor,” dedi Scrooge. “Yedi yıl önce tam da bu gece öldü.”

“Mr. Marley’nin cömertliğinin hayattaki ortağı tarafından sürdürüldüğüne şüphemiz yok,” dedi adamlardan biri kartını uzatırken.

Doğruydu bu, Marley ile Scrooge birbirine oldukça benzerdi. Bu uğursuz “cömertlik” kelimesini duyan Scrooge kaşlarını çattı, kafasını sallayarak adamın kartını geri uzattı.

“Yılın bu neşeli dönemi, Mr. Scrooge,” diyerek söze başladı adamlardan biri eline kalem alarak, “bizim yardımımıza her zamankinden çok ihtiyacı olan yoksullara ve yardıma muhtaçlara elimizi uzatmak için pek bulunmaz bir fırsattır. Binlerce insan en temel ihtiyaçlarını karşılayamıyor, daha yüz binlercesi de sıcak bir evin bile ancak hayalini kurabiliyor efendim.”

“Hiç hapishane yok mu?” diye sordu Scrooge.

“Çok sayıda hapishane var,” dedi adam, kalemini bırakarak.

“Peki ya yoksullar için iş kurumları?”* diye sordu Scrooge. “Hâlâ işliyorlar, değil mi?”

“Tabii ki,” diye cevapladı adam. “Keşke ihtiyaç kalmasa.”

“Öyleyse yoksullara yardım yasası** da hâlâ yürürlükte, değil mi?”

“Evet, yürürlükte efendim.”

“Oh be! Öyle şeyler söylediniz ki bir şey oldu da tüm bu saydığım faydalı girişimleri topyekûn ortadan kaldırdılar sandım,” dedi Scrooge. “Hâlâ var olduklarını duyduğuma sevindim.”

* Eskiden İngiltere’de yoksulların kaldığı, düşkünlerevlerinden farklı olarak çalışma şartının bulunduğu kurumlar. Bunlar 1940’lara kadar varlığını sürdürmüştür. (e.n.)

** Çalışma koşuluyla yoksulların ihtiyaçlarının karşılanmasını öngören 1834 Yoksullar Yasası, Viktorya döneminin tartışmalı konularındandı. (e.n.)

“Bunların birçoklarına hem zihnen hem bedenen yetecek desteği sağlayamadığını düşündüğümüz için,” dedi adam, “yoksullara yiyecek, içecek ve yakacak desteği toplamaya karar verdik. Bu dönemi, yoklukların en derinden hissedildiği ve yardımların en çok sevindirdiği dönem olması sebebiyle seçtik. İsminizin yanına ne kadar yazayım?”

“Yazmayın!” dedi Scrooge.

“Bağışınızı isimsiz mi yapmak istiyorsunuz?”

“Beni rahat bırakmanızı istiyorum,” dedi Scrooge. “Ne yapmak istediğimi soruyorsunuz, cevabım bu. Noel’le işim olmaz benim, avareleri eğlendirecek param yok. İsimlerini zikrettiğim kurumlara destek veriyorum zaten, yeterince fazla parama mal oluyor. İhtiyacı olanlar o kurumlara gitsinler.”

“Pek çoğu bu kurumlara gidemiyor, kimisi oralara gitmektense aç kalmayı yeğliyor.”

“Madem aç kalmayı yeğliyorlar,” dedi Scrooge, “aç kalıp ölsünler o zaman, nüfus artışına da çözüm bulunmuş olur. Ayrıca, kusura bakmayın ama söylediklerinizin doğruluğu ne malum?”

“Araştırabilirsiniz,” dedi adam düşünceli bir tavırla.

“Hiçbiri beni ilgilendirmiyor,” diye karşılık verdi Scrooge. “İnsanın kendi işini bilmesi, başkalarının işlerine karışmaması yeter de artar bile. Benim işim beni sürekli meşgul ediyor zaten. Size iyi akşamlar beyler!”

Konuşmayı devam ettirmenin hiçbir işe yaramayacağını açıkça anlayan adamlar dışarı çıktılar. Yaptığı bu konuşmadan sonra kendinden pek memnun olup her zamankinden alaycı bir havaya bürünen Scrooge da işine döndü.

Bu sırada sis ve karanlık öyle bir bastırmıştı ki insanlar ellerine meşaleler almış koşuşturmaya, parasını ödeyen at arabalarına yol göstermeye başlamıştı. Scrooge’a duvardaki gotik pencereden kurnaz kurnaz bakan eski kilise kulesindeki sevimsiz çan görünmez olmuş, saat başları ile çeyrekleri bu-

lutların içinden bildiriyor, başı donmuş da dişleri takırdıyor gibi sesler çıkarıyordu. Soğuk da giderek şiddetlenmişti. Ana-caddede, meydanın bir kenarında gaz borularını tamir eden birkaç işçi, etrafında hırpani adamların ve çocukların toplanıp ellerini ısıttığı, gözleri dalarak baktığı bir ateş yakmışlardı. Kendi haline terk edilmiş tulumbadan damlayan sular surat asar gibi saçak saçak donmuş, insana düşman buza dönüşmüştü. Çobanpüskülleri ve yemişlerle süslü, camekânları sıcacık ışıklarla donatılmış dükkânların önünden geçenlerin solgun yüzleri al al oluyordu. Kasaplarla manavların mesleği şaşaalı bir eğlenceye dönüşüvermişti, satış ve pazarlama gibi sıkıcı kavramlarla alakaları olduğuna inanmak zordu. Vali konağı denen kalesinde vali, bir valinin evine yaraşır bir Noel kutlaması için elli aşçı ve kâhyasına görev vermişti. Hatta geçen pazartesi sokakta sarhoş dolaşıp insanlara rahatsızlık verdiği için beş şilin ceza yazdığı küçük terzi bile tavan arasında, yarın yenecek tatlının hazırlığına girişmiş, narin karısıyla çocuğu ise et satın almak için pazara çıkmışlardı.

Sis daha da yoğunlaştı, hava daha da soğudu. Isırıyor, iliklere işliyordu. Aziz Dunstan, Şeytan'ın burnunu o bildik silahının* yerine böyle bir havayı kullanarak sıkıverseydi iblis avaz avaz bağırmakta haklı olurdu. İşte böyle küçük burunlu, aç soğğun köpekler kemikleri nasıl kemirirse öyle kemirip gevelediği bir genç, Scrooge'un kapısının önünde eğilip anahtar deliğine doğru bir Noel şarkısı söylemeye başladı. Daha,

“Tanrı sizi korusun, şen efendi,
Ümitsizliğe düşmeyin sakın,”

sözlerini duyduğu anda Scrooge cetvelini kapıldığı gibi kapıya doğru fırlatınca şarkıcı korkuyla kaçtı, anahtar deliği de sis ve daha da münasip dondurucu soğukla tekrar başa kaldı.

* Efsaneye göre Aziz Dunstan Şeytan'ı burnundan yakalarken sıcak demirci maşası kullanır. (e.n.)

En sonunda işyerini kapatma saati gelmişti. Yerinden nemrut nemrut kalkan Scrooge bu hareketiyle, küçücük odasında oturmuş bu haberi bekleyen kâtibine çıkabileceğini belirtti; kâtip de hemen yanan mumu söndürüp şapkasını taktı.

“Yarın tüm gün izin istersin sen şimdi, değil mi?” diye sordu Scrooge.

“Sizin için de uygunsa efendim.”

“Uygun muyun değil,” dedi Scrooge. “Adil de değil. Ücretinden bir yarım kron kessem haksızlık sayarsın, değil mi?”

Kâtip belli belirsiz gülümsedi.

“Ama çalışmadığın halde para verdiğimde *bana* haksızlık olduğunu düşünmüyorsun.”

Kâtip bunun yılda sadece bir defa olduğunu söyledi.

“Her aralık ayının yirmi beşinde yankesicilik yapmanın bahanesi hazır!!” dedi Scrooge paltosunun düğmelerini çenesine kadar iliklerken. “Ama sana tüm gün izin vermek zorundayım sanırım. Bu yüzden ertesi sabah daha da erken işbaşı yapacaksın.”

Kâtip erkenden geleceğine söz verdi, Scrooge da homurdanarak dışarı çıktı. İşyeri çabucak kapandı ve kâtip belinden aşağıya kadar sarkan beyaz atkısıyla (paltosu yoktu) Cornhill'den aşağı kayan çocuklarla birlikte, Noel arifesi geleneği olduğu üzere yirmi kez kaydı, sonra körebe oynayabilmek için olanca hızıyla Camden Town'daki evine koştu.

Scrooge her zaman gittiği kasvetli lokantada yine kasvetle yemeğini yedi, tüm gazeteleri okuyup akşamın kalanını da hesap defterlerini düzenleyerek geçirdikten sonra evine uyumaya gitti. Bir zamanlar ortağına ait olan, ortağı öldükten sonra kendisine kalan dairede yaşıyordu. Odaları iç karartıcıydı, bir bahçeye bakan çökük bir yığından ibaret ev o kadar olmaması gereken bir yerdeydi ki bir zamanlar diğer evlerle saklambaç oynarken buraya saklanmış da bir daha

çıkış yolunu bulamamış gibi görünüyordu. Artık köhnemiş ve kasvetli bir yere dönüşmüştü çünkü Scrooge'dan başka kimse oturmuyor, diğer daireler işyeri olarak kullanılıyordu. Avlu o kadar karanlıktı ki Scrooge her taşıni ezbere bilmesine rağmen yolunu el yordamıyla buldu. Evin eski kara kapısında sis ve buz taşlaşmış oturuyordu sanki, hava tanrısı eşige çökmüş de mateme boğulmuştu âdeta.

Kapının üstündeki tokmak biraz büyüktü ama bunun dışında göze çarpan başka bir özelliği olmadığını söylemeliyim. Scrooge'un bu tokmağı her gece, her gündüz, burada kaldığı süre boyunca gördüğü de bir gerçektir. Bir de şunu söylemekte fayda var: Cesur bir iddia olsa da Scrooge'un, belediye meclisi, ihtiyar heyeti ve loncalardakiler dâhil olmak üzere Londra şehrindeki herhangi bir adam kadar bile hayal gücü yoktu. Yedi yıldır ölü olan ortağını da en son o öğleden sonra andığını eklemek gerek. Öyleyse lütfen bana Scrooge'un, kapının kilidine anahtarını sokup kafasını kaldırdığında kapı tokmağı yerine neden Marley'nin suratını gördüğünü açıkla mısınız?

Marley'nin suratı. Bahçedeki diğer her şeye nüfuz eden kör karanlığa rağmen kapı tokmağının üstüne uğursuz bir ışık düşmüştü, karanlık bir depoda bozulmuş bir ıstakoz gibi görünüyordu. Kızgın veya öfkeli değildi, Scrooge'a eskiden baktığı gibi bakıyordu. Hayaletimsi alnının üstünde hayaletimsi gözlüğü vardı, saçları ılık bir meltem veya birinin nefesi vurmuşçasına dalgalanıyordu, gözleri fal taşı gibi açık olmasına rağmen tamamen hareketsizdi. Bu hareketsizlik ve donuk renk yüzünden görüntü hayli korkutucuydu ama korkunçluğu surat ifadesinden değil de kendi elinde olmayan bir şeyden kaynaklanıyor gibiydi.

Scrooge bu akıl almaz manzaraya bakakalmışken geride tekrar kapı tokmağı kaldı.

Scrooge'un irkilmediğini, bekleğinde bile hissetmediği bir tedirginliğin kanını dondurmadığını söylemek yalan olur.

Yine de elinden bıraktığı anahtarı tekrar kilide sokarak kendinden emin bir şekilde çevirdi, içeri girdi ve mumunu yaktı.

Kapıyı kapatmadan önce bir anlık tereddütle duraksadı, kapının arkasına dikkatle, Marley'nin örülmüş saçlarını görmeyi beklermiş gibi baktı ama gözüne çarpan tek şey tokmağı tutan vidalar ve somunlar olunca, "Yok artık canım!" dedi ve kapıyı güm diye kapattı.

Ses evin içinde gök gürültüsü gibi yankılandı. Yukarıdaki her oda ve aşağıdaki, şarap tüccarlarına ait mahzenlerdeki tüm fiçılar sesi teker teker yankıladı. Scrooge yankıdan korkacak adam değildi. Kapının kapandığından emin oldu, holü geçti, merdivenlerden yavaş yavaş yukarı çıktı. Çıkar-ken de mumun fitilini kısaltıyordu.

Lafın gelişi bir merdivenin ya da kötü yazılmış bir meclis önerisinin boşluklarından at arabası geçer denebilir, ama bu merdivenden bir cenaze arabası geçebilirdi derken ciddiym, hem de yanlamasına, arabanın arkasını duvara, kapı tarafını da tırabzana verip rahatça geçerci. Hatta üstüne boşluk bile kalırdı, işte belki bu yüzden Scrooge önünde kendi başına ilerleyen bir cenaze arabası görmüştü o karanlıkta. Sokaktaki yarım düzine gaz lambası, girişi aydınlatmaya yetecek cinsten değildi, dolayısıyla Scrooge'un taşıdığı mumun, etrafını pek aydınlatmadığını tahmin edebilirsiniz.

Hiç umursamayan Scrooge yukarı çıktı. Karanlık ucuzdu, Scrooge karanlığı severdi. Ama ağır kapısını kapatmadan önce odalara girip çıkarak her şeyin yerli yerinde olup olmadığını kontrol etti. Ne de olsa demin gördüğü surat hâlâ gözünün önündeydi.

Oturma odası, yatak odası, yüklük... Hepsi olması gerektiği gibiydi. Ne masanın altında biri vardı ne koltuğun altında; şöminede küçük bir ateş yanıyordu; çanak ve kaşık hazır duruyordu; ocakta yulaf lapası dolu küçük bir tencere vardı (Scrooge üşütmüştü). Yatağın altında, dolabın dibinde, duvara şüpheli bir biçimde asılı duran sabahlığının içinde de kimse yoktu. Yüklük bildiğiniz gibiydi işte. Eski

şömine siperi, eski ayakkabılar, iki balık sepeti, bir bacağı kırık çamaşır teknesi, bir de ocak süngüsü vardı.

Tatmin olarak kapıyı kapatıp kendisini içeri kilitledi, hat-ta hiç alışkanlığı olmamasına rağmen anahtarı iki kez çevirdi. Kendisini şaşırtacak hiçbir şey olmayacağına inanarak boyunbağını çıkarttı, sabahlığını ve terliklerini giydi, gece takkesini da takarak ateşin önüne lapasını yemeye oturdu.

Ateş çok güçsüzdü, bu soğuk gecede kimseye hayrı olacak cinsten değildi. Bu kadar küçük bir yakacak parçasından alınabilecek tüm ısıdan faydalanabilmek için Scrooge yakınına oturmak zorunda kalmış, üstüne eğilmişti. Şömine çok uzun zaman önce Felemenk bir tüccar tarafından yaptırılmıştı, çevresindeki çinilerde İncil'den esinlenilerek yapılmış resimler vardı. Habil ile Kabil, Firavun'un kızları, Saba Melikesi, tüy gibi bulutların üstünde yere inen melek elçiler, İbrahim, Belşazzar ve havariler gibi resimlerin hepsi Scrooge'un düşüncelerini meşgul edebilirdi fakat yedi yıldır ölü olan Marley'nin yüzü o eski peygamberin asası gibi inmiş, diğer her şeyi yutmuştu.* Pürüzsüz çinilerin hepsi boş olsa, Scrooge'un bölük pörçük düşüncelerini üstünde gösterme gücüne sahip olsa hepsinde ihtiyar Marley'nin yüzünün birer kopyası oluşurdu.

“Saçmalık!” diye söylendi Scrooge odanın bir yanından diğer yanına giderken.

Birkaç kez dolandıktan sonra tekrar oturdu. Kafasını geriye attığında gözleri odada asılı olan, artık unutulup gitmiş bir amaçla binanın en üst katındaki odayla iletişim sağlayan eski çana takıldı. Scrooge büyük bir şaşkınlık ve korkuyla bu çanın sallanmaya başladığını fark etti. Öylesine yumuşak salınıyordu ki neredeyse hiç ses çıkarmıyordu ama kısa süre içinde çınlamaya, sonra da evin içindeki tüm çanlar onunla birlikte çalmaya başladı.

* *Eski Ahit, Mısır'dan Çıkış, 7:12.* Harun'un asası yılanı dönüşerek Firavun'un büyücülerinin büyüyle yarattığı yılanları yutar. (e.n.)

Bu belki otuz saniye belki bir dakika sürdü ama Scrooge'a bir saat gibi gelmişti. Çanlar başladıkları gibi birlikte susuverdiler. Bu sefer de mahzendeki fiçıların üstünde biri ağır bir zincir sürüklüyormuş gibi bir ses çıkmaya başlamıştı. Scrooge perili evlerdeki hayaletlerin zincirler sürüklediklerine dair duyduklarını hatırlayıverdi.

Mahzenin kapısı gümbürtüyle açıldı ve Scrooge aşağıdaki katlardan sesin giderek yaklaştığını duydu. Ses merdivenlerden yukarıya, tam da kendi bulunduğu odaya doğru geliyordu.

“Saçmalık bu!” dedi Scrooge. “İnanmıyorum!”

Ama gözlerinin önünde ağır kapının içinden odaya bir şey süzülünce beti benzi attı. O gelince, sönmek üzere olan ateş sanki, “Onu tanıyorum! Marley'nin hayaleti bu!” dercesine cana geldi, ardından yine sönükleşti.

Aynı yüzdü, tıpatıp aynı. Marley örülü saçları, her zaman giydiği yeleği, pantolonu, botları ve tıpkı örgüsü, ceketinin eteği ve başındaki saçlar gibi salınan bot püskülleriyle içeri girmişti. Taşıdığı zincir beline bağlıydı. Uzundu ve kuyruk gibi etrafına dolanmıştı, ayrıca Scrooge'un gözünden kaçmayan en büyük özelliği bu zincirin para kasaları, anahtarlar, asma kilitler, hesap defterleri, senetler ve ağır demir cüzdanlardan yapılmış olmasıydı. Marley'nin bedeni şeffaftı, dolayısıyla Scrooge yeleğinin arkasındaki iki düğmeyi de görebiliyordu.

Marley'nin kalpsiz bir adam olduğu söylenirdi ama o şimdiye kadar buna hiç inanmamıştı.

Gerçi şu anda da pek inanmıyordu. Hayalete içini görece kadar dikkatle bakmasına ve karşısında dikildiğini görüyor olmasına rağmen; ölüm soğukluğunu hissetmesine, kafasıyla çenesini saran daha önce hiç görmediği örtünün dokusunu dahi ayırt edebilmesine rağmen kuşkuyla yaklaşıyor, duyularına karşı koymaya çalışıyordu.

“İyi be!” dedi Scrooge her zamanki gibi iğneleyici ve soğuk bir sesle. “Ne istiyorsun benden?”

“Çok şey!” dedi Marley, ona ait olduğu şüphe götürmeyen sesiyle.

“Kimsin sen?”

“*Eskiden* kim olduğumu sor.”

“*Kimdin* sen öyleyse?” dedi Scrooge sesini yükselterek. “Pek müşkülpesent bir hayaletmişsin.” Aslında “adammışsın” diyecekti ama yakışksız olacağını düşünüp vazgeçmişti.

“Hayattayken senin ortağın Jacob Marley’ydim.”

“Oturabilir misin?” diye sordu Scrooge ona şüpheyile bakarak.

“Oturabilirim.”

“Eh, otur o zaman.”

Scrooge’un bu soruyu sormasının sebebi, böylesi şeffaf görünen bir hayaletin bir sandalye bulup oturabilme yetisine sahip olup olmadığını bilmemesiydi, oturamıyorsa utanç verici bir açıklamaya gereksinim duyulabilirdi. Ama hayalet, şöminenin karşısına, bunu yapmaya gayet alışıkmiş gibi oturuverdi.

“Bana inanmıyorsun,” dedi hayalet.

“İnanmıyorum,” dedi Scrooge.

“Kendi duyularınla tecrübe ettiklerin dışında ne gibi bir kanıta ihtiyacın var?”

“Bilmiyorum,” diye cevap verdi Scrooge.

“Duyularından neden şüphe ediyorsun?”

“Çünkü,” diye söze başladı Scrooge, “en ufak şeyden bile etkileniyorlar. Midemi azıcık üşüttüğümde tüm algılarım bana ihanet ediyor. Sen hazmedemediğim bir dilim et, mideme dokunmuş acı hardal, bozuk bir parça peynir, pişmemiş bir patates parçasının bana oynadığı bir oyun olabilirsin. Her ne haltsın bilemiyorum ama tabuttan ziyade nohuttan kaynaklanan bir sorun gibi duruyorsun.”

Aslında Scrooge pek şakacı olmadığı gibi, kendisini o an şaka yapacak gibi de hissetmiyordu. Hortlağın sesi bile kanını dondurmaya yettiğinden, aklını dağıtıp korkusunu yatıştırmak için kendince akıllılık yapmaya çalışmıştı.

O donuk gözlere bakarak bir an bile sessizlik içinde otursa Scrooge delirebileceğini düşünüyordu. Hortlağa cehennem atmosferinden bir parça tahsis edilmiş olması da epey korkutucuydu. Scrooge bunu kendi hissetmiyordu ama açıkça görebiliyordu zira hayalet tamamen hareketsiz oturmasına rağmen saç, ceket ve püskülleri sanki üstüne bir fırından sıcak hava vuruyormuş gibi dalgalanıyordu.

“Şu kürdanı görüyor musun?” dedi Scrooge, hayaletin cansız bakışlarını üstünden bir anlık bile olsa ayırabilme ümidiyle.

“Evet,” diye yanıtladı hayalet.

“Ona bakmıyorsun bile,” dedi Scrooge.

“Yine de görüyorum,” dedi hayalet.

“Peki!” dedi Scrooge. “İnanışa göre, bunu yutarsam hayatımın sonuna kadar cinler peşimi bırakmazmış. Oysa uydurmaca bunların hepsi, saçmalık!”

Bu lafların üzerine hayalet öyle korkunç bir çığlık atıp zincirini öylesine dehşetengiz bir sesle şıkırdattı ki Scrooge bayılmamak için sandalyesine sıkı sıkı yapıştı. Ancak hayalet, oda çok sıcakmış gibi kafasındaki sargıyı çıkarıp alt çenesi göğsüne düşünce çok daha feci bir dehşete kapıldı!

Scrooge dizlerinin üstüne çöküp ellerini dua eder gibi birleştirdi.

“Merhamet et!” diye yalvardı. “Korkunç hayalet, benden ne istiyorsun?”

“Dünya zevkine düşkün insan!” diye karşılık verdi hayalet. “Bana inanıyor musun, inanmıyor musun?”

“İnanıyorum,” dedi Scrooge. “İnanmak zorundayım. Ama neden hayaletler dünyada geziyor? Neden bana görünüyorlar?”

“Her insanın ruhunun diğer insanlarla bir şeyler paylaşması, gezip görmesi gerekir. O ruh hayatta bunları yaşayamazsa bunu ölümden sonra yapmaya mahkûmdur. Dünyayı dolaşmakla lanetlenir, yaşayamadıklarını ölümden sonra görür ama tecrübe edemeden uzaktan bakar!”

Hayalet tekrar çığlık attı ve zincirini şıkırdattı.

“Zincirlenmişsin,” dedi Scrooge titreyerek. “Nedenini söyler misin?”

“Hayatımda ördüğüm zincirleri taşıyorum,” diye cevap verdi hayalet. “Her halkasını, her karışını kendim ördüm. Tamamen kendi hür irademle kuşandım ve onu kendi hür irademle eskiteceğim. Bu zincirdekiler *sana* yabancı olmasa gerek.”

Scrooge giderek daha fazla titriyordu.

“Kendi taşıdığın zincirin ağırlığıyla uzunluğunu bilmek ister misin?” diye devam etti hayalet. “Yedi Noel önce bu ağırlıkta, bu uzunlukta idi. O zamandan beri üstüne nice halka ekledin. Ağırlığı korkunç!”

Scrooge kendini elli altmış kulaçlık demir bir zincirle sarılı bulacakmışçasına yerlere bakındı ama bir şey göremedi.

“Jacob!” diye yalvardı. “Jacob Marley, susma sakın. Gönlümü ferahlat, Jacob!”

“Sana verecek tesellim yok,” diye cevap verdi hayalet. “Teselli dediğin başka türlü ulaklarla başka türlü insanlara verilir Ebenezer Scrooge. Sana görevimi de söyleyemem. Pek bir şey yapmama izin yok. Dinlenemem, duramam, hiçbir yerde oyalanamam. Ruhum işyerimizin dışına hiç çıkmadı, hayatım boyunca ofisimizin daracık sınırlarını aşmadı ve önümde yorucu bir yolculuk uzanıyor!”

Scrooge ne zaman düşüncelere dalsa ellerini pantolonunun cebine sokardı. Şimdi hayaletin dediklerini düşünürken gözlerini kaldırmadan, diz çöktüğü yerden kalkmadan ellerini cebine soktu.

Ciddi ama alçakgönüllü ve saygılı bir şekilde, “Epey ağırdan almışsın Jacob,” dedi.

“Ağırdan mı!”

“Yedi yıldır ölüsün,” diye devam etti Scrooge. “Tüm bu zamandır da yolculuk yapıyorsun.”

“Hiç durmadan, hiç dinlenmeden. Bu pişmanlık ardı arkası kesilmeyen bir kahr.”

“Hızlı mı yol alıyorsun?” diye sordu Scrooge.

“Rüzgârın kanatlarında,” diye cevap verdi hayalet.

“Yedi yılda oldukça uzun yol katetmişsindir.”

Bunu duyan hayalet bir çılgılık daha kopardı ve zincirini gecenin sessizliğinde öyle sertçe savurdu ki bekçi, toplumun rahatını kaçırdığı için ceza kesse yeri yidi.

“Tutsak, eli kolu bağlı ve zincirlere vurulmuş halde,” diye haykırdı hayalet, “bu dünyanın kadir olduğu iyiliğin tamamen filizlenebilmesi için ölümsüz yaratıkların ilanihaye çalıştıklarından bihaber. Bu fânî dünyada hayatın, kendi küçük alanında iyilikler yapan bir Hristiyan ruhun faydalı olabileceği her şeye yetmeyecek kadar kısa olduğundan bihaber. Bir hayatla sana sunulan fırsatı değerlendiremezsen ne kadar pişman olsan da fayda etmeyeceğini bilmeden! İşte ben öyleydim! Ah, ben de öyleydim!”

Titrek bir sesle, “Ama sen çok iyi bir işadamıydın Jacob,” diye konuştu Scrooge, söylenenleri yavaş yavaş kendi hayatıyla bağdaştırırken.

“İş mi!” diye haykırdı hayalet, ellerini ova ova. “Benim işim insaniyet, toplum refahı, yardımseverlik, inayet, hoşgörü ve cömertlik olmalıydı. Mesleğim, saydığım işlerin uçsuz bucaksız denizinde bir damla suydü sadece!”

Beyhude üzüntüsünün sebebiymiş gibi zincirini havaya kaldırdı ve olanca ağırlığıyla yine yere çaldı.

“En çok acıyı,” diye devam etti hayalet, “senenin bu döneminde çekiyorum. Neden kimseyi umursamadan insanların arasında bakışlarım yerde dolaştım da başımı kaldırıp bilge adamları o yoksul eve götüren kutsal yıldıza* bakmadım! O yıldızın ışığının bana yolunu göstereceği yoksul evler yok muydu!”

Scrooge hayaletin böyle konuşmasından dehşete düşmüş, zangır zangır titriyordu.

* İncil’e göre üç bilge kral İsa’nın doğduğu ahıra Beytüllahım Yıldızı’na bakarak ulaşır. (e.n.)

“Dinle beni!” diye bağırdı hayalet. “Zamanım dolmak üzere.”

“Dinliyorum ama acı bana! Lütfen tumturaklı konuşmalar yapma Jacob! Yalvarırım!”

“Senin de görebildiğin bir şekle nasıl büründüm hiç bilmem. Pek çok gün yanında görünmeden oturmuşluğum var oysa.”

Bu kulağa pek hoş gelen bir düşünce değildi. Scrooge ürperdi ve alnındaki teri sildi.

“Benim kefaretimin hafif bir yanı yok,” diye devam etti hayalet. “Bu gece buraya gelmemin amacı seni uyarmak, benim kaderimden kaçmak için bir umudun olduğunu, hâlâ şansın olduğunu söylemek. Bu şans ve umudu sana ben vereceğim Ebenezer.”

“Her zaman çok iyi bir dost oldun bana, teşekkür ederim,” dedi Scrooge.

“Sana üç hayalet görünecek,” diye devam etti hayalet.

Bir anda Scrooge’un çenesi, demin hayaletinki nasıl düşüyse o kadar düşecek gibi oldu.

“Bahsettiğin şans ve umut bu mu yoksa Jacob?” diye sordu gittikçe kısılan sesiyle.

“Öyle.”

“İs-istemem öyleyse,” dedi Scrooge.

“Onlar sana görünmezse benim izlemek zorunda olduğum yoldan kurtulamazsın. Yarın çanlar biri çalarken ilkini göreceksin.”

“Hepsi bir kerede gelseler de bu badireyi tek seferde atlatsam olmaz mı Jacob?” diye sordu Scrooge.

“İkincisini ertesi gece aynı saatte göreceksin. Üçüncüsünü ise sonraki gece saat on ikinin son vuruşunun çınlaması sona erdiğinde. Beni bir daha arama, göremezsın ancak kendi iyiliğin için, aramızda geçen konuşmayı asla aklından çıkarma!”

Bu sözleri söyledikten sonra masadan sargısını alıp önceki gibi kafasına doladı. Scrooge bunu, sargıyı takıp da

çenesi birleşince dişlerinin çıkardığı sestten anladı. Tekrar gözlerini kaldırmaya cesaret etti ve doğaüstü ziyaretçisinin karşısında dikildiğini, koluna da zincirinin sarılı olduğunu gördü.

Hayalet geriye doğru gitti, attığı her adımda pencere biraz daha açıldı; oraya vardığında tamamen açılmıştı.

Scrooge'u yaklaşması için çağırdı, Scrooge yanına gitti. Aralarında iki adım ya var ya yokken Marley'nin hayaleti elini kaldırarak daha yakına gelmemesi için onu uyardı. Scrooge durdu.

İtaatten değil de şaşkınlık ve korkudan: Çünkü hayalet elini kaldırdığında havayı garip seslerin doldurduğunu fark etmişti; anlatılamayacak kadar kederli ve pişmanlık dolu sesler. Bir an dinledikten sonra hayalet de ağıtlara katıldı ve karanlık, kasvetli gecenin içine doğru süzüldü.

Scrooge merakına yenilip pencereye giderek dışarıya baktı.

Her yerde bir o yana bir bu yana huzursuzca giden ve inleyen hayaletler vardı. Hepsi Marley'nin hayaleti gibi zincirler taşıyordu; bazıları birbirine bağlıydı (suçlu hükümetler olabilirlerdi), ama hiçbirisi özgür değildi. Pek çoğunu tanıyordu Scrooge. Ayak bileğine devasa bir demir kasa kelepçelenmiş, aşağıda gördüğü, kapının önünde bebeğiyle oturan acınası durumdaki kadına yardım edemediği için yüreği parçalanırcasına ağlayan beyaz yelekli yaşlı hayaleti ise yakından tanırdı. Hepsinin çektiği acının sebebi ortaktı: İnsanlara el uzatmak, yardım etmek istiyorlardı ama bu kabiliyeti sonsuza dek kaybetmişlerdi.

Bu yaratıklar mı sisin içine gömüldü yoksa sis mi onları sarıp sarmaladı, anlayamadı. Ama hepsi hayalî sesleriyle birlikte soldu, gece, Scrooge eve yürürken olduğu kadar sessizleşti.

Scrooge pencereyi kapayıp hayaletin girdiği kapıyı kontrol etti. Kendi elleriyle üst üste iki kez kilitlemişti ve

sürgüler yerinden bile oynamamıştı. “Saçmalık!” diyecek oldu ama vazgeçti. Yaşadığı hislerden mi, günün yorgunluğundan mı, Görünmez Dünya’nın kendisine görünmesinden mi, hayaletin sıkıcı konuşmasından mı, yoksa saatin iyice ilerlemiş olmasından mı bilinmez, dinlenmeye ihtiyacı vardı; üstünü bile değiştirmeden yattı ve kafasını yastığa koyar koymaz uyudu.

İkinci Dörtlük

Üç Hayaletten İlki

Scrooge uyandığında hava o kadar karanlıktı ki başını kaldırıp baktığında şeffaf camla odasının opak duvarlarını birbirinden ayıramadı. Köstebeğimsi gözleriyle karanlığı delmeye çalışırken yakınlardaki kilisenin çanları saat başını haber vermek için dört çeyreği çaldı. Bunun üstüne Scrooge saatin kaç olduğunu anlamak için çan vuruşlarını bekledi.*

Ağır çanın altıdan yediye, sonra yediden sekize, sonra da ta on ikiye kadar çalmasını hayretle dinledi. On iki! O yataktan saat ikiye geçiyordu. Saat yanlış olmalıydı. Dışlilerin arasına buz parçası girmiş olmalıydı. On iki yahu!

Bu saçma sapan saatin hatasını görebilmek için cep saatinin yayına dokundu. Saatin küçük, hızlı nabızı on iki defa attı ve durdu.

“Bu mümkün olamaz,” dedi Scrooge. “Tüm gün ve gece uyumuş olamam ya. Güneşin başına bir şeyler gelmiş ve saat öğlen on ikiye vuruyor da olamaz!”

Bu fikir o kadar endişe vericiydi ki yataktan apar topar kalkıp el yordamıyla pencereye gitti. Dışarıyı görebilmesi

* Bazı kiliseler saati bir melodiyle haber verir. Her on beş dakikada bu melodinin bir çeyreği çalınır; dört çeyrek birden çalındıktan sonra da saat kaçsa çan o kadar vurur. (e.n.)

için sabahlığının koluyla camdaki buzı silmesi gerekmişti, sonra bile çok bir şey göremedi. Tek çıkartabildiği havanın hâlâ çok sisli ve soğuk olduğu, ayrıca gece dünyayı ele geçirip gündüzün yerine geçse olacağı gibi etrafta oraya buraya koşturup yaygara koparan insanlar olmadığıydı. Scrooge çok rahatladı çünkü sayılacak gün kalmazsa, “Mr. Ebenezer Scrooge’a üç gün sonra ödenmek üzere” kesilen senetlerin Birleşik Devletler senetlerinden* farkı kalmazdı.

Scrooge tekrar yattı, düşündü de düşündü, düşündükçe düşündü fakat bu işten hiçbir şey anlamadı. Ne kadar düşünse aklı o kadar allak bullak oluyordu; düşünmemeye ne kadar çalışsa bir o kadar fazla düşünüyordu.

Marley’nin hayaleti canını çok sıkıyordu. Ne zaman bir karara varıp hepsinin rüya olduğunu kendine telkin etse, aklı bırakılan sert bir yay gibi tekrar başa dönüp aynı soruyu soruyordu: “Rüya mıydı, değil miydi?”

Scrooge üç çeyrek daha geçip gidene kadar yatmaya devam etti ama aniden hayaletin, saat biri çaldığında ziyaretine gelineceğine dair söylediği sözü hatırladı. O saat geçip gidene kadar uyumadan yatmakta karar kıldı ki zaten gözüne uyku girmesi cennete gitmesi kadar imkânsız olduğundan verebileceği en akıllıca karar da buydu.

Zaman o kadar yavaş akıyordu ki çok kez uykuya dalıp saati kaçırdığını sandı. Nihayet kulağına gelen sesle saymaya başladı. ..

“Ding dong!”

“Çeyrek geçiyor,” dedi Scrooge.

“Ding dong!”

“Yarım,” dedi Scrooge.

“Ding dong!”

“Çeyrek var.”

“Ding dong!”

* 1830’larda Birleşik Devletler’in dış borcu çok büyüktü ve 1837’deki ekonomik kriz nedeniyle bu borçların büyük bir kısmı ödenemedi. (e.n.)

“İşte bir oldu,” dedi Scrooge muzafferane bir sesle, “ve hiçbir şey olmadı!”

Çan çalmadan söylemişti bunu ve çan şimdi o derin, tok, boğuk, hüznünlü sesiyle tam biri vurdu. O anda odaya bir ışık düştü ve yatağın perdeleri açıldı.

Yani basbayağı bir el, yatağın çevresindeki perdeleri bilinçli bir şekilde açtı demek istiyorum. Ayağının ucundakileri değil, başının arkasındakileri de değil, tam yüzünün dönük olduğu perdeyi. Yatağın perdeleri açıldı ve Scrooge yattığı yerden sıçrayıp yarı doğrulduğunda kendini, perdeyi açan doğaüstü ziyaretçiye şu an ben size ne kadar yakınsam o kadar yakın buldu ki ben ruhen yanı başınızda duruyorum.

Bu garip bir yaratıktı; çocuk gibiydi ama çocuktan ziyade, doğaüstü bir şekilde çocuk boyuna küçülmüş yaşlı bir adama da benziyordu. Sırtına dökülen saçlarına ak düşmüş gibiydi ama suratında tek bir kırışıklık yoktu, cildi pembe pembe parlıyordu. Kolları oldukça uzun ve kaslıydı; elleri de görülmemiş bir güce sahip gibi duruyordu. Narin ayakları ile bacakları, kolları gibi çıplaktı. Bembeyaz bir tunik giymiş, beline pırıl pırıl parlayan, çok güzel bir kemer takmıştı. Elinde yemyeşil bir çobanpüskülü dalı tutuyordu ve kışı çağrıştıran bu bitkinin aksine giysisi yaz çiçekleriyle donatılmıştı. Ama en ilginç, başının tepesinden fışkırarak tüm bunları aydınlatan parlak ışıktı ve şu an koltuğunun altında tuttuğu başlığı daha az parlak anlarında bu ışığı söndürme amacıyla kullandığına şüphe yoktu.

Fakat Scrooge daha dikkatli baktıkça bunun bile hayaletin en garip yanı *olmadığını* fark etti. Zira kemerinin kâh orasının parıldaması kâh burasının ışıldaması, kâh aydınlanması kâh kararması gibi hayaletin kendisi de hareket ettikçe bir o kolu yok oluyor, bir bu bacağı görünmez oluyor, hemen sonra yirmi bacağı olup çıkıyor, iki bacağı varken kafası kayboluyordu. Bu uzuvlar kesif karanlıkta bir hiçbir

iz bırakmadan kaybolup bir beliriyordu. Scrooge şaşkınlıkla bakarken hayalet tekrar keskin hatlara sahip oluveriyordu.

“Bana görüneceği söylenen ruh siz misiniz efendim?” diye sordu Scrooge.

“Benim!”

Ses oldukça yumuşak ve nazikti. Bu kadar yakınında olmasına rağmen uzaktan konuşuyor gibi bir tınısı vardı.

“Kimsiniz ve nesiniz?” diye sordu Scrooge.

“Ben Geçmiş Noellerin Hayaleti’yim.”

Onun hayli kısa boyuna bakarak, “Oldukça eski geçmişin mi?” diye sordu.

“Hayır, senin geçmişinin.”

Scrooge sorsalar nedenini söyleyemezdi belki ama hayaletin başlığını takmasını çok istemişti. Bu yüzden başlığını takması için ona yalvardı.

“Ne!” diye bağırdı hayalet. “O dünyevi ellerinle benim saçtığım ışığı söndürmeye bu kadar mı heveslisin? Tutkuları yüzünden bu başlığın var olmasına ve başlığımı yüzyıllardır kafamdan çıkaramamama sebep olan insanlardan olman yetmedi mi?”

Scrooge hayatının herhangi bir döneminde bu hayaletin “başına başlık geçirmiş” olduğuna dair herhangi bir bilgisi bulunmadığını ve onu gücendirmek gibi bir niyeti olmadığını saygılı bir şekilde beyan etti. Sonra cesaretini toplayarak buraya neden geldiğini sordu.

“Senin iyiliğin için!” diye cevap verdi hayalet.

Scrooge minnettar olduğunu söyledi ama bölünmemiş bir gece uykusunun daha çok işine yarayacağını düşünmeden edemedi. Hayalet onun düşüncelerini duymuş olacak, “Seni doğru yola sokmak için diyeyim o zaman. Dinlesen iyi edersin!” dedi.

Konuşurken güçlü elini uzattı ve Scrooge’un kolunu nazıkçe sıktı.

“Ayağa kalk ve yürü benimle!”

Scrooge'un, hava koşulları ve gecenin bu kör saatinin yürüyüş için pek uygun olmayacağını söyleyerek, yatağın sıcacık olduğunu, termometrenin donma noktasının hayli altını işaret ettiğini; ayağında sadece terlikleri, üstünde sabahlığı ve takkesi olduğunu, üstüne üstlük hasta olduğunu ileri sürerek yalvarması bir işe yaramazdı. Scrooge'un kolundaki el bir kadın eli kadar nazik olsa da ona direnmek mümkün değildi. Scrooge ayağa kalktı ancak hayaletin pencereden dışarı çıkmaya davrandığını görünce entarisine tutunarak yalvarmaya başladı.

“Ben ölümlüyüm,” dedi Scrooge, “ve düşebilirim.”

“Elimin *şurana* dokunmasına izin verirsen,” dedi hayalet, kalbini göstererek, “çok daha fazlasını yapabilirsin.”

O bunları söylerken duvardan geçip iki yanında tarlalar uzanan bir köy yolunun üstünde durdular. Şehir tamamen kaybolmuştu. Ondan hiçbir iz kalmamıştı geride. Şehirle birlikte karanlık ve sis de kaybolmuştu; aydınlık, serin bir kış günüydü, yerlerde kar vardı.

“Aman Tanrım!” dedi Scrooge ellerini kavuşturup etrafına bakarken. “Ben burada büyüdüm. Çocukluğum burada geçti!”

Hayalet ona şefkatle baktı. Ona sadece bir an, hafifçe dokunmuş olmasına rağmen ihtiyar adamın duyularında etkisi hâlâ sürüyor gibiydi. Scrooge havada binlerce farklı koku olduğunu fark etti, her biri çoktan unutulmuş binlerce anısını, umudunu, heyecanını ve üzüntüsünü hatırlatıyordu.

“Dudakların titriyor,” dedi hayalet. “Ya yanağında gördüğüm ne?”

Scrooge tuhaf bir şekilde sesi çatlayarak onun sivilce olduğunu söyledi ve hayalete nereye gideceklerse artık gitmeleri için yalvardı.

“Yolu hatırlıyor musun?” diye sordu hayalet.

“Hatırlamak mı?” diye haykırdı Scrooge coşkuyla. “Gözüm kapalı giderim o yolu ben!”

“Bunca yıl hiç hatırlamaman garip!” dedi hayalet. “Haydi, yolu göster.”

Yolda yürürlerken Scrooge her kapıyı, her evi, her ağacı hatırladı. Sonunda uzakta köprüsü, kilisesi ve döne kıvrıla akan deresiyle küçük bir köy göründü. Çiftçilerin sürdüğü at arabalarındaki diğer çocuklara seslenen oğlanların bindiği küçük atlar onlara doğru geliyordu şimdi. Tüm çocuklar neşeli görünüyor, birbirlerine sesleniyor, geniş tarlaları öyle neşeli bir müzikle dolduruyorlardı ki bunu duyan serin hava kahkahalar atıyordu!

“Bunlar geçmişin gölgeleri,” dedi hayalet. “Burada olduğumuzu bilmiyorlar.”

Güleç gezginler gelmeye devam etti. Scrooge hepsini tanıyor, isimlerini sayıyordu. Onları gördüğüne neden bu kadar çok sevinmişti! Çocuklar yanlarından geçerken o donuk gözleri neden yaşarmış, kalbi neden küt küt atmıştı! Herkes evine giderken, yol ayrımında birbirlerine mutlu Noeller dilerken içi neden neşeye dolmuştu! Mutlu bir Noel, Scrooge’a ne ifade ediyordu ki? Mutlu Noelleri batasicalar! Şimdiye dek ona ne hayrı dokunmuştu?

“Okulda hâlâ birileri var,” diye belirtti hayalet. “Yapayalnız, arkadaşlarının görmezden geldiği bir çocuk var hâlâ orada.”

Scrooge bunu bildiğini söyledi. Ve burnunu çekti.

Anayoldan çıkıp bir yan yola saptılar ve kısa süre sonra kırmızı tuğlalardan örülmüş, kubbeli çatısında bir rüzgârgülü ile çan bulunan bir eve geldiler. Büyük bir evdi ama pek bakımsız görünüyordu zira geniş odaları kullanılmıyordu, nemli duvarları yer yer yosun tutmuştu, küçük camlar kırılmış, kapılar çürümüştü. Ahırda tavuklar gıdıklıyor, kasıla kasıla yürüyorlardı; arabalığı ve barakaları ot bürümüştü. Eski halinden içeride de iz yoktu; iç karartıcı antreye girince açık duran kapılardan tüm odaların soğuk, boş ve eski püskü olduğunu gördüler. Havada toprak koku-

su vardı, tüm eve buz gibi bir hava hâkimdi. Bu da bir şekilde buranın, mum ışığında kalkılan, pek yiyeceğin olmadığı bir yer olduğu izlenimini veriyordu insana.

Hayalet ve Scrooge koridordan geçip evin ardındaki bir kapıya yöneldiler. Kapı açılınca cilasız sıra ve masaların daha da yalın bir görüntü verdiği uzun, çıplak ve hüznü bir odayla karşılaştılar. Cılız bir ateşin karşısında yapayalnız oturan bir oğlan bir şeyler okuyordu. Onu görünce ağlamaya başlayan Scrooge bir sıraya oturarak uzun süredir unuttuğu çocukluğuna baktı.

Evdeki her uyuyan yankı, duvar kaplamalarının ardındaki farelerin her tıkırtısı, boş arka bahçedeki yarı donmuş tulumbadan gelen her bir damlama sesi, bahçenin tek sefil kavağının çıplak dallarının her hışırtısı, boş deponun kapısının her gıcırtısı ve ateşin her bir çıtırtısı Scrooge'un yüreğini yumuşatıyor ve gözyaşlarının özgürce akmasına yol açıyordu.

Hayalet onun koluna dokunup kendini okumaya kaptırmış gençliğini gösterdi. Tam o anda üstünde garip ama bir o kadar güzel kıyafetler olan bir adam pencerenin dışında belirdi. Kemerine bir balta asılıydı ve dizgininden tuttuğu eşeğin sırtına odun yüklenmişti.

“Ah, bu Ali Baba!” diye haykırdı Scrooge coşkuyla. “Şu bizim Ali Baba! Tanıyorum onu. Bir Noel zamanı şu yapayalnız çocuk burada tek başına otururken ilk kez aynen böyle görünmüştü ona. Zavallı çocuk! Bak, Valentine,” dedi Scrooge, “ve o yabani kardeşi Orson, gidiyorlar işte! Bir de adı neydi, hani uyurken iç çamaşırlarıyla Şam Kapıları'nın önüne konulan; görmüyor musun! Cinlerin tepetaklak ettiği Sultan'ın damadı, bak şurada kafasının üstünde duruyor o da! Oh olsun! Ne de iyi olmuş. Prenses'le evlenmek onun neyineymiş.”

Scrooge'un gülmekle ağlamak arasında garip bir sesle böyle konularda içtenlikle konuştuğunu ve ilgili, heyecanlı yüzünü şehirdeki iş arkadaşları görse onu tanımakta zorlanırlardı.

“Papağan da burada!” diye bağırdı Scrooge. “Gövdesi yeşil, kuyruğu sarı, tepesinden kıvrıcık salata gibi bir şey fışkırıyor! Adanın etrafında dolaştıktan sonra ona ‘zavallı Robinson Crusoe’ diye seslenmişti. ‘Zavallı Robinson Crusoe, nerelerdeydin Robinson Crusoe?’ Adam rüya gördüğünü sanmıştı ama görmüyordu. Papağandı bunu söyleyen. Bak Cuma da canını kurtarmak için küçük dereye doğru koşuyor. Hey! Hoop! Şşşt!”

Sonra ruh hali kişiliğine oldukça ters bir süratle değişti ve çocukluk haline acıyarak, “Zavallı çocuk!” deyip tekrar ağlamaya başladı.

“Ah keşke,” diye mırıldandı ve elini cebine soktu, gözlemini yeniyle kuruladıktan sonra etrafına baktı ve “ama artık çok geç,” dedi.

“Ne oldu?” diye sordu hayalet.

“Hiç,” dedi Scrooge. “Bir şey yok. Geçen akşam kapımda bir çocuk bir Noel şarkısı söylüyordu. Ona bir şeyler vermiş olmayı dilerdim, o kadar.”

Hayalet düşünceli bir şekilde gülümseyip elini sallarken, “Bir başka Noel görelim!” dedi.

Scrooge’un çocuk hali bu kelimelerle büyüyüverdi, oda biraz daha karanlık ve kirli bir görünüm aldı. Duvarlar küçüldü, camlar çatırdadı, tavanın boyası döküldü ve lataları görünmeye başladı. Tüm bunların nasıl olduğunu sizin kadar Scrooge da bilmiyordu. Ama gördüğü her şeyin doğru olduğunu, her şeyin gerçekten böyle olmuş olduğunu biliyordu; diğer çocuklar Noel tatilinde evlerine gitmişlerdi, o ise orada yalnız başınaydı yine.

Bu sefer kitap okumuyor, ümitsizlik içinde volta atıyordu. Scrooge hayalete baktı ve kafasını hüznle sallayarak endişeli bir şekilde kapıya döndü.

Kapı açıldığında içeri oğlandan daha küçük bir kız girek kollarını oğlanın boynuna doladı, onu bir yandan öpüyor bir yandan da, “Sevgili canım ağabeyim,” diyordu.

“Seni eve götürmeye geldim, canım ağabeyciğim!” dedi küçük ellerini çırparak ve iki büklüm gülerек. “Eve geliyor-sun, yaşasın, eve dönüyorsun!”

“Eve mi, küçük Fan?” diye sordu oğlan.

“Evet!” diye cevap verdi neşeden içi içine sığmayan kız. “Bir daha gitmemek üzere, dönmemecesine. Babam eskisinden çok daha iyi artık, evimiz cennet gibi! Bir gece ben yatar-ken benimle o kadar tatlı konuştu ki ona eve gelip gelemeye-ceğini bir kere daha sormaya cesaret edebildim. O da gelebile-ceğini söyledi ve seni eve getirmem için bir at arabası yolladı. Yetişkin olacaksın artık!” Gözlerini kocaman açtı. “Ve bu-raya bir daha asla dönmeyeceksin ama önce bütün Noel’de birlikte olacağız ve dünyadaki en güzel günleri geçireceğiz.”

“Kocaman olmuşsun sen Fan!” diye haykırdı oğlan.

Kız ellerini çırpı ve güldü, oğlanın kafasına dokunma-ya çalıştı ama daha çok küçük olduğundan ulaşamayıp yine güldü, sonra parmak uçlarına kalkarak ona sarıldı. Sonra çocuk hevesiyle onu kapıya doğru çekiştirmeye başladı, oğ- lan da seve seve peşinden gitti.

Koridorda insanı korkutan bir ses yankılandı: “Küçük-bey Scrooge’un bavulunu buraya indirin!” Bu sözlerle kori-dorda beliren okul müdürü, Küçükbey Scrooge’a yırtıcı bir küçümsemeyle baktı ve Scrooge’u dehşete düşürerek onun-la el sıkıştı. Müdür onları, camlardaki gezegen ve yerküre-lerin ve duvarlardaki haritaların soğuktan donuklaşmış ol-duğu, misafir salonundan çok buz gibi bir kuyuyu andıran odaya götürdü. Fazlasıyla açık renk şarapla dolu karafın yanına fazlasıyla ağır bir pasta çıkararak gençlere bu özel yiyecekleri taksim ettiği sırada cılız hizmetçiyi, at arabasının sürücüsüne bir kadeh “bir şey” götürmesi için yolladı ama sürücü çok teşekkür ettiğini lakin daha önce tattığı içkinin aynısıysa istemediğini ilettiler. Scrooge’un valizleri bu sırada arabanın tepesine bağlanmıştı ve çocuklar okul müdürüne hevesle veda ettikten sonra arabaya binerek donmuş bah-

çedeki ağaçların dallarındaki karları savura savura, gamsız bir şekilde uzaklaştılar.

“Hep çok narin bir kızdı zaten, bir nefeslik canı varmış gibiydi,” dedi hayalet. “Ama kalbi kocamandı!”

“Öyleydi,” diye haykırdı Scrooge. “Haklısın. İnkâr edemem bunu. Tanrı korusun.”

“Öldüğünde gencecik bir kadındı,” dedi hayalet, “sanırım çocukları da vardı.”

“Bir çocuğu vardı.”

“Evet,” dedi hayalet. “Yeğenin!”

Scrooge huzursuz olmuş gibiydi ve kısaca, “Evet,” diyebildi.

O sırada okulu az önce arkalarında bırakmış olsalar da şu an gölge gibi insanların yürüdüğü, gölge gibi at arabalarının birbirinin üstüne çıkacakmış gibi gittiği, şehrin tüm kargaşasının gözler önüne serildiği kalabalık bir caddedeydiler. Dükkânların süslerinden yine bir Noel olduğu anlaşılıyordu ama akşam olmuştu ve sokaklar aydınlatılmıştı.

Hayalet bir deponun önünde durduğunda Scrooge’a burayı bilip bilmediğini sordu.

“Bilmez miyim!” dedi Scrooge. “Burada çıraklık yapmıştım!”

İçeri girdiler. Yüksek mi yüksek bir masanın ardında oturan, iki santim uzun olsa kafasını tavana vuracakmış gibi görünen yün bereli yaşlı beyefendiyi gören Scrooge heyecanla bağırdı:

“Amanın, bu bizim Fezziwig! Ruhu şad olsun, iyi kalpli Fezziwig tekrar canlanmış!”

Yaşlı Fezziwig kalemini bırakıp yediyi gösteren saate bakmak için kafasını kaldırdı. Ellerini ovuşturdu, geniş yeleğini giyerken bedenini, ayakkabılarından yardımseverlik organına* kadar saran bir kahkaha koyuverdi ve rahat, yağlı, gür, şişman, neşeli bir sesle bağırdı:

* Kafatası şeklinden karaktere dair bilgiler edinilebileceği varsayımı üzerine kurulu frenolojiye göre alnın en tepedeki kısmı. Frenoloji on dokuzuncu yüzyılda çok popüler olmasına rağmen daha sonra tamamen çürütülmüş bir teoridir. (e.n.)

“Hey! Ebenezer! Dick!”

Scrooge’un artık genç bir adam olmuş hali, yanında çıkarak arkadaşıyla çabucak içeri girdi.

“Bu da Dick Wilkins!” dedi Scrooge hayalete. “Vay bana, vaylar bana. Beni pek severdi bu Dick. Zavallı Dick! Ah zavallım.”

“Hey hey, çocuklar!” dedi Fezziwig. “Bu akşam daha fazla çalışmayın artık. Dick, Noel arifesi geldi. Noel diyorum, Ebenezer! Hadi kepenkleri kapatıverin bakayım,” diye devam etti ellerini çırpıp. “Çabuk olun, hadi!”

İki oğlanın nasıl bir hızla işe koyulduklarını görseniz şaşardınız! Bir, iki, üç demeye kalmadan kepenklerle sokağa fırladılar; dört, beş, altı diyemeden yerlerine taktılar; yedi, sekiz, dokuz derken sürgüleyip kilitlediler ve on ikiye varmadan yarış atları gibi nefes nefese tekrar içeri daldılar.

“İşte böyle!” diye bağırdı Fezziwig inanılmaz bir atiklikle yüksek masadan inerek. “Etrafı toplayın evlatlarım, ortalığı da biraz açalım! Hadi Dick, koş bakalım Ebenezer!”

Hummalı bir temizliğe giriştiler. İhtiyar Fezziwig onlara bakarken kaldıramayacakları şey yoktu. Bir dakika içinde iş bitmişti. Etraftaki tüm eşyalar bir daha gün yüzü görmeyeceklermiş gibi taşındı; yerler silindi süpürüldü, lambaların fitilleri düzeltildi, ateşe odun atıldı ve depo kışın bir balo salonunu nasıl görmek isterseniz onun kadar derli toplu, sıcak, kuru ve pırıl pırıl oldu.

İçeriye önce notalarıyla bir kemancı girerek yüksek masanın olduğu tarafa yönelip kemanını elli adam karnı ağırırken nasıl ses çıkarırsa öyle seslerle akort etmeye başladı. Koskocaman bir gülümsemeyle Mrs. Fezziwig girdi ardından. Şeker gibi üç kızı ve onlara yanık ama kalpleri kırık altı oğlan, genç erkek ve kadın çalışanların tümü de geldiler. Temizlikçi kadınla fırıncı kuzeni geldi, kardeşinin sütçü arkadaşıyla birlikte aşçı da. İşvereni tarafından karın tokluğuna çalıştırıldığı söylenen oğlan, evin sahibesi tarafından cezalandırıldığı bi-

linen iki kapı yan komşusu kızın arkasına saklanarak geldi. Her biri birbirinin ardından, kimisi utanarak, kimisi kendinden emin, bazısı incelikle, bazısı ne yaptığını bilmeden, kimi iterek kimi çekerek, her biri bildiği şekilde odaya doluştu. Sonra yirmi çift hep birlikte ellerini birbirine sara dolaya, öne çıkıp geri gele gele, binbir türlü hareketle döne döne dans etmeye başladı; baştaki çift hep yanlış tarafa döndü, yeni çiftler başa geçtiğinde dans hep yeniden başladı, sonunda tüm çiftler dansın başı oldu ama karşılarında çift kalmadı! Bunu gören yaşlı Fezziwig ellerini çırpıp dansı durdurarak, “Herkese tebrikler!” diye bağırınca kemancı terleyen suratını özellikle bunun için getirilmiş biraya gömdü. Başını kaldırdıktan sonra da yine durup dinlenmeden, henüz dans eden kimse olmamasına rağmen, sanki deminki kemancı bitap düşmüş ve bir kepengin üstüne yatırılıp evine taşınmış da o da yokluğunda onu unutturmaya baş koymuş gibi, bir öncekinden daha da canlı bir şekilde keman çalmaya başladı.

Daha çok insan dans etti, oyunlar oynandı, daha çok dans edildi, pastalar yendi, sıcak şaraplar içildi, kocaman bir hindi, bir o kadar bol söğüş et, börekler paylaşıldı, bira su gibi aktı. Ama akşamın en güzel olayı, hindiden ve söğüşlerden sonra oldu: Kemancı (ne hinoğluydu o! Bu tip işleri sizden de benden de iyi bilirdi!) meşhur dans şarkısı “Sir Roger de Coverley”yi çalmaya başladı. Yaşlı Fezziwig’le karısı dans etmek için ayağa kalktılar. İşleri de zordu zira yirmi üç, yirmi dört çiftin başını çekiyorlardı; üstüne üstlük bu insanlar hayatları boyunca, ayakları yürümeyi unutmuşçasına dans etmiş insanlardı.

Ama sayıları iki hatta dört katı olsaydı dahi yaşlı Fezziwig ve karısına vız gelirdi. Mrs. Fezziwig kelimenin tam anlamıyla yaşlı Fezziwig’in eşiydi. Bunun yeterince büyük bir övgü olduğunu düşünmüyorsanız daha büyüğünü söyleyin de onu kullanayım. Fezziwig’in baldırlarından resmen ışık saçılıyordu. Dans ederken iki ay gibi parlıyorlardı. Ne za-

man ne yapacaklarını kestirmek mümkün değildi. Bir adım ileri, bir adım geri, iki elle eşini tut, eğil, reverans yap, etrafında dön, eşinin kolunun altından geç, tekrar yerine dön; hele sıçrayıp havada bacak değiştirme figürünü yaşlı Fezziwig öyle maharetle yapıyordu ki bacaklarıyla âdeta göz kırıyor, sonra hiç sendelemeden ayakları üstüne düşüyordu.

Saat on biri vurunca aile balosu sona erdi. Mr. ve Mrs. Fezziwig kapının iki yanına geçerek dışarı çıkan herkesin elini tek tek sıktı ve mutlu Noeller dileklerini iletiler. İki çırak dışında herkes çıkınca onlara da aynı şeyi dilediler, sonra tüm şen sesler yavaşça azaldı ve oğlanlar dükkânın arkasındaki tezgâhın altında yer alan yataklarına yöneldiler.

Tüm bu süre boyunca Scrooge deli divane olmuştu. Kalbi ve ruhu orada, kendi genç haliyle birlikteydi. Her şeyi hatırlamış, tüm anılarını tek tek pekiştirmiş, her saniyesinden zevk almış, ne yapacağını bilemez halde altüst olmuştu. İşte o anda, gençlik hali ve Dick diğer yana döndüğü sırada hayaletin yanında olduğunu hatırladı ve kafasında yanan ışı-ğıyla kendisini dikkatle izlediğini fark etti.

“Şu şapşal insanların kadir bilmesini sağlamak çok kolay,” dedi hayalet.

“Kolay!” diye tekrar etti Scrooge.

Hayalet, Fezziwig'den minnetle bahseden iki oğlanın, içlerinden geçenleri birbirlerine anlatmasını dinleyebilsin diye onu susturdu. O dinledikten sonra konuşmaya devam etti.

“Ne yani, zor mu? Şu eğlenceyi düzenleyebilmek için sizin ölümlü dünyanın parasından üç beş sterlin harcadı sadece. Bunca övgüyü hak ediyor mu sanki?”

“Mesele bu değil,” dedi Scrooge sinirlenerek. Farkında olmadan sanki şimdiki hali değil de eski hali gibi konuşuyordu. “Mesele başka, ruh. Bizi mutlu etmek de mutsuz kılmak da onun elinde; yaptığımız işi ister ağırlaştırır ister hafifleştirir, ister zevkli ister ıstıraplı hale getirir. Onun gücü, sözleri ile davranışlarında yatıyor, öylesine küçücük detaylarda ki

hesabını tutabilmek mümkün değil. Oysa verdiği mutluluk bir servet harcamışçasına büyük.”

Hayaletin kendisine baktığını hissedince durdu.

“Bir sorun mu var?” diye sordu hayalet.

“Bir şey yok,” dedi Scrooge.

“Var ama söylemiyorsun sanki,” diye diretti hayalet.

“Yok,” dedi Scrooge. “Yok ama şu anda kâtibime birkaç laf etmek isterdim o kadar.”

O tam bu dileğini dile getirirken genç hali de lambaları söndürdü; Scrooge ile hayalet birden yine açık havada yan yanaydılar.

“Benim zamanım daralıyor,” dedi hayalet. “Çabuk olalım!”

Bu sözleri Scrooge’a veya gözle görülür birine söylememiştir ama anında başka bir yere gittiler. Scrooge yine kendini görebiliyordu. Daha büyüktü şimdi, yine de ömrünün baharındaydı. Yüzü sonraki yılların getireceği sertliğe ve kırışıklıklara henüz sahip değildi ama tamahkârlık izleri taşımaya başlamıştı. İçine kök salmaya başlamış tutkuyu belli eden, filizlenen ağacın gölgesinin nereye düşeceğini gösteren hırslı, hevesli, huzursuz bir bakış yerleşmişti gözlerine.

Yalnız değildi, yanında güzel bir genç kız matem elbisesiyle oturuyordu. Kızın gözlerinden süzülen yaşlar, Geçmiş Noellerin Hayaleti’nin ışığıyla aydınlanıyordu.

“Çok mühim değil,” diye başladı kız yavaşça. “Senin için hiç değil. Benim yerimi bir başkası aldı, benim yapmaya çalıştığım gibi o da gelecek günlerde seni mutlu edip rahatlatacaksa üzülmem için bir sebep olmamalı.”

“Senin yerini kim almış ki?” diye sordu genç adam.

“Altın.”

“Şu dünyanın adaletine bak!” dedi adam. “Dünyada fakirlerden daha hakir görülen kimse yok ama hiçbir şey zenginlik peşinde koşmak kadar şiddetle kınanmıyor!”

“Dünyadan çok korkuyorsun,” dedi kız hafifçe. “Diğer tüm umutların, dünyanın fakirlere reva gördüğü ayıplamadan kaçabilme umuduna yenildi. En büyük tutkun olan ka-

zanç seni tamamen avucuna alana kadar daha asil emellerinin birer birer yok olduğunu gördüm. Haksız mıyım?”

“Ne olmuş yani?” diye cevap verdi adam. “Daha zeki ve deneyimli olmuşsam ne yapabilirim? Sana karşı değişmedim ya.”

Kız kafasını salladı.

“Değiştim mi?”

“Bizim sözümüz eski bir söz. İkimiz de fakirken ve bundan gocunmazken verdik bu sözü, çalışarak çabalayarak iyileştirecektik halimizi. Ama sen değiştin. Bu sözü verdiğimizde farklı bir adamdın.”

“Küçük bir oğlandım,” dedi adam sabırsızca.

“Kendin de biliyorsun ki eskiden olduğun insan değilsin,” diye karşılık verdi kız. “Ben değişmedim. Kalplerimiz birken mutluyduk, şimdi iki farklı insanken mutsuzuz. Bunu ne sıklıkla, nasıl ciddiyetle düşündüğümü söylemesem de olur. Düşünmüş olmam yeter, bu yüzden seni azat ediyorum.”

“Azat edilmeyi istedim mi hiç?”

“Kelimelerinle hayır, asla.”

“Neyle peki?”

“Farklı bir kişilikle, değişik bir ruhla, farklı yaşam tarzıyla, başka bir umudun peşinde oluşunla. Sana olan sevgimi tartıp ona değer ya da paha biçen her şeyle. Yaşadıklarımız olmasa,” dedi kız yumuşak ama kendinden emin bir tavırla, “peşime düşer, kalbimi kazanmaya çalışır mıydın yine de? Hiç sanmıyorum.”

Elinde olmadan bu varsayımın yerinde olduğunu kabul etmiş gibi görünüyordu adam, yine de karşı gelmeye çalıştı. “Böyle düşünmüyorsun.”

“Tersini düşünmek isterdim, seve seve,” diye karşılık verdi kız. “Tanrı biliyor! Bu gerçekle yüzleştüğimde ne denli güçlü ve karşı konulmaz olduğunu gördüm. Ama dün, bugün veya yarın özgür olsan, benim gibi fakir bir kızı seçeceğine inanabilir miyim? O kıza içini dökerken bile her şeyi kazanına göre ölçüp biçen senin, bir anlık da olsa bu yegâne ilke-

ne karşı gelip böyle bir kızı seçsen gelecekte pişmanlık duyup hayıflanacağını bilmez miyim? Bilirim elbet, bu yüzden seni azat ediyorum. Bunu da seni sevmediğimden değil, aksine eski seni tüm kalbimle sevdiğim için yapıyorum.”

Adam konuşacak oldu ama kız kafasını öteki yana çevirerek devam etti.

“Biraz acı çekebilirsin, geçmişini düşününce bu acıyı çekmeni umuyor bir yanımdır. İstirabın çok ama çok kısa sürecektir, bugünlerin hatıralarını mutlulukla unutacak, bu kazançsız rüyadan uyandığına sevineceksin. Seçtiğin hayatta sana mutluluklar dilerim!”

Kızın oradan ayrılmasıyla ilişkileri de bitmiş oldu.

“Hayalet!” dedi Scrooge. “Başka şey gösterme artık bana! Beni evime götür. Bana acı vermekten zevk mi alıyorsun?”

“Bir gölge daha!” dedi hayalet.

“Artık istemiyorum!” dedi Scrooge. “Lütfen, başka istemem. Başka bir şey gösterme!”

Ama hayalet ona merhamet etmeden iki kolunu da zapt etti ve sonra neler olduğunu gösterdi zorla.

Bir başka yerdeydiler şimdi; ne büyük ne de güzel ama oldukça rahat görünen bir odada. Şömine ateşinin yanı başında güzel bir genç kız oturuyordu. Deminki kıza o kadar benziyordu ki Scrooge o olduğunu sandı, ta ki o genç kızın alımlı bir kadın olduğunu, yanında da kızının oturduğunu fark edene dek. Odada Scrooge’un aklının alabileceğinden daha fazla çocuk koşuşturduğu için tüm odaya gürültü hâkimdi. Şiirde övülen o sürünün aksine* kırk çocuk tek bir kişi gibi davranmıyor da her çocuk kırk çocuğa bedel ses çıkarıyordu âdeta. Sonuç müthiş bir şamataydı ama kimse- nin umurunda değildi, aksine anne ve kızı içten kahkahalar atıyor, hallerinden çok memnun görünüyorlardı ve küçük kız biraz sonra genç haydutların oyununa katıldı. O çocuk-

* William Wordsworth’ün “Written in March” şiiri kastediliyor: “İnekler otluyor başlarını kaldırmadan, kırkı birden, tek bir inek gibi!” (e.n.)

lardan biri olmak için neler vermezdim! Ama onlar kadar acımasız olamazdım kuşkusuz! Dünyaları verseler kızın örgülerini çekiştirmez, güzelim küçük pabucunu hayatta ayağından çekip çıkarmazdım. Canım pahasına bile o cesur gençler gibi şakacıktan belini ölçemezdim, kolum beline dolanır kalır, bir daha da düzelmez diye korkardım. Ama o dudaklarına dokunmayı, onları aralasin diye ona sorular sormayı, o mahzun gözlerini çevreleyen kirpiklerine onu utandırmadan bakabilmeyi, bir teline bile paha biçilemeyecek saçlarını açabilmeyi çok istediğimi kabul etmeliyim, yani kısaca, itiraf etmeliyim ki onun karşısında bir çocuk kadar rahat ama değerini bilecek kadar erkek olmak isterdim.

Tam o sırada kapı çaldı ve öyle bir patırtı koptu ki hâlâ kakhaha atan, giysisi çekiştirilen kız kapıya doğru koşan gürültücü kalabalıkla birlikte, Noel hediyeleri ve oyuncaklarla eli kolu dolu bir adamla içeri giren babasını karşılamaya gitti sürüklenircesine. O sırada zavallı uşağın etrafında kopan kıyameti, kargaşayı görecektiniz! Ceplerine ulaşabilmek, kahverengi kâğıtlara sarılı hediyeleri gasp etmek için sandalyeleri merdiven niyetine kullananlar mı ararsınız, bastırılması mümkün olmayan bir sevgiyle kravatına yapışan, boynuna atlayan, sırtını yumruklayan, bacaklarına tekmeler atanlar mı! Ortaya çıkan her paketle atılan çığlıklar ve sevinç nidaları! Bebeğin, bir oyuncağın elindeki küçük tavayı ağzına sokarken yakalandığı ve ahşap bir tabağa yapıştırılmış sahte hindiye yutmuş olabileceğinden kuşkulandığına dair o korkunç duyuru! Bunun yanlış alarm olduğu anlaşılınca hissedilen o büyük rahatlama! Neşe, minnet, coşku! Hepsi tarifsizdi. En sonunda çocuklar ve beraberinde sevinç çığlıkları, küçük gruplar halinde odadan uzaklaştı, basamaklardan birer birer çıkarak yatmaya gittiler ve sakinleşebildiler.

Scrooge eskisinden daha da dikkatli bakıyordu çünkü evin sahibi kendisine sevgiyle yaslanan kızı ve kızın annesiyle şöminenin önünde oturuyordu. Onun kadar güzel bir

kızın kendisine de “baba” diyebileceği, ömrünün kışını bahara çevirebileceği düşüncesi aklına düşünce Scrooge hüzünlenmişti.

“Belle,” dedi kocası gülümseyerek, “bu öğlen eski bir arkadaşını gördüm.”

“Kimi gördün?”

“Tahmin et!”

“Nereden bileyim? Bilmem.” Ardından hemen, kocasıyla birlikte gülerек ekledi: “Yoksa Mr. Scrooge mu?”

“Evet, onu gördüm. İşyerinin önünden geçiyordum, kenkler kapalı değildi ve içeride mum yanıyordu. Bakmadan edemedim. Ortağı ölümün eşiğinde diye duydum ama o orada tek başına oturuyordu. Dünyada başka arkadaşını sanmıyorum.”

“Hayalet!” dedi Scrooge ağlamaklı. “Götür artık beni buradan.”

“Bu gösterdiklerim geçmişin gölgeleri demiştim sana,” dedi hayalet. “Yaşananlar yaşandı diye beni suçlama!”

“Götür beni!” diye haykırdı Scrooge. “Dayanamıyorum!”

Hayalete baktı ve hayaletin ona, şimdiye kadar kendisine gösterdiği her yüzden bir parça taşıyan bir yüzle baktığını görünce çırpınmaya başladı. “Bırak beni! Geri götür! Git artık!”

Scrooge debeleniyordu fakat hayalet onca çabaya karşın kılını bile kıpırdatmıyordu. Scrooge hayaletin ışığının eskisinden daha parlak yandığını gördü ve üstündeki etkisinin ışıktan kaynaklandığını düşünerek başlığı çevik bir hareketle hayaletin kafasına geçirdi.

Başlık hayaletin tüm vücudunu sardı ama Scrooge tüm gücüyle bastırmasına rağmen ışığı saklayamadı. Işık yerlere saçılıyor, her yeri kaplıyordu.

Çok yorulduğunu, üstüne rehavet çöktüğünü hissetti. Ayrıca odasına geri dönmüştü. Başlığı son bir defa sıktı, sıkarken eli gevşedi, yatağa yalpalayacak vakti anca buldu ve derin bir uykuya daldı.

Üçüncü Dörtlük

Üç Hayaletten İkincisi

Takdire şayan bir horultunun tam ortasında uyanıp düşüncelerini toplamak için yatakta oturan Scrooge'a saatin tekrar biri vurmak üzere olduğunu söylemeye gerek yoktu. Jacob Marley'nin müdahalesiyle yollanacak olan ikinci hayaletle konuşmak için tam zamanında uyandırıldığını hissediyordu Scrooge. Gelecek hayaletin bu sefer hangi perdeyi açacağını düşünürken kanının çekildiğini fark edince ayağa kalkarak perdeleri kendisi açtı ve tekrar yatağına uzanarak dikkat kesilip etrafa bakmaya başladı. Hayalet geldiği anda onunla yüz yüze gelmek istiyordu, gafil avlanıp tedirgin olmayacaktı.

Nasıl iyi yumruk savurulacağını bildiğini söyleyerek övünen birtakım erkekler her şarta ayak uydurabilmekle gurur duyup zar atmaktan kan dökmeye, birbirine tezat çeşitli konularda üstlerine olmadığına dair atıp tutarlar ya, işte Scrooge o kadar olmasa da kendisini öyle bir hazırlamıştı ki karşısına bir bebekten gergedana kadar ne çıkarsa çıksın şaşırmayacaktı.

Neredeyse her şeye bu kadar hazırlanmış olmasına rağmen hiçbir şeyin görünmemesi fikrine hazır değildi ve saat biri vurup hiçbir şey olmayınca titremeye başladı. Beş daki-

ka, on dakika, on beş dakika su gibi geldi geçti, hiçbir şey gelmedi. Bu süre zarfında yatağında yatıyordu; saat biri gösterdiği anda yatağa, Scrooge'un tam üzerine kırmızı bir ışık düşmeye başlamıştı, ışık bir düzine hayaletten daha korkutucuydu çünkü ne anlama geldiğini veya nereden geldiğini çıkaramıyor, ara sıra acaba farkında olmadan alev mi aldı diye korkuya kapılıyordu. En sonunda düzgün düşünmeye başlayınca (biz olsak çözüm çok daha önce aklımıza gelirdi çünkü zor durumda kalmayanlar her zaman ne yapılması gerektiğini bilir ve kendileri aynı durumda kalsa hiç şüphesiz bunu yapacaklarını iddia eder) hayaletimsi ışığın kaynağının yan oda olabileceğini fark etti çünkü ışık belli bir noktadan geliyor gibiydi. Bu fikri mantıklı bularak yavaşça ayağa kalkıp terliklerini sürüye sürüye kapıya gitti.

Scrooge elini kapı koluna attığında garip bir ses ismini söyledi ve içeri girmesini buyurdu. O da itaat etti.

Burası kendi odasıydı. Buna şüphe yoktu. Ama çok tuhaf bir değişiklik geçirmiş gibiydi. Duvarları ve tavanı yemyeşil bitkiler bürümüş, içerisi koruluğa dönmüştü; her yerden pırıl pırıl parlayan yemişler sarkıyordu. Çobanpüskülünün körpe yapraklarından, ökseotlarından ve sarmaşıklardan ışık yansıyor, sanki oraya buraya küçük aynalar serpiştirilmiş gibi görünüyordu. O taşlaşmış kara şöminenin ne Scrooge'un ne Marley'nin zamanında ne de onlardan önceki sayısız kış mevsiminde gördüğü, parlak ve büyük bir ateş yanıyordu. Yerde öbekler halindeki kızarmış hindiler, kazlar, av etleri, pirzolarlar, sosisler, börekler, meyveli pudingler, kutu kutu istiridyeler, közlenmiş kestaneler, kıpkırmızı elmalar, sulu portakallar, şeker gibi armutlar, bol kremalı pastalar ve dumanı üstünde leziz punçlar bir tür taht oluşturuyordu. Kanepede gözlere şenlik, çakırkeyif bir dev oturuyor, elinde de şekli bereket boynuzuna* benzer ısl ısl bir meşale tutu-

* Meyve sebze gibi yiyeceklerle dolu, boynuz şeklinde kap. Bolluğu simgeler. (e.n.)

yordu ve ışık kapıdan içeriyi gözetleyen Scrooge'u aydınlat-sın diye onu yukarıya kaldırmıştı.

"İçeri gir!" dedi hayalet. "İçeri gir de tanışalım!"

Scrooge çekinerek içeri girip başını önüne eğdi. O eski dik kafalı Scrooge değildi ama hayaletin gözlerinden iyilik akmasına rağmen gözlerinin içine bakmak istemiyordu.

"Ben Şimdiki Noel'in Hayaleti'yim," dedi. "Yüzüme bak bakayım!"

Scrooge saygıyla baktı. Yeşil ve sade cübbesinin yakası beyaz kürklüydü. Kıyafet o kadar boldu ki koskoca göğsü, sanki herhangi bir süsle kapatılmaya, gözden saklanmaya tenezzül etmezmiş gibi açıkta kalıyordu. Kıyafetin katlarının altından görünen ayakları çıplaktı hayaletin, kafasında da parıltılı buz sarkıtlarıyla süslenmiş bir çobanpüskülü tacından başka şey yoktu. Koyu kahverengi bukleleri uzun ve tıpkı dost canlısı yüzü, parlayan gözleri, açık eli, şen sesi, rahat tavırları ve neşeli havası kadar özgürdü. Belinde çok eski görünen bir kın asılıydı ama içinde kılıç yoktu, kın da paslanmıştı.

"Benim gibisini daha önce görmemişsin," dedi hayalet.

"Hiç görmedim," diye cevap verdi Scrooge.

"Ailemin diğer genç üyeleriyle de karşılaşmadın değil mi? Ben de gencim ama son yıllarda doğan ağabeylerimle dolaşmadın mı?" diye sordu hayalet.

"Sanmıyorum," dedi Scrooge. "Ne yazık ki onlarla karşılaşmadım. Çok kardeşin var mı?"

"Bin sekiz yüzden fazla," dedi hayalet.

"Tüm ailenin geçimini sağlamak çok zor olsa gerek," diye geveledi Scrooge.

Şimdiki Noel'in Hayaleti ayağa kalktı.

"Hayalet," dedi Scrooge kuzu kuzu, "beni nereye götür-receksen götür. Geçen gece zorla götürüldüm ama dersimi aldım. Bu gece bana ne öğreteceksen hepsini anlamaya ve yararını görmeye hazırım."

"Cübbeme dokun!"

Scrooge söyleneni derhal yaptı ve sıkı sıkı tutundu.

Çobanpüskülü, ökseotu, kırmızı yemişler, sarmaşıklar, kızarmış hindiler, kazlar, av etleri, tavuklar, pirzolar, etler, domuzlar, sosisler, isticidyeler, börekler, meyveli pudinger, meyveler ve punç anında kayboldu. Oda da içindeki kızıl kızıl parlayan ateş ve etraflarındaki geceyle birlikte yok oldu ve kendilerini, evlerinin önündeki ve çatılarındaki karları küreyen insanların kaba ama hızlı ve hoş müziğiyle dolup taşan; çocukların büyük bir neşe içinde, çatılardan aşağıya dökülen, parçalanıp minik tipiler yaratan karları seyrettiği bir Noel sabahında buldular.

Evlerin önleri ve pencereler, çatılardaki bembeyaz kar-dan pürüzsüz çarşafı, yük arabaları ile faytonların ağır tekerleri altında ezilmiş çamurlu kar tabakasıyla çelişircesine karanlık görünüyordu; caddelerin kesiştiği yerlerde birbirlerinin üstünden geçen yüzlerce teker izi birbirini kesip derin kanallar oluşturuyor, sarımsı çamurun ve buzlu suyun içinde takip edilmesi imkânsız hale geliyordu. Gökyüzü kasvetliy-di, dar sokaklara çöreklenmiş pusla buz karışımı pis bir sis İngiltere'nin tüm bacaları tutuşmuş da gürül gürül yanıyor-muş gibi kurum yağıdırıyordu. Ne hava ne de kasaba insanın içini açıyordu ama en bulutsuz yaz havasının veya en parlak yaz güneşinin yaratabileceğinden bile neşeli bir ortam vardı.

Evlerin tepelerinde karları küreyen insanlar şen şakrak-tı, korkuluklardan birbirlerine sesleniyor, kartopu –sözle yapı-lan birçok şakadan daha zararsız bir şey– fırlatıyor, hedefi tuttururlarsa kahkahayı koyuveriyor, tutturamazlarsa da dert etmiyor, yine kahkahalara boğuluyorlardı. Kasaplar hâlâ açıktı, manavlırsa ılık ılık. Yaşlı adamların yeleklerine benzeyen şişkin kestane sepetleri kapı önlerinde pinekliyor, mide fesadı geçirir gibi sokaklara devriliyordu. Al yanak-lı, kahverengi, koca göbekli İspanyol soğanları ebatlarının büyüklüğüyle İspanyol keşişler gibi parlıyor ve yanlarından geçen kızlara durdukları raflardan sinsi sinsi göz kırpmıyor,

cilve yaparak tavanda asılı ökseotunu gösteriyorlardı. Üst üste yığılmış elma ve armutlardan piramitler yapılmıştı. Manavlar üzümleri öyle bir asmışlardı ki gelip geçenlerin ağzı sulanıyordu. Öbek öbek fındıklar kokularıyla, kuru yapraklara bata çıka yürünen orman gezintilerini anımsatıyorlardı. Sarı ve turuncu limonlarla portakallara muhteşem bir uyum sağlayan elmalar o kadar sulu görünüyorlardı ki bir an önce eve götürülüp akşam yemeğinden sonra yenilmeyi bekliyor gibiydiler. Bu güzel meyvelerin ortasındaki akvaryumda dolanan altın ve gümüş pullu balıklar gayet durgun ve mıymıntı bir türe mensup olmalarına rağmen etrafta bir şeyler döndüğünü anlamış gibi yavaş ve ruhsuz bir heyecanla yüzüyorlardı.

Ya bakkallara ne demeli, o bakkallara! Kepenkleri yarı kapanmıştı çoktan ama arasından göze çarpan nasıl bir manzaraydı öyle! Tezgâhta kâh inip kâh kalkan terazinin kefelerinden çıkan şen ses, makarasından hızla çözülen paket ipliği, bir hokkabaz hüneriyle hareket eden teneke kaplar, çay ve kahvenin birbirine karışan harika kokusu, bol bol kuru üzüm, bembeyaz bademler, dümdüz ve upuzun tarçın çubukları, baygın kokularıyla bilumum baharat, en sert mizaçlı insanları bile önce kendinden geçirip sonra midesini ağrıtacak kadar çok şekere bulanmış meyve şekerlemeleri; sulu ve tombik incirler, süslü püslü kutularda nazlı nazlı kızaran çekingen mürdüm erikleri ve Noel'de süslenip püslenen diğer meyveler değildi asıl dikkati çeken. Esas olan tüm müşterilerin günün umutlu vaatlerine kendini kaptırmış o aceleci ve heyecanlı halleri, kapılarda hasır sepetlerini birbirlerine çarpışları, satın aldıklarını tezgâhta unutup sonra hızla dönüp almaları, unutkanlıklarına ve yaptıkları hatalara rağmen neşelerini hiç yitirmemeleriydi. Dükkânlarda çalışanlar da o kadar içten ve candandı ki önlüklerini arkadan tutan parlak kalpli tokalar âdeta Noel kargalarının gagalayabileceği kendi kalpleri gibiydi.

Biraz sonra çanlar tüm iyi kalplileri kiliseye çağırды ve herkes en güzel giysiler, en mutlu çehrelerle sokaklara do-luştı. Ara sokaklardan ve kasabanın isimsiz köşelerinden çok sayıda insan gelip yiyeceklerini pişmesi için fırınlara götürdü. Bu fakir insanlar hayaletin ilgisini çekmiş olacak, Scrooge'la birlikte bir fırının kapısında duruyor ve gelen ge-çenin yiyeceğine meşalesinden buhur serpiyordu. Bu pek bi-lindik türden bir meşale değildi, arada bir insanların arasın-da hır gür çıktığında hayalet üstlerine bu meşaleden birkaç damla su serpiyor, insanlar tekrar neşeleniyordu. Noel'de kavga olmaz deyip işlerine devam ediyorlardı. Gerçekten de öyleydi! Tanrı'nın kutsadığı Noel'de kavga edilir miydi hiç!

En sonunda çanlar sustu, fırınlar kapandı, fakat hâlâ fı-rınların tepesindeki karlar eriyor, taşlar ısıdan tütüyor, ken-dileri de pişiyor gibi görünüyordu; bütün bunlara bakarak, yenecek bütün o yiyecekleri ve pişirilme süreçlerini izlemek mümkündü.

“Meşalenden serpiştirdiğin buhurda özel bir çeşni var mı?” diye sordu Scrooge.

“Tabii ki. Bana özel.”

“Bugün pişen her yemeğe konur mu?”

“İyilikle sunulan tüm yemeklere konur. Ama özellikle bir yoksulunkine.”

“Neden özellikle yoksulun yemeğine konuyor?” diye sordu Scrooge.

“Çünkü en çok ihtiyacı olan onlar.”

“Hayalet!” dedi Scrooge bir an düşündükten sonra. “Bu insanların saf mutluluğuna onca varlık arasından senin taş koymana şaşıyorum.”

“Ben mi!” diye bağırdı hayalet.

“Haftanın yedinci günü,* evlerinde fırını olmayan fakir-lerin yemeğini pişirebildiği o tek günde onları bundan sen mahrum etmek istemiyor musun?”

* Bu dönemde pazar günleri dükkânların kapalı olmasını öngören bir öneri Avam Kamarası'nda tartışılıyordu. (e.n.)

“Ben mi!” diye bağırdı hayalet.

“Haftanın yedinci günü tüm buraları kapatmak isteyen sen değil misin?” dedi Scrooge. “Aynı kapıya çıkar.”

“Ben mi yaparmışım!”

“Yanılıyorsam affet ama senin ismin, en azından ailenin ismi kullanılarak yapılan şey bu,” dedi Scrooge.

“Sizin şu fâni dünyanızda,” diye karşılık verdi hayalet, “bizi tanıdığını söyleyen; tutkuya, gurura, kötü niyete, nefrete, kıskançlığa, bağnazlığa ve bencillığe dair ne varsa bizim ismimizle yapan, aslında bizi ve akrabalarımızı hiç mi hiç tanımayan insanlar var. Bunu asla unutma ve yapılanların kabahatini bize değil, onlara yükle.”

Scrooge unutmayaacağına söz verdi ve daha önceki gibi görünmeden kasabanın banliyölerine ilerlediler. Scrooge’un fırında da gördüğü üzere hayalet devasa cüssesine rağmen her yere kolayca sığabiliyordu, şimdi de alçak bir çatının altında, koskocaman bir salonda olabileceği kadar zarafetle duruyordu.

Bu iyi niyetli hayaletin Scrooge’u doğruca kâtibinin yanına doğru götürmesinin nedeni kabiliyetlerini sergilemekten aldığı zevk miydi, yoksa nazik, cömert ve candanlığı sebebiyle yoksullara duyduğu sevgi miydi bilinmez, ama tam da oraya gitti ve cübbesinden tutan Scrooge’u da yanında götürdü; kapı eşiğine geldiklerinde gülümseyerek Bob Cratchit’in evine meşalesinden bir şeyler serpti. Düşünsenize! Bob haftada on beş şilin kazanan bir kâtipti ve her cumartesi on beş şilini cebine koyan Bob’un evini Şimdiki Noel’in Hayaleti kutsamıştı!

Üstünde iki kez sökölüp dikilmiş ve eskiyen yerleri görkemli duran ucuz kurdelelerle süslenmiş elbisesiyle Bob’un karısı Mrs. Cratchit ayağa kalktı, elbisesinde yine kurdeleler olan ikinci kızı Belinda Cratchit de sofrayı kurmasına yardımcı oldu, patates dolu tencereye bir çatal batıran ve devasa gömlek yakası (bu aslında Bob’a aitti ama günün

şerefine oğlu ve vârisinin giymesine izin vermişti) ağzına giren Küçükbey Peter Cratchit'se böylesine havalı bir giysi giydiği için seviniyor, sosyetenin gezinmeyi pek sevdiği parklara çıkıp herkese gösterebilmek için can atıyordu. O sırada koşarak, bağırıp çağırarak içeri giren biri kız biri erkek iki küçük Cratchit, fırının önünden geçerken kazın kokusunun burunlarına kadar geldiğini, onu kokusundan tanıdıklarını söyledi, soğan ve adaçayının süslediği ziyafeti hayal ederek masanın çevresinde dans edip Peter Cratchit'i öve öve göklerle çıkarttılar ama kaynayan suda ağır ağır pişen patateslerin tencere kapağına tıklar tıklar vurup soyulmaya hazır olduklarını haber vermelerini bekleyen Peter ocağın ateşine üflerken (yakası sebebiyle neredeyse boğulacak olsa da) kendini pek gururlu hissetmiyordu.

"Sevgili babanız nerede acaba?" dedi Mrs. Cratchit. "Küçük kardeşiniz Minik Tim de onunlaydı. Martha da şu Noel gününde neredeyse yarım saat geç kaldı!"

"İşte Martha burada anne!" dedi orada beliren küçük kız.

"Martha geldi anne!" diye bağırdı ufaklıklar. "Yaşasın! Fırında kaz pişirtiyoruz, Martha!"

"Güzel kızım, ne kadar geç kaldın böyle," dedi Mrs. Cratchit kızını öpücüklere boğarken. Bir yandan da atkısını ve beresini çıkartmasına büyük bir heyecanla yardımcı oluyordu.

"Geçen akşam bitirmemiz gereken çok iş vardı, ancak bugün tüm işleri halledebildik anne," dedi kız.

"Her neyse, sonunda geldin ya önemli olan da o," dedi Mrs. Cratchit. "Ateşin önüne otur güzelim, ısın biraz, Tanrı seni korusun."

"Hayır, hayır! Babam geliyor," diye bağırdı herkesin ayağına dolanan ufaklıklar. "Saklan, Martha, saklan!"

Martha saklandı ve püskülleri hariç en az bir metrelik atkısı önünden sarkan, eski püskü ama Noel için yamanmış giysileriyle Bob içeri girdi, omzunda da Minik Tim oturuyordu. Zavallı Minik Tim'in elinde bir koltuk değneği, bacaklarında demir destekler vardı.

“Martha nerede?” diye sordu Bob Cratchit etrafına bakarken.

“Gelmiyor,” dedi Mrs. Cratchit.

“Nasıl gelmiyor,” dedi Bob bozularak, kiliseden eve kadar Tim’in yarış atı rolünü üstlenmiş, iki ayağının üstüne yeni kalkmıştı ama tüm neşesi bir anda kaçmış gibi görünüyordu. “Noel’de eve gelmiyor mu yani?”

Martha şakacıktan da olsa onu üzgün görmeye dayanamadığından dolap kapısının arkasından çıkıverdi, kollarına atladığı sırada iki ufaklık da Minik Tim’i kavradıkları gibi, pudingin bakır çamaşır teknesinde fokur fokur kaynayışını duyabilsin diye çamaşırlığa götürdüler.

Kocasına saf olduğu için takıldıktan, Bob da kızına sınıksı sarıldıktan sonra, “Küçük Tim uslu durdu mu?” diye sordu Mrs. Cratchit.

“Çok usluydu,” dedi Bob. “Ama bazen düşüncelere dalıyor, kendi kendine otururken akla hayale gelmeyecek garip şeyler düşünüyor. Eve gelirken, kötürüm olduğu için insanların onu kilisede gördüklerini umduğunu, onu görenlerin kötürümleri yürüten, körlerin görmelerini sağlayan* Noel’de anımsamalarının güzel olacağını söyledi.”

Bob bu sözleri söylerken sesi titriyordu, Minik Tim’in giderek büyüüp güçlendiğini söylerken daha da duygusallaştı.

Küçük koltuk değneğinin sesi duyuldu ve Minik Tim tam o sırada kız ve erkek kardeşinin desteğiyle ateşin önündeki sandalyesine oturdu. Bob yenlerini açarken (zavallım, daha eski püskü görünmesi mümkün olmayan yenlerdi bunlar) cin ve limon eklediği sıcak bir içecek hazırladı, karıştırdıktan sonra kaynaması için ocağın üstüne bıraktı. Küçükbey Peter ile her zaman hazır ve nazır iki ufaklık da kazı fırından almaya gitti ve çok geçmeden tören havasında geri döndüler.

Öyle bir heyecan içindeydiler ki kaz dünyada en nadir bulunan kuşmuş, siyah kuğunun ona kıyasla tamamen sı-

* İsa Peygamber. (e.n.)

radan olduğu tüylü bir doğa harikasıymış sanırdınız. Bu ev için öyleydi tabii. Mrs. Cratchit et suyunu kaydattı (önceden küçük bir tencerede hazırlanmıştı); Küçükbey Peter coşkuyula patatesleri püre yaptı; Belinda elmalı sosa şeker ekledi; Martha tabakların tozunu aldı; Bob Minik Tim'i masanın bir köşesine yerleştirdi, iki küçük Cratchit herkesin oturabilmesi için sandalyeleri dizdi, bu sırada kendilerini de unutmadılar tabii. Yerlerine oturduktan sonra sıraları gelmeden kaz diye tutturmamak için kaşıklarını ağızlarına soktular. En sonunda tabaklar dolduruldu, şükran duası edildi. Mrs. Cratchit bıçağı gözleriyle takip ederek kazın göğsüne saplamaya hazırlanırken derin bir sessizlik oldu ve eti kestiğinde ve dört gözle beklenen iç malzemesi dışarı döküldüğünde tüm masadan hayranlık sesleri yükseldi. Ufaklıklara uyan Minik Tim bile bıçağının sapını masaya tempoyla vurarak, alçak sesle “Yaşasın!” dedi.

Hiç böyle bir et yememişlerdi. Bob dünyadaki en lezzetli kaz etinin bu olduğunu söylüyordu. Yumuşaklığı ve tadı, boyutu ve ucuzluğu masada en çok konuşulan konuydu. Patates püresi ve elmalı sosla birlikte tüm aileye yetecek kadar yemek çıkmıştı. Hatta Mrs. Cratchit (tabakta kalan küçücük kemik parçasını inceliyordu) büyük bir mutlulukla yemek arttığını söyledi. Yine de herkes doymuştu, ufaklıklar adaçayı ve soğana bulanmıştı. Ama Belinda masaya yeni tabaklar dizerken Mrs. Cratchit endişeyle odadan tek başına çıkarak pudingi getirmeye gitti.

Ya yeterince pişmemişse! Ya kalıptan çıkarırken parçalanırsa! Onlar kaz etine övgüler yağdırırken arka pencereden birisi girip pudingi çalmışsa ya! Bunu düşünen küçük Cratchit'ler akıllarını yitirecek gibi olmuşlardı. Herkesin aklına bir sürü kötü düşünce geliyordu.

Ama o da ne? Odada buhardan göz gözü görmüyordu. Puding bakır kaptan rahatlıkla ayrıldı. Çamaşır günü gibi bir koku! Bu, örtüden gelen kokuydu. Bir lokanta, bir pasta-

ne ve bir çamaşırhane yan yanaydı sanki, işte öyle bir koku! Bu da pudingin kokusuydu! Mrs. Cratchit aceleyle salona girdi (yüzü kızarmıştı ama gururla gülümsüyordu), elinde de üstü göz göz olmuş, iyice sertleşmiş, üstünde tutuşturulmuş yarım teklik brendiyle alev alev ve tepesine çobanpüskülü konmuş harika bir Noel pudingi vardı.

O kadar lezzetliydi ki! Bob Cratchit gayet sakin bir şekilde, bu pudingin Mrs. Cratchit'in evlendiklerinden bu yana yaptığı en başarılı şey olduğunu söyledi. Artık aklı rahat olan Mrs. Cratchit pudingin ununu koyarken miktarından emin olamadığını itiraf etti. Herkesin pudingle ilgili bir yorumu vardı ama kimse bu ufak pudingin büyük bir aile için yetersiz olduğunu düşünmedi ya da söylemedi. Böyle bir şey düşünmek büyük kabahat olurdu. Cratchit ailesinde kimse bunu yüzü kızarmadan ima bile edemezdi.

En sonunda yemek bitti, masa kaldırıldı, ocak temizlendi ve ateş yenilendi. Testideki sıcak karışım tadılıp çok güzel olduğuna karar verildikten sonra masaya elmalarla portakallar geldi, ateşe de bir kürek kestane atıldı. Sonra tüm aile ocağın çevresine geçerek Bob'un bir çember dediği, aslında yarım çember olan bir halka oluşturdu. Bob Cratchit'in yanı başında evin en iyi bardakları, iki cam kupa ile kulpsuz bir kâse duruyordu.

Testideki sıcak içecek bu bardaklara pay edildi ama altın kupalarda içilse bile aynı keyfi vermezdi. Bob içeceği büyük bir neşeyle bardaklara doldurduğu sırada ateşte pişen kestaneler çıtırdıyordu. Bob, "Hepimize mutlu Noeller, Tanrı bizi korusun!" dedi.

Tüm aile bu temenniyi tekrarladı.

"Tanrı hepimizi korusun!" dedi Minik Tim herkesten sonra.

Babasının yanında, küçük taburesinde oturuyordu. Bob çocuğun üstüne titreyerek küçük elini tutuyor, elinden kayıp gidecekmiş gibi ona yakın olmaya çalışıyordu.

“Hayalet,” dedi Scrooge daha önce hiç hissetmediği bir merakla dolarak, “Minik Tim yaşayacak mı söyle bana.”

“Boş bir sandalye görüyorum,” diye cevapladı hayalet, “şu bacanın köşesinde. Dokunmaya kıyılamayan, sahibi olmayan bir de koltuk değneği. Bu gölgeler, gelecekte olacaklar tarafından değiştirilmezse çocuk ölecek.”

“Hayır, olamaz,” dedi Scrooge. “İyi kalpli hayalet, onun ölmeyeceğini söyle bana.”

“Bu gölgeler gelecekte değişmezse benim soyumdan gelen kimse onu bir daha burada bulamayacak. Zaten ölse ne olur ki? Nüfus artışına da çözüm bulunmuş olur.”

Scrooge hayaletin kendi sözlerini tekrar ettiğini duyunca büyük bir üzüntü ve pişmanlıkla başını eğdi.

“Taş kalpli değil de azıcık insansan bu boş lafları bir daha asla söyleme,” dedi hayalet. “Fazla nüfus nedir sen mi biliyorsun? Nerededir bu fazla nüfus? Kimin yaşayıp kimin öleceğine sen mi karar vereceksin? Yüce gücün karşısında belki sen şu fakir adamın çocuğu gibi milyonlarcasından çok daha değersizsin, belki yaşamayı onlardan daha az hak ediyorsun. Yaprığın üstündeki böcek, toz toprağın içinde debelenen aç kardeşlerinden yakınıyor, yüce Tanrım!”

Scrooge hayaletin paylamasıyla titremeye başladı ve gözlerini yere dikti. Ama o sırada ismini duyarak kafasını kaldırdı.

“Mr. Scrooge!” dedi Bob. “Mr. Scrooge’un şerefine kaldıralım kadehlerimizi. Bu şöleni onun sayesinde verebildik.”

“Onun sayesindeymiş,” dedi Mrs. Cratchit kızarak. “Keşke burada olsaydı da ona birkaç laf etseydim. Bakalım laflarım yenilip yutulabiliyor muymuş?”

“Sevgilim,” dedi Bob, “çocukların önünde yapma, bugün Noel.”

“Noel olduğu belli,” dedi Mrs. Cratchit, “Mr. Scrooge kadar korkunç, eli sıkı, kalpsiz ve duygusuz birinin sağlığına ancak bugün kadeh kaldırılır zaten. Öyle olduğunu sen

benden daha iyi biliyorsun Robert! Senden iyi bilen yok, zavallım benim!”

“Yapma hayatım, Noel’de yapma,” dedi Bob sakın bir tavırla.

“Kadehimi sırf senin ve bugünün hatırına kaldıracam,” dedi Mrs. Cratchit, “onun hatırına değil. Tanrı uzun ömürler versin ona! Mutlu Noeller diliyorum. Hiç şüphem yok ki çok mutlu olacaktır!”

Çocuklar da bu lafların ardından bardaklarını kaldırdılar. Şimdiye kadarki içten olmayan ilk hareketleriydi bu. En son bardağını kaldıran Minik Tim oldu ama o da isteyerek yapmamıştı. Scrooge ailede canavar ilan edilmişti. İsmi bile bu şenlik havasına gölge düşürmeye yetmişti ve bu beş dakika böyle sürdü.

O hava dağılınca, Kötü Scrooge meselesi bitip gittiği için on kat neşelendiler. Bob Cratchit, Peter için bir iş bulduğundan, olursa haftada tam beş buçuk şilin daha kazanabileceklerinden bahsetti. Ufaklıklar Peter’ı işadamı olarak düşününce kahkahaya boğuldular, Peter da o kocaman gömlek yakalarının arasından ateşe bakarken, alacağı çok büyük bir paraymış da eline geçerse hangi yatırımları tercih etmesi gerektiğine karar veremiyormuş gibi düşüncelere dalmıştı. Bir şapkacıda cıracık olan Martha yapması gereken işleri, aralıksız kaç saat çalıştığını anlattı, yarın tatil olduğu için sabah erken kalkması gerekmediğini, yataktan çıkmayacağını söyledi. Geçen gün bir kontes ile lord gördüğünden, lordun “yaklaşık Peter’ın boyunda” olduğundan bahsedince Peter yakasını öyle yukarı çekti ki orada olsaydınız bile başını göremezdiniz. Bu sırada pişen kestaneler ve testi elden ele dolaşıyordu. Çok geçmeden Minik Tim onlara karda kaybolan bir çocukla ilgili bir şarkı söyledi. Hüzünlü sesi çok güzeldi.

Pek öyle göze batan bir aile değildiler. Bakmalara doyulmayacak bir aile değildiler, giysileri eski püsküydü, ayak-kabıları su alıyordu, pek giysileri yoktu ve Peter’ın rehin

dükkânlarına girmiş çıkmışlığı olabilirdi ve muhtemelen vardı. Ama hepsi mutlu ve kadirşinas insanlardı, birbirlerini sever, kin tutmazlardı. Yeterince gördüklerini düşünen hayalet meşalesini sallayarak bir şeyler serpiştirdi ve onlar gözden kaybolana dek Scrooge hepsine tek tek bakmaya devam etti. Minik Tim'den ise gözünü hiç ayırmadı.

Artık hava kararmaya başlamış, kar da hızlanmıştı. Scrooge'la hayalet sokaklardan geçtiler, mutfaklarda, salonlarda ve türlü türlü odada gürül gürül yanan ateşlerin ışığı harikaydı. Ateşin parlayışı bir yerde ocağın önünde iyice ısınan tabakları, kurulan ufak sofrayı ve karanlığı dışarı, sıcağı içeri hapsetmek üzere kapatılmaya hazır koyu kırmızı perdeleri aydınlatıyordu. Şuradaysa bir evin tüm çocukları koşarak kardeşlerini, kuzenlerini, amcalarıyla halalarını ilk karşılayan olmak için sokağa fırlıyordu. İşte şuradaysa evde toplanan misafirlerin gölgeleri cama düşüyor, bir diğer köşede kapüşonlu ve kürk botlu güzel kızlar hep bir ağızdan gülüşerek komşularının evine gidiyorlardı. Gittikleri evdeki bekâr erkek –cilveli cadılar, nasıl da biliyorlardı– pırıl pırıl parlayarak içeri girdiklerini görünce adamcağızın vay haline!

Arkadaşları ve komşularıyla buluşmaya gidenlerin sayısını görseniz gittikleri evlerde onları karşılayacak kimsenin olmayacağını düşünebilirdiniz, oysa ocaklarında harlı ateşler yanan tüm evler misafirlerini bekliyordu. Hayalet öyle bir coşmuştu ki! Göğsünü şişiriyor, gördüğü her şeye avucunu açıp uzanabildiği her yere büyük bir cömertlikle neşesiyle ışığını saçarak süzülüyordu. Az ileriden yürüyen ve loş sokağı küçük küçük ışık noktalarıyla bezeyen fenercinin kıyafetlerinden geceyi bir yerlerde eğlenerek geçireceği belliydi ve hayalet yanından geçerken kahkahalar attı, oysa Noel'in ta kendisinin yanı başında olduğundan haberi yoktu.

Birden, hayalet tek kelime etmeden, her yerde taşlarla kayalar olan, bir dev mezarlığına benzeyen çorak bir yerde buldular kendilerini. Etrafı su basmıştı, daha doğrusu buzun

altında hapsolmasa basardı; ve çalı, yosun ve yabani ot dışında hiçbir şey yetişmiyordu. Batıda güneş tam ufuk çizgisinin üstünde kıpkırmızı bir iz bırakarak viraneyi bir anlığına aydınlattı ama suratını asmışçasına gittikçe alçaldı, alçaldı, alçaldı ve gecenin koyu karanlığında kayboldu.

“Burası neresi?” diye sordu Scrooge.

“Burada dünyanın derinliklerinde çalışan madenciler yaşıyor,” diye cevap verdi hayalet. “Ama beni tanıyorlar. Bak!”

Bir kulübede ışık görününce hemen oraya yöneldiler. Çamur ve taştan yapılmış duvardan geçince ateşin etrafında oturan neşeli bir kalabalıkla karşılaştılar. Çok yaşlı bir adamla kadın, yanlarında çocukları, çocuklarının çocukları ve hatta onların çocuklarıyla birlikte oturuyordu. Hepsi Noel şerefine süslenip püslenmişti. Yaşlı adam çıplak bozkırın üstünde uğuldayan rüzgârın sesinden pek yüksek olmayan sesiyle onlara bir Noel şarkısı söylüyordu. Çok ama çok eski bir şarkıydı –yaşlı adamın çocukluğunda da çok eskiydi– ve zaman zaman nakarata diğerleri de katılıyordu. Sesler yükselince yaşlı adam da neşeyle sesini yükseltiyor, onlar susunca heyecanı yine sönüyordu.

Hayalet burada çok oyalanmadı, Scrooge’a cübbesini tutmasını söyleyip bozkırın üstünden geçerek hızlandı. Nereye gidiyordu ki? Denize mi? Denize gidiyordu! Scrooge korkuyla geriye baktı ve ürkütücü bir sıra kayalıktan ibaret olan son kara parçasının arkalarında kaldığını gördü. Kulakları altlarında çalkalanan, aşındırdığı dehşetli mağaralarda kükreyen, tüm gücüyle toprağın altını oymaya çalışan suyun sesiyle sağırlaşmıştı.

Kıydan yaklaşık beş kilometre açıkta, yarısı sulara gömülmüş küçücük bir kayalıkta dalgaların yıl boyunca dövdüğü bir deniz feneri duruyordu. Dibini öbek öbek yosun tutmuştu ve etrafında fırtına kuşları –yosunun suyun ellerine doğduğu düşünülebilirse bunlar da rüzgârın ellerine doğmuşlardı– kanatlarının sıyırdığı dalgalar gibi bir yükselip bir alçalıyorlardı.

Ama burada bile iki fener bekçisi ateş yakmıştı, kalın taş duvardaki küçük bir boşluktan korkunç denize ışık saçılıyordu. Adamlar oturdukları kaba masada nasırlı elleriyle tuttıkları içki bardaklarını birbirlerinin şerefine kaldırıp Noel'i kutluyorlardı. İçlerinden daha yaşlı ve yüzü, eski bir geminin pruva heykeli gibi hava koşullarından yıpranmış adam kasırgayı andıran bir sesle şarkı tutturdular.

Hayalet siyah ve dalgali denizin üstünde yoluna devam etti, Scrooge'a söylediğine göre artık tüm kıyılardan epey uzaktılar ve sonunda bir gemiye indiler. Dümencinin yanında durdular, pruvadaki gözcü, tüm denizciler karanlığın içinde hayalete benzeyen suretleriyle görev yerlerindeydi ama herkesin ağzında ya bir Noel şarkısı ya aklında Noel'e dair bir düşünce vardı, ya arkadaşlarıyla eski bir Noel gününün hatıralarını paylaşıyor ya evlerine duydukları özlemi dile getiriyorlardı. Gemideki gerek iyi gerek kötü, gerek uyuyan gerek uyumayan herkes o gün diğerlerine başka günlerde olmadığı kadar iyi niyetli ve sevecen davranmış, kutlamalara katılmış, uzaktaki sevdiklerini hatırlamış, onların da kendilerini düşündüklerini bilerek mutlu olmuşlardı.

Scrooge rüzgârın iniltilerini dinler ve derinlikleri tıpkı ölüm gibi bilinmeyen sırlar gizleyen bir boşlukta, yalnız başına karanlıkta yol almanın ne kadar vakur bir deneyim olduğunu düşünürken, işte böyle düşüncelere dalmışken içten bir kahkaha duyunca şaşırdı. Bu kahkahanın yeğenine ait olduğunu anlayıp, kendini birdenbire ıslıl ıslıl, kuru ve parıl parıl bir odada bulunca daha da şaşırdı. Hayalet yanında gülümsüyordu ve yeğenine tatlı tatlı bakıyordu.

“Ha ha!” diye güldü Scrooge'un yeğeni. “Ha ha ha!”

Pek mümkün değil ama kahkahası Scrooge'un yeğeninden daha neşeli ve içten birini tanıyorsanız tek söyleyebileceğim onunla tanışmak istediğimdir. Beni onunla tanıştırmak ki ahbap olayım.

Dünyada hastalık ve üzüntü bulaşıcı olsa da hiçbir şeyin kahkaha ve neşe kadar çok sirayet etmemesinin oldukça adil,

hakkaniyetli ve asil bir düzenleme olduğunu söyleyebilirim. Scrooge'un yeğeni karnını tuta tuta, başını arkaya atarak gülerken karısı da onun kadar içten gülüyordu. Yanlarında oturan arkadaşları da onların kahkahalarına katılıyorlardı.

“Ha ha ha ha!”

“Noel saçmalıktır dedi, inanır mısın!” diyerek gülüyordu Scrooge'un yeğeni. “İnanıyordu da söylediğine!”

“Yazıklar olsun ona!” dedi karısı kızarak. Ah şu kadınlar yok mu? Her işlerini tam yapar, laflarını da asla sakınmazlar.

Kadın çok güzeldi. Gözleri hep meraklı bakardı, gamzeleri vardı, küçük dudakları tam öpmelikti ki bol bol öpüldüğüne de şüphe yoktu, gülünce yüzündeki tüm benekler birbirine karışıyordu, dünyada kimsenin gözleri onunki kadar ıslıl ıslıl parlamazdı. Kışkırtıcı denebilecek bir kadındı ama insana huzur da veriyordu. Hem de ne huzur.

“Komik bir ihtiyar,” dedi yeğeni, “hoş biri olmadığı da ortada. Cürümü de cezası da kendine, ona diyecek hiç lafım yok.”

“Çok zengin olduğuna şüphem yok Fred,” dedi karısı imalı imalı. “Yani sen hep öyle demez misin?”

“Zenginse ne olmuş?” dedi Scrooge'un yeğeni. “Zenginliğinin yararını görmüyor ki. Tek bir iyilik yapmak için kullanmıyor. Kendine de harcamıyor. Ha ha! Bizim için de kullanacak hali yok ya!”

“İnsanı çileden çıkarır,” dedi karısı. Kız kardeşleriyle diğer hanımlar da bu düşüncüyü onayladı.

“Benim sabrım var,” dedi yeğeni. “Onun için üzülüyorum ve istesem bile ona kızamıyorum. Cefasını kendi çekiyor. Bizi sevmediğini takmış ya kafasına, o yüzden gelip bizle yemek yemiyor. Sonuçta ne kaçırıyor? Bir ziyafeti kaçırmış sayılmaz.”

“Bence harika bir yemeği kaçırıyor,” dedi karısı. Yemeği onlarla yemiş arkadaşları da bu düşünceye katılmadan edemediler. Hepsi de bu konuda söz sahibiydi, ne de olsa yeme-

gi daha yeni bitirmişlerdi ve tatlı henüz masada dururken ateşin etrafında oturuyorlardı.

“Bunu duyduğum iyi oldu,” dedi Scrooge’un yeğeni, “çünkü bu genç kadınlar pek hamarat gibi gelmedi bana. *Sen* ne dersin Topper?”

Topper besbelli Scrooge’un yeğeninin karısının kız kardeşlerinden birine göz koymuştu, zira hemen evlenmemiş bir erkeğin toplumdan dışlandığını, bu konularda fikir belirtmediğini söyledi. Bunun üstüne, güllü elbisesi olan değil de dantel yakalı bir giysi giymiş, etine buduna dolgun olan kardeşin yüzü kızardı.

“Devam et Fred,” dedi karısı el çırparak. “Başladığı cümleyi bitirmiyor hiç. Çok komik bir adam!”

Scrooge’un yeğeni bir kahkaha daha koyuverdi ve biri güldü mü diğerlerine de neşe bulaştığı için, etine dolgun kız gülmek için kokulu sirkelere bile başvursa da herkes gibi gülüşmelere katıldı.

“Diyecektim ki,” diye başladı Scrooge’un yeğeni, “bizi sevmemesi ve bizimle güzelce vakit geçirmek istememesi yüzünden bir sürü güzel anı kaçırıyor. Ona, o eski işyerinde ve tozlu evinde otururken düşüncelerinin edeceğinden daha iyi eşlik edebileceğimize eminim. İstese de istemese de ona her yıl bize katılmasını önereceğim çünkü onun adına üzülüyorum. Hayatının sonuna kadar Noel’e sayıp sövebilir ama ben her yıl yanına gidip ‘Dayıcığım, nasılsın?’ dersem, onu neşelendirmeye çalışırsam sonunda Noel hakkında daha iyi düşünecektir. Onu zavallı kâtibine elli sterlin vermesine yetecek kadar değiştirsem bile yeter ve onu dün biraz etkiledim bence.”

Onun Scrooge’u etkilediğini düşününce herkes gülmeye başladı. Yeğeni de o kadar iyi niyetli bir adamdı ki güldükleri sürece neye güldüklerini hiç dert etmedi ve eğlenmelerini teşvik ederek şişeyi neşeyle diğerlerine uzattı.

Çaylarını içtikten sonra şarkı söylemeye karar verdiler. Müzikle ilgilenen bir aileydiler, koro dendi mi işlerini iyi

bilirlerdi, hele Topper, pesleri söylerken nefesi tıkanmaz, yüzü kızarmaz, alnındaki damarlar şişmezdi. Yeğenin karısı çok güzel arp çalardı, çaldığı şarkılardan biri basit ve kısa bir melodiydi (iki dakikada ıslıkla çalmayı öğrenebilirsiniz) ve Geçmiş Noellerin Hayaleti tarafından hatırlatılan, Scrooge’u yatılı okuldan almaya gelen çocuğun çok iyi bildiği bir şarkıydı. Bu şarkı çalmaya başlayınca hayaletin ona gösterdiği tüm güzel şeyler bir anda Scrooge’un aklına geldi, kalbi yumuşadıkça yumuşadı ve yıllar önce bu şarkıyı daha fazla dinlemiş olsaydı kendi mutluluğunu kurtaracak iyilikleri Jacob Marley’yi gömen küreğe başvurmak zorunda kalmadan, kendi elleriyle geliştirmiş olabileceğini düşündü.

Ama tüm akşamı müzikle geçirmediler. Bir süre sonra oyun oynamaya başladılar, ne de olsa kimi zaman çocukluğa dönmek güzeldir ve bunun için en iyi zaman Noel’dir, zira bu günün ortaya çıkmasını sağlayan kişi de bir çocuktur. Önce körebe oynadılar. Topper’ın gözleri bağlı değildi de ayaklarında gözleri vardı sanki. Bence Scrooge’un yeğeniyle aralarında önceden anlaşmışlardı ve Şimdiki Noel’in Hayaleti bunu biliyor gibiydi. O dantel yakalı elbiseli etine dolgun kızın peşinden öyle bir gidiyordu ki en saf insan bile gözlerinin kapalı olmadığını anlayabilirdi. Ocak demirini düşürüyor, sandalyeleri deviriyor, piyanoya çarpıyor, perdelerle dolanıyordu ama kız nereye giderse o da orada bitiveriyordu. Kızı eliyle koymuş gibi buluyordu. Başka kimseyi de yakalamıyordu. Ona bilerek çarparsanız (ki bazıları böyle yapıyordu), aklınıza hakaret edersesine, yalancıkdan sizi yakalamış gibi yapıyor, sonra tekrar kızın olduğu yöne sıvışıyordu. Kız da bunun hiç adil olmadığını söyleyip duruyordu ki değildi sahidten. Ama en sonunda, kızın ipek elbisesinin hışırtılarına, onun yanından kaçıp gitmeye çalışmalarına rağmen kızı kaçması mümkün olmayan bir köşede sıkıştırıp yakaladığında yaptıkları gerçekten ayıptı. Onu tanımamış gibi davranıp saçına başına dokundu, emin olmak için

parmağındaki yüzükleri, boynundaki kolyeyi elledi. Yaptığı düpedüz canavarlıktı! Bir sonraki körebe oyununda, başka biri ebe olduğunda baş başa gizlendikleri perdelerin ardında kızın Topper’a haddini bildirdiğine şüphe yok.

Yeğeninin karısı körebe oyununa katılmamış, bir köşede büyük bir koltuğa oturup ayağını tabureye uzatmıştı, hayaletle Scrooge da hemen arkasındaydılar. Ama kadın kelime oyununa katılıp her harfle bir cümle kurmayı başardı. “Kim, Nerede, Ne Yapıyor” oyununda Scrooge’un yeğeninin gizli-den gizliye gururlanmasına sebep olacak kadar başarılıydı ve kardeşlerini kolaylıkla yenmişti. Üstelik Topper’ın da onaylayacağı gibi, kardeşleri oldukça zeki kızlardı. Genci yaşlısı yaklaşık yirmi kişiydiler ve hepsi oyuna katılmıştı. Scrooge bile sesini duyamayacaklarını unutarak oyunlara katılıyor, yüksek sesle tahmin yürütüyor, çoğunlukla doğru biliyordu. Soruların kolay olduğunu düşünse de, en sivri iğne, deliği ipi koparmama garantili Whitechapel iğnesi bile Scrooge’un zekâsından sivri değildi ne de olsa.

Hayalet onu bu ruh halinde görünce mutlu oldu ve misafirler gidene kadar orada kalmak istediğini söyleyip çocuk gibi yalvarınca ona içtenlikle baktı. Yine de bunu yapamayacaklarını söyledi.

“Bak, yeni bir oyun başlıyor,” dedi Scrooge. “Yarım saatçik daha kalalım hayalet, sadece yarım saat daha!”

Bu oyunun ismi “Evet Hayır”dı. Scrooge’un yeğeni aklından bir şey tutuyor, diğerleri ona cevabı sadece “evet” veya “hayır” olabilecek sorular sorarak, aklından ne tuttuğunu bulmaya çalışıyorlardı. Sorular havada uçuşmaya başlayıp da genç adamın aklından bir hayvan ismi tuttuğu bilgisine ulaştıktan sonra bunun canlı bir hayvan, aksi bir hayvan, saldırgan bir hayvan, zaman zaman homurdanan ve kükreyen bir hayvan, Londra’nın göbeğinde yaşayan ve kimi zaman konuşan, sokaklarda dolanan, parmakla gösterilmeyen, kimsenin tasma takmadığı, hayvanat bahçesinde

yaşamayan, kasapta satılmayan, bir at, bir eşek, bir inek, bir boğa, bir kaplan, bir köpek, bir domuz, bir kedi veya bir ayı olmayan bir hayvan olduğunu öğrenmişlerdi. Her yeni soruyla yeğeni kahkahalara boğuluyor, sarsılarak gülüyor, öyle ki tepinmek için oturduğu kanepeden kalkmak zorunda kalıyordu. En sonunda tombul kız da kahkaha atmaya başlayarak bağırdı:

“Buldu! Cevabın ne olduğunu biliyorum Fred! Ne olduğunu anladım!”

“Neymiş?” diye sordu Fred.

“Dayın Scrooooooge!”

Cevap doğrudu. Herkes cevabı bulduğu için kızı tebrik etti ama bazıları “Bir ayı mı?” sorusunun cevabının “Evet” olması gerektiğini, Fred’in “Hayır” cevabı vererek akıllarını Mr. Scrooge cevabından uzaklaştırdığını iddia ettiler. Gerçi soruları sorarken bu hiç akıllarından geçmemişti ama olsun.

“Bizi çok neşelendirdi,” dedi Fred. “Bu yüzden sağlığına içmezsek ayıp olur. Şaraplarımız zaten elimizde, dayım Scrooge’un sağlığına diyorum!”

“Scrooge’un sağlığına,” dedi herkes.

“Yaşlı adamın ya da her neyse onun Noel’i kutlu olsun ve mutlu bir yıl dilerim kendisine,” dedi yeğeni. “Kutlamalarımı asla kabul etmezdi ama ben söyledim gitti. Dayım Scrooge’a!”

Scrooge öyle mutlu olmuştu, kalbi öyle huzurla dolmuştu ki o da onların sağlığına içecek, orada olduğunu bilmeyen gruba duyamayacakları bir konuşmayla teşekkür edecekti ama hayalet onu oradan çekip götürüverdi. Yeğenin ağzından çıkan son kelimeyle tüm manzara silinip gitti, Scrooge’la hayalet göz açıp kapayana dek tekrar yola koyulmuşlardı.

Çok şey görüp çok yol gittiler, birçok ev ziyaret ettiler ve herkesi mutlu ettiler. Hayalet hastaların yanında durunca hastalar neşeleniyordu; yabancı ülkelerde evlerine yakın hissediyor; hayat mücadelesi verenler gün gelip düze çıkacakla-

rı umuduyla dolup sebat ediyor; yoksullar zengin hissediyordu. Düşkûnlerevinde, hastanede, cezaevlerinde, her sefalet yuvasında, fânî hayatında dizginleri eline aldığını zanneden kibirli insanların kapıları kilitleyip hayaleti dışarı hapsedmediği her yere hayaletin inayeti dokunuyor, Scrooge'a iyi ahlak öğretiyordu.

Uzun bir geceydi, tek bir geceyse tabii, Scrooge vakitten pek emin olamıyordu çünkü tüm Noeller bir araya sıkıştırılmış da bir gecede yaşanıyormuş gibi hissediyordu. Ayrıca Scrooge görünürde hiç değişmemesine rağmen, hayaletin giderek yaşlanması da garipti. Scrooge bu değişimi görmüş ama dile getirmemişti, ta ki çocukların On İkinci Gece kutlamasından ayrıldıkları sırada hayalete bakıp da saçının beyazladığını fark edene dek.

“Ruhların ömürleri kısa mıdır?” diye sordu Scrooge.

“Benim bu dünyadaki ömrüm çok kısa,” diye cevap verdi hayalet. “Bu gece sona eriyor.”

“Bu gece mi!” diye haykırdı Scrooge.

“Bu gece, gece yarısında. Dinle bak! Zamanım doluyor.”

O sırada çanlar on ikiye çeyrek kaldığını duyuruyordu.

“Bunu sormaya hakkım yoksa beni affet,” dedi Scrooge hayaletin cübbesine bakarak, “ama sana ait olmayan ve cübbenden fırlıyormuş gibi görünen bir şey görüyorum. Bu ayak mı, pençe mi?”

“Pençe olabilirdi pekâlâ, baksana, bir deri bir kemik,” dedi hayalet üzüntüyle. “Bak!”

Cübbesinin altından perişan, korku dolu, sefil görünen iki çocuk çıkardı. Çocuklar ayaklarına kapanıp cübbesine tutundular.

“Bak! Şunlara bak! Aşağıya bak!” diye bağırdı hayalet.

Bir kız ile bir oğlandı bunlar. Soluk benizli, çelimsiz, bakımsız, çatık kaşlı, yabani çocuklardı ama tevazuyla yerlere kapanıyorlardı. Zarif ve alımlı olmaları, gençlikle dolup taşmaları gerekirken, yaşlanmanın eli gibi yaşlı ve iskeleti

çıkmiş bir el onları tutmuş, kıvırmış ve lime lime etmişti. Meleklerin taht kurmuş olması gereken kalplerinde iblisler dolanıyor, gözlerinden tehditkâr bakışlar atıyorlardı. Hayret verici yaratılışın tüm gizemleri arasında, hatta insanlığın en bozulmuş, değişmiş ya da çürümüşleri arasında bile böylesine korkunç yaratıklar yer almıyordu.

Scrooge irkilerek bir adım geri attı. Ne hoş çocuklar olduğunu söyleyecekti ama karşısında böylesi çocuklar varken böyle büyük bir yalana dili varmadığından sözler boğazına dizildi.

“Hayalet, bunlar senin çocukların mı?” diye sorabildi Scrooge sadece.

“İnsanlığın çocukları,” dedi hayalet onlara bakarken. “Babalarındansa benim eteklerime tutunuyorlar. Oğlanın ismi Cehalet. Kızınki ise Sefalet. İkisinden de, onlar gibilerden de uzak dur ama özellikle bu oğlandan çünkü kaderinde kıyamet var, o alın yazısı silinmedikçe ondan uzak dur. Ona yol verme!” diye bağırdı ellerini şehre doğru uzatırken. “Onun sözcülerini kötüle! Yok eğer onu bencil amaçlarına alet edersen, gör felaketleri. Sonra da sonun gelmesini bekle!”

“Sığınabilecekleri bir yer yok mu?” diye sordu Scrooge.

“Hiç hapishane yok mu?” diye sordu hayalet ona sözlerini son defa tekrar hatırlatırken. “Ya yoksullar için iş kurumları?”

Saat on ikiyi vurdu.

Scrooge hayaleti görmek için etrafına baktı ama boşuna. Son çanın titreşimleri de durunca Jacob Marley’nin söylediklerini hatırlayıp başını kaldırdı ve kumaşlara sarılı ve kukuletalı bir hayaletin yerden kendisine doğru sis gibi geldiğini gördü.

Dördüncü Dörtlük

Hayaletlerin Sonuncusu

Hayalet yavaşça, ağırbaşlı, sessizce yaklaştı. Yanına geldiğinde Scrooge dizlerinin üstüne çöktü çünkü hayaletin etrafında bir kasvet ve gizem havası vardı.

Kafasını, yüzünü, tüm vücudunu örten, uzattığı el dışında her yerini saran siyah bir cübbe giymişti. Bu el olmasa onu etrafındaki karanlıktan ve geceden ayırt edebilmek zor olurdu.

Yanına geldiğinde Scrooge hayaletin uzun ve yapılı olduğunu gördü, varlığının, içini dehşetle doldurduğunu hissetti. Daha fazlasını bilmiyordu çünkü hayalet ne konuşuyor ne hareket ediyordu.

“Gelecek Noellerin Hayaleti’nin huzurunda mıyım?” diye sordu Scrooge.

Hayalet cevap vermedi ama eliyle ileriye işaret etti.

“Bana henüz gerçekleşmemiş, gelecekte olması beklenen şeyleri göstereceksin,” diye devam etti Scrooge. “Değil mi?”

Cübbenin üst kısmı sanki hayalet başını eğmiş gibi gerildi. Alabildiği tek cevap buydu.

Hayaletlerin kendisine görünmesine artık alışmış olsa da Scrooge bu sessiz figürden o kadar korkmuştu ki bacakları

titriyordu ve hayaletin ardından gitmeye yeltendiğinde bacaklarının tutmadığını fark etti. Ruh onun bu halini görerek bir an durdu ve kendisine gelmesi için biraz zaman tanıdı.

Ama Scrooge daha da fenalaşmıştı. Kara örtünün gerisinde kendisine bakan hayalet gözler olduğunu bilmek onu tanımlayamadığı bir dehşete sürüklüyor, o ise kendi gözlerini ne kadar zorlarsa zorlasın hayaletimsi el ile koca bir siyahlıktan başka bir şey göremiyordu.

“Geleceğin Hayaleti!” diye haykırdı. “Şimdiye dek gördüğüm tüm hayaletlerden daha çok korkuyorum senden. Ama bana iyilik yapmak için geldiğini bildiğimden, eskisinden farklı bir insan olmak için seni takip etmeye hazırım ve sana müteşekkirim. Benimle konuşmayacak mısın?”

Hayalet cevap vermedi. Sadece eliyle ileriye gösterdi.

“Yolu göster!” dedi Scrooge. “Yolu göster! Gece sona ermek üzere ve zaman kıymetli, biliyorum. Yolu göster.”

Hayalet geldiği gibi ilerlemeye başladı. Scrooge da onu kaldırıp taşıdığını düşündüğü cübbeye tutunarak ardına düştü.

Şehrin içine girmiyorlardı da sanki şehir etraflarında bitiyor, kendi iradesiyle çevrelerini sarıyordu. Ama işte tam da şehrin kalbinde; sağa sola koşturan, ceplerinde paralar şingırdayan, üçerli beşerli sohbet eden, saatlerine bakan, altın mühürlerini düşünceli düşünceli kurcalayan, Scrooge’un çok iyi bildiği tüccarların arasında, Borsa’daydılar.

Hayalet, bir grup işadaminin yanında durdu. Elini onlara doğru kaldırdığını görünce Scrooge dikkat kesilip dinlemeye başladı.

“Hayır,” dedi koca gıdılı şişman bir adam, “ben de çok iyi bilmiyorum. Sadece öldüğünü duydum.”

“Ne zaman ölmüş?” diye sordu bir diğeri.

“Dün gece sanırım.”

“Bir hastalığı mı varmış?” diye sordu üçüncüsü çok büyük bir enfiye kutusundan bol miktarda enfiye çekerken. “O hiç ölmezmiş gibi geliyordu.”

“Kim bilir,” dedi ilki, bir yandan esniyordu.

“Parasını ne yaptı acaba?” diye sordu kırmızı suratlı, burnunun ucundan hindi ibiğine benzeyen bir yumru sarıkan bey.

“Hiç bilmiyorum,” dedi gıdılı adam tekrar esneyerek. “Ortağına bırakmıştır herhalde. *Bana* bırakmadığı kesin. Tek bildiğim bu.”

Bu şakaya kahkahalarla güldüler.

“Cenaze töreni için pek para harcamazlar herhalde,” dedi aynı adam. “Çünkü kimsenin cenazeye gideceğini sanmıyorum. Biz gitsek mi acaba?”

“Öğlen yemeği vereceklerse gidebilirim,” dedi hindiye benzeyen adam. “Gideceksem karnım doymalı.”

Bir başka kahkaha koptu.

“Aranızda en alakasız olan benim sanırım,” dedi ilk konuşmacı, “asla siyah eldiven takmam,* öğle yemeği de yemem. Ama birisi gidecekse ben de gelebilirim. Düşünüyorum da en yakın arkadaşı ben sayılırdım çünkü her karşılaştığımızda durup muhabbet ederdik. Haydi, kalın sağlıcakla!”

Konuşanlar ve dinleyenler gidip başka gruplarla kaynaştılar. Scrooge adamları tanıyordu ve hayalete açıklama beklercesine baktı.

Hayalet bir yan sokağa süzüldü. Parmağıyla iki kişiyi gösteriyordu. Scrooge cevabı burada bulacağını düşünerek tekrar dinlemeye başladı.

Bu adamları da gayet iyi tanıyordu. Hayli zengin, önemli işadamlarıydı bunlar. Onların gözüne girmeye çalışmıştı hep, tabii sadece iş açısından, sadece iş.

“Nasılsınız?” dedi biri.

“Teşekkürler, siz?” dedi diğeri.

“Eh!” dedi ilki. “Şu bizim yaşlı şeytan sonunda hak ettiğini bulmuş.”

“Ben de öyle işittim,” diye karşılık verdi ikincisi. “Hava da çok soğuk, değil mi?”

* Âdet olarak orta sınıfın cenazelerine katılanlara verilirdi. (e.n.)

“Noel dönemi, doğaldır. Kaymaya gitmeyeceksiniz herhalde, değil mi?”

“Yok yok, önemli işlerim var. İyi günler.”

Başka bir söz söylenmedi. Karşılaşmaları, muhabbetleri ve vedaları bu kadardı işte.

Scrooge hayaletin böyle günlük konuşmalara bu kadar önem vermesine şaşırmıştı ama altında gizli bir anlam olduğunu düşündüğü için ne olduğunu anlamaya çalıştı. Eski ortağı Jacob’ın ölümüyle ilgili olma olasılığı düşüktü çünkü o geçmişte kalmıştı ve bu hayaletin işi gelecekti. Kendisiyle bir bağlantısı olan, bu konuşmaların uyacağı bir kimse de aklına gelmiyordu. Ama kendi gelişimi için gizli bir anlamı olacağını düşünerek duyduğu her kelimeyi, gördüğü her görüntüyü aklına kazıdı, özellikle de kendisini çok merak ediyordu. Gelecekteki halinin şu an anlayamadığı ipucunu vereceğini, bu bilmecelerin cevabını anlamasını sağlayacağını düşünüyordu.

Kendisini görmek için etrafına bakındı ama her zaman durduğu köşede bir başka adam duruyordu ve saat de tam normalde orada olduğu saati göstermesine rağmen kapıdan giren kalabalığın arasında kendine benzer kimseyi görmüyordu. Gerçi çok şaşırmamıştı çünkü hayatını değiştirme fikri bir süredir zihnini meşgul ediyordu, burada olmayışının bu yeni kararlarının uygulandığı anlamına geldiğini düşünüyor ve umuyordu.

Yanında sessiz ve karanlık, elini uzatmış hayalet duruyordu. Düşüncelerinden sıyrılınca elinin ona doğru dönmüş olmasından göremediği gözlerin ona dikkatle baktığını hayal etti. Bu yüzden titredi ve buz kesti.

Kalabalığı geride bırakıp şehrin, Scrooge’un daha önce gitmediği ama kötü şöhretini işittiği izbe bir kesimine giderler. Yollar pis ve daracıktı, dükkânlar ile evler sersefil görünüyordu, insanlar yarı çıplak, sarhoş, pasaklı ve çirkindi. Ara sokaklarla kemerli geçitler lağım gibi, çürük kokularını,

pisliklerini karman çorman caddelere salıyordu sanki. Tüm mahallede suç, pislik ve sefalet kol geziyordu.

Bu kötü şöhretli batakhane, bir çatı katının altında çul çaput, cam şişe, demir, yağlı sakatat ve çerçöp satan basık bir dükkân vardı. Yerlere paslı anahtarlar, çiviler, zincirler, menteşeler, eğeler, kantarlar, ağırlıklar, her türden hurda saçılmıştı. Bu çerçöpün, yağ ve kemiklerin altında üreyen gizli sırları açığa çıkarmayı pek kimsenin istemeyeceği aşikârdı. Eski tuğlalardan yapılmış bir kömür sobasının başında, sattığı ıvır zıvırın ortasında yetmiş yaşlarında, saçları ağarmış bir adam oturuyordu. Paçavraları birbirine bağlayıp ipe gererek yaptığı bir perdeyle soğuktan korunuyor, rahat bir emeklilik yaşayan yaşlı bir adam gibi piposunu tütürüyordu.

Hayalet ile Scrooge içeriye girerken ağır bir bohça taşıyan bir kadın da içeri süzüldü. Hemen ardından bir başka kadın, yine sırtında bohçasıyla çıkageldi ve peşinden giren rengi solmuş siyah giysili adam onları gördüğünde kadınların birbirlerini tanıyınca şaşırdıkları kadar şaşırdı. Onlara pipo içen yaşlı adam da katılınca gülmeye başladılar.

“Hizmetçi birinci olsun,” dedi içeri ilk giren. “Çamaşırcı ikinci, levazımatçının yardımcısı ise üçüncü olsun madem. Joe, şu tesadüfe bak! Sözleşmişiz gibi aynı yere geldik!”

“Buluşmak için daha iyi bir yer seçemezsiniz,” dedi yaşlı Joe ağzından piposunu çıkarırken. “Salona gelin. Sen ne zamandır gelip gidersin, diğerleri de yabancı sayılmaz. Dur, dükkânın kapısını kapayayım. Ah, amma da gıcırıyor! Şu dükkânda bu kapının menteşelerinden daha paslı bir metal parçası yoktur herhalde, benimkinden yaşlı kemikler de yoktur. Ha ha! Tam da birbirimizin dengiyiz ha. Hadi salona gelin salona.”

Salon paçavra perdenin arkasındaki boş alandı. Yaşlı adam eski demir bir çubukla közleri dürtükledi, piposunun sapıyla isli gaz lambasının fitilini düzeltti (gece vaktiydi) ve pipoyu tekrar ağzına koydu.

O bunları yapadursun, önceden konuşan kadın bohçasını yere atıp havalı bir tavırla tabureye oturdu, dirseklerini dizlerine koydu ve diğer iki kişiye meydan okurcasına baktı.

“Ne çıkar yani! Kötü şey mi, Mrs. Dilber?” dedi kadın. “Herkesin kendi başının çaresine bakması gerekir. O adam hep öyle yapardı!”

“Çok haklısın,” dedi çamaşırcı. “O herkesten katbekat çıkarcıydı.”

“Ee o zaman, niye korku dolu gözlerle bakıyorsun be kadın, kim bilecek? Birbirimizi ele vermeyeceğiz ya?”

“Yok canım!” dedi Mrs. Dilber ile diğer adam. “Öyle şey olur mu?”

“E iyi öyleyse!” dedi kadın. “Bu kadarı da yeter. Şu iki üç parça eşya kayboldu diye dert yanacak kimse yoktur herhalde, değil mi? Ölen adamın bunlara ihtiyacı olmaz.”

“Olmaz tabii,” dedi Mrs. Dilber gülerek.

“Öldükten sonra bu eşyaları elinde tutmak istiyorduy-
sa,” diye devam etti kadın, “yaşarken herkes gibi yaşasaydı, kart pinti. Öyle olsa ölüm kapısına dayandığında yanı başında biri olur, son nefesini yapayalnız yatağında vermezdi.”

“Çok doğru söyledin,” dedi Mrs. Dilber. “Ne ekersen onu biçersin.”

“Keşke daha ağır bir cezası olsa yaptıklarının,” diye karşılık verdi kadın. “Başka şeyleri de elime geçirebilseydim cezası daha ağır olurdu, emin olun. Hadi Joe aç şu bohçayı da değeri nedir görelim bakalım. Açık açık konuş. Eşyaları ilk gösteren olmaktan korkum yok, onların görmesini de umursamıyorum. Burada karşılaşmadan önce hepimiz çıkarımızı düşünüyorduk zaten. Günah değil ya bu. Aç bohçayı Joe.”

Ama arkadaşları nezaket gösterip buna izin vermedi. Siyah giysili adam kendi ganimetini önce ortaya çıkardı. Ganimet namına çok şey yoktu aslında. Bir iki mühür, bir kalemlik, bir çift kol düğmesi ve çok değeri olmayan bir broş. Yaşlı Joe tüm parçaları tek tek inceledi, başka şey çıkmayacağını görünce her birinin değerini duvara yazıp toplamını aldı.

“Bu senin payın,” dedi Joe. “Canımı da alsan yarım şilin daha veremem, bilesin. Sıradaki kim?”

Bu sefer Mrs. Dilber bohçasını açtı. Çarşaflar ve havlular, bir giysi, iki eski tip gümüş çay kaşığı, bir şeker maşası, birkaç da ayakkabı. Onun da hesabı aynı şekilde duvara yazıldı.

“Hanımlara hep fazla veriyorum. Bu da benim zaafım, sonumu bu getirecek,” dedi yaşlı Joe. “Bu da senin payın. Bir peni daha istersen eli açıklığımı kötüye kullandın deyip paranın yarısını kesiveririm ona göre.”

“Hadi benim bohçayı da aç Joe,” dedi ilk konuşan kadın.

Joe büyük bir memnuniyetle dizlerinin üstüne çöküp dizi dizi düğümü açmaya başladı ve bohçadan koyu renk büyük kumaşlar çıkardı.

“Bunlar ne böyle?” diye sordu Joe. “Yatak perdeleri bunlar!”

Kadın gülerek cevap verdi: “Tabii yatak perdeleri, ne olacaktı?”

“Halka malka hepsini herif orada yatarken mi indirdin yoksa?” diye sordu Joe.

“İndirdim ya,” diye cevapladı kadın. “Ne olmuş?”

“Sen yolunu bulmak için yaratılmışsın,” dedi Joe. “Başarılı da olursun, eminim.”

“Elimi uzatıp da tutabileceğim bir şeyi almaktan geri kalacak değilim, hele onun gibi bir adam söz konusuysa,” dedi kadın kendinden emin bir şekilde. “Yorganlara yağ damlatma sakın ha!”

“Onun yorganları mı?” diye sordu Joe.

“Kimin olacaktı ya?” diye cevap verdi kadın. “Onlar olmadan üşüyecek hali yok herhalde.”

“Bulaşıcı bir hastalıktan ölmedi değil mi?” dedi Joe bir an durup başını kaldırarak.

“Sen hiç korkma,” diye cevapladı kadın. “Hastalığı olsa civarında aylak aylak gezecek kadar hoşlanmıyordum yanında olmaktan. İstersen gözlerin ağrıyana kadar bak o

gömleğe, ne bir delik bulursun ne bir yırtık. En iyi gömleği buydu. Ben olmasaydım ziyan ederlerdi.”

“Niye öyle diyorsun?” diye sordu Joe.

“Gömülürken üstünde bu olacaktı da ondan,” diye cevap verdi kadın gülererek. “Biri şu güzelim gömleği cenazesi hazırlanırken giydirmiş ona. Ben de çıkarıverdim üstünden. Gömülecek zaten adam, patiska neyine yetmiyormuş. Ha patiskayla ha şu halis gömlekle aynı çirkinlikte olacaktı zaten.”

Scrooge bu konuşmaları dehşet içinde dinledi. Yaşlı adamın lambasının saçtığı titrek ışıktaki ganimetlerinin etrafında oturan bu insanları nefret ve tiksintiyle seyrediyordu, cesedi pazarlamaya çıkarmış ifritler görse daha fazla iğrenemezdi.

Yaşlı Joe bir keseden paylarına düşen parayı çıkartırken, “Ha ha!” diye güldü aynı kadın. “İşte her şey olacağına varıyor. Sağlığında etrafındaki herkesi korkutup kaçırdı, ölümünde faydası bize dokundu işte! Ha ha ha!”

“Ruh!” dedi tepeden tırnağa titreyen Scrooge. “Göreceğimi gördüm. Bu benim de başıma gelebilir, anladım. Hayatım böyle bir yöne girmiş. Tanrım beni koru, bu da ne!”

Tam o sırada görüntü değişince dehşetle irkildi. Perdeleri olmayan, çıplak bir yatağın yanı başındaydı şimdi; yatağın üstünde, yırtık pırtık bir örtünün altında bir şey yatıyordu, bu şey dilsizdi ama ne olduğunu korkunç bir dilde ilan ediyordu.

Oda öylesine karanlıktı ki hiçbir şeyin hatları belli olmuyordu fakat Scrooge odanın nasıl bir yer olduğunu içten içe büyük bir endişeyle anlamaya çalışırcasına etrafı gözden geçiriyordu. Solgun bir ışık yatağa vurdu; yatakta, yağmalanmış, yapayalnız, kimsesiz, tek bir ağlayanı, umursayanı olmayan bir adamın naaşı duruyordu.

Scrooge hayalete baktı. Eli bedeninin kafasını gösteriyordu. Örtü öylesine dikkatsizce örtülmüştü ki küçücük bir hareketle, tek bir parmağını oynatarak örtüyü çekebilir, yüzünü açığa çıkartabilirdi. Bunu yapmayı düşündü, ne kadar basit olacağını aklından geçirdi, yapmak da istiyordu ama

yanındaki hayaleti kovmaya nasıl gücü yoksa bunu yapmaya da gücü yoktu.

Ah, o soğuk, buz gibi, sert, korkunç Ölüm, kur hükümdarlığını burada, hâkimiyetindeki tüm dehşetlerle sar etrafı, burası senin tahtındır! Ancak sevilen, sayılan ve onurlandırılan birinin saçının tek teline bile dokunamaz, çehresine el süremezsın. El bırakıldığında olanca ağırlığıyla düşmüş, kalbi ve nabızı artık atmıyormuş ne gam, o el eskiden açık ve cömertti, o kalp içten ve sıcaktı, o nabız insanca attı ya, odur önemli olan. Vur, gölge! Vur ki yaşarken yapılan iyilikler açılan yaralardan aksın, dünyaya ölümsüzlük saçsın!

Bu sözleri kimse kulağına fısıldamamıştı ama Scrooge yatağa bakarken duyduğu sözler bunlardı. Bu adam şimdi yattığı yerden kaldırılabilse aklına ilk ne gelirdi, diye düşündü. Açgözlülük, pazarlık, hırs dolu düşünceler mi? Onu ne de zengin bir sona taşımışlardı gerçekten!

Karanlık ve boş bir evde, yanında ne bir erkek ne bir kadın ne de bir çocuk, “Bana şu nazik lafı söylemişti ben de sırf o sebeple bugününde yanında olacağım” demiyordu. Bir kedi kapıyı tırmalıyor, ocağın altından fare tıkırtıları geliyordu. Bu ölüm odasından ne istediklerini veya neden böyle huzursuz, böyle aceleci olduklarını Scrooge düşünmek bile istemiyordu.

“Ruh!” dedi. “Burası korkunç bir yer. Buradan gitsek bile aldığım dersi geride bırakmayacağım, inan bana. Lütfen gidelim!”

Yine de hayalet hareketsiz bir şekilde adamın kafasını gösteriyordu.

“Seni anlıyorum,” dedi Scrooge, “ve yapabilirsem yapardım. Ama kuvvetim yok. Takatim yok.”

Hayalet tekrar Scrooge’a bakar gibi oldu.

“Şu şehirde bu adamın ölümü yüzünden en ufak bir şey hissedenden kimse varsa,” dedi Scrooge ıstırap içinde, “bana onu göster, yalvarırım sana hayalet!”

Hayalet bir anlığına kara cübbesini kanat gibi savurdu ve cübbe açıldığında gün ışığında oturan bir anneyle çocukları görüldü.

Kadın endişeyle birini bekliyor gibiydi. Odanın ortasında volta atıyor; duyduğu her sese kafasını kaldırıyor; bir pencereden dışarı, bir saate bakıyordu. Nakışını eline alıp bir şeyler işlemeye çalıştı ama çocukların oyun oynarken çıkarttıkları seslere bile zor katlanıyordu.

En sonunda uzun süredir beklediği kapı tıkırtısı duyuldu. Kapıya doğru koşarak kocasını karşıladı. Adamın yüzüne tasa ve mutsuzluğun hatları yerleşmişti, oysa daha gencecikti. Şu andaysa yüzünde hem mutlu hem de mutlu olmaktan utandığını, mutluluğunu bastırmaya çalıştığını belli eden bir ifade vardı.

Ateşin yanında onu bekleyen yemeğin başına oturdu ve kadın kısık sesle neler olduğunu sorunca (ki bu bile uzun bir sessizliğin ardından sorulmuştu) nasıl cevap vereceğini bilemeyip ezildi de büzüldü.

“Haberler iyi mi yoksa kötü mü?” diye sordu kadın yardım etmek için.

“Kötü,” diye cevap verdi adam.

“Mahvolduk desene.”

“Aslında hâlâ bir umut var Caroline.”

“Eğer bize merhamet ederse,” dedi kadın hafif şaşkınlıkla, “tabii ki var. Böyle bir mucize gerçekleşebilirse dünyada her şey mümkün demektir.”

“Merhametten değil de...” dedi kocası. “Ölmüş.”

Kadının ifadesine bakılsa sükûnetini koruduğu söylenebilirdi fakat kadın içten içe çok mutlu olmuştu, hatta sonunda ellerini birbirine kenetleyerek bunu dile de getirdi. Hemen sonra pişman olup bağışlanmak için dua etti ama kalbi yine de pıt pıt atıyordu.

“Geçen gece hani sana bahsettiğim şu yarı sarhoş kadın vardı ya, onun söylediği doğruymuş. Borcumu bir hafta

ertelemesini istemek için adamın yanına gittiğimde beni atlatmak için bahane buldu sanmıştım. Oysa yalan değilmiş, adam hasta olmayı bırak, o sırada ölüm döşegindeymiş.”

“Peki, şimdi kime borçlu olacağız?”

“Bilmiyorum. Ama o gün gelmeden parayı hazır etmeliyiz. Hazır olmazsa mirasçısının da bir o kadar kalpsiz çıkması büyük talihsizlik olur. Yine de bu gece rahat rahat uyuyabiliriz Caroline!”

İçlerinin rahatladığı kesindi. Etraflarında oturan çocuklar bile sessizleşmiş, konuşulnlardan hiçbir şey anlamasalar bile yüzleri aydınlanmıştı; bir adam öldü diye bu eve neşe girmişti işte. Hayaletin ona gösterebileceği, bu ölüm sebebiyle duyulan tek his mutluluk olmuştu.

“Ölenin ardından üzülen birilerini göster bana hayalet,” dedi Scrooge. “Şu demin ayrıldığımız karanlık oda aklımdan hiç çıkmayacak yoksa.”

Hayalet onu tanıdık birkaç sokaktan geçirirken Scrooge kendisini görebilmek için bir oraya bir buraya baktı ama bir türlü bulamadı. Zavallı Bob Cratchit’in evine girdiler. Buraya daha önce de gelmişti ama bu sefer anneyle çocuklar ateşin etrafında oturuyorlardı.

Sessizdi. Hem de çok sessiz. Gürültücü küçük Cratchit’ler bir köşede put gibi oturuyorlar, önündeki kitaba gömülmüş Peter’a bakıyorlardı. Anne ve kızları kafalarını dikişten kaldırmıyorlardı. Ama onlar da sessizdi.

“‘Ve Tanrı bir çocuğu yanına alıp hepsinin ortasına koydu.’”*

Scrooge bu sözleri nereden duymuştu? Hayal etmemişti herhalde. Hayaletle eşikten geçerken bu kelimeleri çocuk okumuş olmalıydı. Neden devam etmemişti okumaya?

Annesi dikişi bıraktı ve elleriyle gözlerini kapattı.

“Bu renge bakmaya dayanamayacağım artık,” dedi.

Renk mi? Ah, zavallı Minik Tim!

* *Yeni Ahit, Matta 18:2. (e.n.)*

“Şimdi daha iyi,” dedi Bob Cratchit’in karısı. “Mum ışığında çalışınca gözlerim yoruluyor ve eve geldiğinde babanızın karşısına bu şekilde çıkamam. O da şimdi gelir herhalde.”

“Geç bile kaldı,” diye cevap verdi Peter kitabını kapatırken. “Ama eskisinden daha yavaş yürüyor şu son birkaç gündür anne.”

Tekrar sessizleştiler. En sonunda kadın dengeli ve neşeli, sadece bir kez çatlayan bir sesle konuştu:

“Onun, omzunda... omzunda Minik Tım’le oldukça hızlı yürüdüğünü çok gördüm.”

“Ben de,” dedi Peter. “Hem de sık sık.”

“Ben de,” dedi bir başkası. Hepsini görmüştü.

“Zaten ağır değildi ki,” diye devam etti kadın, dikişiyle uğraşarak. “Babası da onu çok sevdiği için hiç sorun etmezdi onu taşımayı, hem de hiç. Hah işte babanız da geldi!”

Boynuna atkısını her zamanki gibi sarmış Bob’u karşılamak için kapıya gitti. Çayı hazırdı ve herkes ona çayını koymak için yarışlıyordu. İki küçük Cratchit dizlerine oturup “Artık üzülme baba,” dercesine yanaklarını onunkine yasladılar.

Bob oldukça neşeli görünüyordu, tüm aileyle şefkatle konuştu. Masadaki giysilere bakarak Mrs. Cratchit’in ve kızların dikişteki hızıyla becerisini övdü. Pazar gününe kalmadan işin biteceğini söyledi.

“Pazar demek. Sen bugün gittin mi?” diye sordu karısı.

“Evet hayatım,” diye cevap verdi Bob. “Keşke sen de gidebilseydin. O kadar yeşil bir yer ki için açılır. Ama sık sık görürsün zaten. Pazar günü oraya yürüyeceğime söz verdim. Benim küçük yavrum!” diyerek ağlamaya başladı Bob. “Benim canımın içi küçüğüm!”

Kendini tamamen koyuverdi. Kendini engelleyemiyordu. Çocuğuna bu kadar yakın olduğu için engelleyemiyordu zaten.

Salondan çıkıp Noel süsleri asılmış üst kattaki odaya çıktı. Çocuğun yanına bir sandalye konmuştu ve birilerinin ya-

kın zamanda odada olduğu belliydi. Bob sandalyeye oturdu ve biraz kendini toparlayınca çocuğun küçük suratını öptü. Olanlarla ilgili kendini teselli ettikten sonra mutlu sayılabilecek bir halde tekrar aşağıya indi.

Ateşin etrafına oturup konuştular; kızlarla anneleri hâlâ çalışıyordu. Bob, daha önce bir kez gördüğü Mr. Scrooge'un yeğeninin ne kadar iyi yürekli olduğundan, o gün sokakta karşılaştıklarında kendisini "biraz üzgün" gördüğü için nesi olduğunu sorduğundan bahsetti. "O kadar kibar konuşan bir adam ki ben de anlatıverdim," dedi Bob. "'Sizin ve iyi kalpli eşinizin adına çok üzgünüm,' dedi. Bunu nereden anladı, işte onu bilemiyorum."

"Neyi canım?"

"Senin iyi kalpli bir eş olduğunu," diye cevap verdi Bob.

"Bunu herkes biliyor," dedi Peter.

"Haklısın oğlum!" dedi Bob. "Umarım biliyorlardır. 'Çok üzgünüm,' dedi o da. 'İyi kalpli eşiniz adına üzgünüm. Size bir yararım dokunursa,' deyip kartını verdi, 'işte burada yaşıyorum. Lütfen gelip görün beni.' Bizim için bir şey yapabilmesi önemli değil, bu kibarlığından çok etkilendim. Sanki sahiden Minik Tim'i tanıyor gibiydi, bizim için gerçekten üzüldüğü belliydi."

"İyi kalpli biri olduğuna eminim," dedi Mrs. Cratchit.

"Bir de onu görseydin, canım," diye karşılık verdi Bob, "onunla konuşabilseydin anlardın. Hatta Peter'a iyi bir iş bulabilirse şaşırmam bile, yazın bir kenara."

"Duydun mu Peter?" dedi Mrs. Cratchit.

Kızlardan biri, "Sonra Peter iyi bir iş bulup kendi evine de çıkar artık," dedi.

"Hadi oradan, işine bak sen," dedi Peter gülümseyerek.

"Neden olmasın," dedi Bob, "gelecekte olur tabii. Ama bunun için daha çok zaman var. Birbirimizden nasıl ve ne zaman ayrılırsak ayrılalım, aramızdan ilk ayrılan Minik Tim'i asla unutmayacağımıza eminim."

“Asla baba!” diye bağıştı hepsi.

“Ayrıca küçük, minicik bir çocuk olmasına rağmen ne sabırlı ne iyi huylu olduğunu da asla unutmayacağız, Minik Tim’in bu halini hep hatırlayacağız ve aramızda eften püften sebeplerle tartışmalar çıkmayacak.”

“Tabii ki baba!” diye bağıştılar tekrar.

“Çok mutluyum,” dedi küçük Bob. “Çok mutluyum!”

Mrs. Cratchit gelip onu öptü; ardından kızları, onların ardından da iki küçük Cratchit. Peter da gelip elini sıktı. Ah Minik Tim, Tanrı’nın bahsettiği çocuksu bir ruhu vardı!

“Hayalet,” dedi Scrooge, “nereden anladığımı bilmiyorum ama nedense ayrılma vaktimizin geldiğini hissediyorum. Orada gördüğümüz ölü adamın kim olduğunu söyleyin bana lütfen.”

Gelecek Noellerin Hayaleti onu yine götürdü ama bu sefer başka bir zamana gitmişler gibi geldi ona: Gösterdiklerinde bir zaman sırası yok gibiydi, yine de hepsinin ortak noktası gelecekte gerçekleşmeleri idi –yine tüccarların arasına dönmüşlerdi ama aralarında Scrooge görünmüyordu. Hayalet de az önce kendisinden isteneni yapmak için bir yerde durmadan dümdüz ilerliyordu ki Scrooge biraz beklemesini istedi.

“Hızla geçtiğimiz şu avluda çok uzun zamandır işyerim var. Evimi de görüyorum. Gelecekte nasıl biri olduğumu göreyim, izin ver!”

Hayalet durdu ama başka yönü işaret ediyordu.

“Ev şu tarafta,” dedi Scrooge. “Neden ters yönü gösteriyorsun?”

Acımasız el kıpırdamadı.

Scrooge işyerinin penceresine giderek içeri baktı. Hâlâ işyeri olarak kullanılıyordu ama kendisinin değildi. Mobilyalar değişmişti, sandalyede başkası oturuyordu. Hayalet hâlâ aynı yönü işaret ediyordu.

Scrooge tekrar yanına gidip kendisinin nerede olduğunu merak ederken bir demir kapıya vardılar. Scrooge girmeden önce etrafına baktı.

Burası bir kilise mezarlığıydı. Demek ismini öğrenmek üzere olduğu o zavallı adam burada gömülüydü. Şanına layık bir yerdi. Evlerin duvarlarıyla çevrili, yaşamın değil de ölümün artmasıyla büyüyen otların bittiği, dip dibe gömülenlerle boğazına kadar dolmuş, oburluktan şişmanlamış da şişmanlamış bir yer. Şanına layık bir yer!

Mezarların arasında duran hayalet, özellikle birini gösterdi. Scrooge mezara doğru titreyerek yürüdü. Hayalet eskisi gibi görünüyordu ama görüntüsünde farklı bir anlam gizliydi şimdi sanki.

“İşaret ettiğin mezar taşına bakmadan önce,” dedi Scrooge. “bir sorumu yanıtla. Bu gösterdiklerin gelecekte gerçekleşecek mi yoksa sadece olması muhtemel şeylerin gölgeleri mi?”

Hayalet hâlâ yanında durduğu mezar taşını gösteriyordu.

“İnsan hayatta belli bir yolu tutarsa o yolun vardığı sonla karşılaşır,” dedi Scrooge. “Ama yolundan ayrılırsa vardığı son da değişir. Gösterdiklerinin de böyle olduğunu söyle!”

Hayalet her zamanki gibi hareketsizdi.

Scrooge titreye titreye mezar taşına yaklaştı, parmağın gösterdiği yere baktı ve bakımsız mezar taşında kendi ismini okudu: EBENEZER SCROOGE.

Dizlerinin üstüne çökerek, “O yatakta yatan *ben* miydim?” diye haykırdı.

Hayaletin parmağı önce mezar taşını, sonra kendisini, sonra tekrar mezar taşını gösterdi.

“Olamaz ruh! Hayır, hayır!”

Parmak hâlâ aynı yeri işaret ediyordu.

“Ruh!” diye bağırdı Scrooge, cübbesine yapışarak. “İnan bana! Ben eskiden olduğum adam değilim. Bir daha asla eskisi gibi olmayacağım. Hiç umut yoksa bana bunları neden gösteriyorsun?”

İlk kez el titrer gibi oldu.

“Ulu ruh,” diye devam etti Scrooge çöktüğü yerden, “bana yol gösteriyor, acıyorsun. Bana gösterdiğin gölgeleri, farklı bir hayatla değiştirebileceğimi söyle.”

Hayaletin eli titredi.

“Noel’i kalbimde hissedeceğim ve ruhunu tüm yıl yaşatacağım. Hem geçmişte hem günümüzde hem gelecekte yaşayacağım. Üç ruh bana yol gösterdi. Onların öğrettiklerini asla unutmayacağım. Ah, bu taşın üstündeki yazıyı değiştirebileceğimi söyle bana!”

İstirap içinde hayaletimsi eli yakaladı. Hayalet ondan kurtulmaya çalıştı ama Scrooge tüm gücüyle tutuyor, bırakmıyordu. En sonunda ruh daha güçlü olduğu için ondan kurtuldu.

Kaderinin değişmesi için ellerini kaldırıp dua eden Scrooge, hayaletin cübbesinin değiştiğini fark etti. Cübbe küçüldü ve yatak direğine dönüşüverdi.

Beşinci Dörtlük

Ve Son

Evet, yatak direği kendi yatağının direğiydi. Yatak da, oda da kendisininindi. En güzeli de her şeyi değiştirebileceği ve yeniden yaşayabileceği zaman kendisininindi.

“Hem geçmişte hem günümüzde hem de gelecekte yaşayacağım!” diye tekrar etti yataktan apar topar kalkarken. “Üç ruhun öğrettikleri bana yol gösterecek. Ah, Jacob Marley! Şükürler olsun Noel ruhuna! Dizlerimin üstüne çöküp söylüyorum bunları, Jacob, dizlerimin!”

O kadar heyecanlanmıştı ve yapacağı iyilikleri düşündükçe içi öyle kıpır kıpır oluyordu ki sesi bile titrer olmuştu. Hayaletle konuştuğu sırada ağlamaya başladığı için yüzü sırlıslıklamdı.

Yatak perdelerini tutarak, “Kimse indirmemiş,” diye bağırdı. “Kimse indirmemiş, halkaları da yerinde duruyor. Buradalar, ben de buradayım, geleceğin gölgeleri dağılabilir artık. Dağılacak da. Buna eminim!”

Bu sırada kıyafetlerini üstüne geçirmeye çalışıyor ama bir tersini düzüne bir düzünü tersine çevirdiği için giyinemiyor, kâh orasını yırtıyor kâh yanlış yerine kolunu bacağına sokuyor, bin türlü saçmalık yapıyordu.

“Ne yapıyorum ben böyle!” diye haykırdı, hem gülüyor hem ağlıyordu. Çoraplarıyla boğuşuyor, deniz canavarlarını alt etmeye çalışan Laocoon’a* benziyordu. “Ruhum tüy kadar hafif, çocuklar kadar şen, bir melek kadar mutluyum! İçmişim sanki başım dönüyor. Herkese mutlu Noeller! Tüm dünyaya mutlu bir yıl dilerim! Hey! Merhaba, dünya! Merhaba!”

Oturma odasına koşmuş, orada duruyordu, nefes nefeseydi.

“İşte yulafla dolu tencere burada!” dedi Scrooge ocağın etrafında dört dönerken. “Jacob Marley’nin hayaletinin girdiği kapı şurada! Şimdiki Noel’in Hayaleti şurada oturmuştu! Etrafta uçuşan hayaletleri gördüğüm pencere bu! Her şey doğru, her şey gerçektir, hepsi yaşandı. Ha ha ha!”

Yıllarca hiç gülmemiş ve pratik eksikliği olan bir insan için içten mi içten, dopdolmuş bir kahkahaydı bu. Sonraki pek çok güzel kahkahanın da babası olacaktı.

“Ayın kaç bugün, onu bile bilmiyorum!” dedi Scrooge. “Ne zamandır hayaletlerin arasındaydım, bilmiyorum. Hiçbir şey bilmiyorum. Deneyimsiz bir bebek gibiyim. Varsın olsun. Hiç önemli değil. Varsın bebek olayım. Merhaba! Hey! Herkese merhaba!”

Hayatında duyduğu en harika sesi çıkararak çalan kilise çanları coşkunluğunu biraz olsun yatıştırdı. Çan, çan, dan, dong, ding, çın! Ah, ne güzel seslerdi bunlar, ne muhteşem!

Gidip pencereyi açtı ve kafasını dışarı uzattı. Ne sis vardı ne pus. Apaydınlık, berrak, pırıl pırıl, neşeli, coşturan, buz gibi, insanın kanını kaynatan bir hava; altın sarısı gün ışığı, masmavi bir gökyüzü, tertemiz bir hava, kilisenin neşe saçan çanları. Harikaydı! Harika!

“Bugün günlerden ne?” diye sordu Scrooge kiliseye gitmek için o sırada aşağıdan geçen, iki dirhem bir çekirdek çocuğa.

* Truva halkını tahta atı şehre almamaya ikna etmeye çalışan Truvalı rahip. Athena onu ve oğullarını cezalandırmak için iki büyük deniz canavarı gönderir. (e.n.)

“Ne?” diye sordu çocuk şaşkınlıkla.

“Bugün günlerden ne ufaklık?” diye tekrar etti Scrooge.

“Bugün mü? Bugün Noel tabii ki.”

“Bugün Noel!” dedi Scrooge kendi kendine. “Kaçırmamışım. Ruhlar her şeyi bir gecede göstermişler bana. İstedikleri her şeyi yapabiliyorlar. Yaparlar tabii. Yaparlar. Selam olsun sana dostum!”

“Selam!” dedi çocuk.

“İki yan sokakta, köşedeki kasabı biliyor musun?” diye sordu Scrooge.

“Tabii ki biliyorum.”

“Ne akıllısın sen öyle!” dedi Scrooge. “Aferin sana! Orada satılan koskocaman bir hindi vardı hani, asılı duruyordu. Küçük olan değil ama. Büyük bir tane vardı. Bildin mi?”

“Hani neredeyse benim kadar olan mı?” diye sordu çocuk.

“Ne tatlı çocuksun sen öyle!” dedi Scrooge. “İnsanın konuştuğu içi açılıyor. Evet, o hindiden bahsediyorum.”

“Evet, hâlâ orada asılı duruyor,” diye cevap verdi oğlan.

“Öyle mi?” dedi Scrooge. “Hadi git de al onu.”

“Hadi be oradan!” dedi çocuk.

“Yo, yoo, çok ciddiym. Git de al, buraya getirmelerini söyle. Nereye götüreceklerini söyleyeceğim. Adamla birlikte gelersen sana bir şilin veririm. Beş dakikadan önce gelersen iki buçuk şilin cebinde, haberin olsun.”

Çocuk ok gibi fırlamıştı çoktan. Eli titremeyen biri bile bu kadar hızlı atış yapamazdı.

“Hindiyi Bob Cratchit’e göndereceğim,” dedi Scrooge kendi kendine, ellerini ovuyor, bir taraftan gülüyordu. “Kimin gönderdiğini bilmeyecek. Minik Tim’den iki kat büyük o hindi. Joe Miller* bile böyle esaslı bir şaka yapmamıştır!”

Hindinin gönderileceği adresi kâğıda yazarken elleri titriyordu ama her nasılsa yazmayı başardı, sonra da kasap çırağını karşılamak için sokak kapısını açmaya gitti. Orada durmuş, adamı beklerken kapı tokmağına gözü takıldı.

* Şakalarıyla meşhur bir on sekizinci yüzyıl aktörü. (e.n.)

“Yaşadığım süre boyunca bu tokmağa gözüm gibi bakacağım!” diye haykırdı Scrooge tokmağı okşayarak. “Şimdiye dek yüzüne bir kez bile bakmadım. Suratında ne içten bir ifade var oysa! Harika bir kapı tokmağı bu! Ah, hindi de geldi. Merhaba! Hey! Nasılsınız? Mutlu Noeller!”

Ne hindiydi ama! Hayattayken ayakta duramıyordu, kuşkusuz. Durabilse ağırlığı yüzünden iki dakikada çıt diye kırılıverirdi bacakları.

“Bu hindiyi Camden Town’a kadar taşımanız mümkün değil,” dedi Scrooge. “Arabaya atlayın.”

Bunu söylerken, hindinin parasını öderken, arabanın parasını ve çocuğun harçlığını verirken attığı kahkahalar, sandalyesine nefes nefese tekrar oturduğunda boğulduğu kahkahaların yanında hiç kalırdı.

Tıraş olmak, o sırada dans etmeyenler için bile dikkat gerektiren bir iştir ki elleri böylesine titreyen Scrooge için hiç kolay değildi. Ama o sırada burnunun ucunu bile kesse üstüne küçük bir bant yapıştırıp halinden memnun işine devam ederdi.

En sonunda en güzel giysilerini giyerek sokağa çıkabildi. Şimdiki Noel’in Hayaleti’yle birlikteyken gördüğü gibi, insanlar sokaklara dökülmüşlerdi. Scrooge da ellerini ardında kavuşturup içten bir gülümsemeyle herkese selam vererek yürümeye başladı. O kadar içten görünüyordu ki üç dört nazik insan, “Günaydın efendim! Mutlu Noeller!” diyerek karşılık verdi. Scrooge daha sonradan, duyduğu bu lafların o zamana kadar duyduğu en mutluluk verici laflar olduğunu söyleyecekti sık sık.

Çok gitmemişti ki geçen gün işyerine bağış toplamak için gelip, “Scrooge ve Marley, değil mi?” diye soran cüsseli beyefendinin karşıdan kendisine doğru yürüdüğünü gördü. Karşılaştıkları takdirde bu ihtiyar beyin kendisi hakkında ne düşüneceğini bilmek kalbine bir ağırlık çökmesine sebep oldu ama artık önünde uzanan yolu görüyordu ve hiç çekincesi yoktu.

“Merhaba efendim,” dedi Scrooge adımlarını hızlandırıp ihtiyar beyin elini iki eliyle tutarak. “Nasılsınız? Dün umarım iyi bir gün olmuştur sizin için. Çok iyi yürekliisiniz. Mutlu Noeller!”

“Mr. Scrooge?”

“Evet,” dedi Scrooge. “İsmim Scrooge ve korkarım adımı pek iyi anmıyorsunuz. Sizden özür dilememe izin verin, bir de bana bir iyilik yapın ve...” Scrooge adamın kulağına eğilerek bir şeyler söyledi.

“İnanamıyorum!” dedi adam nefesi kesilmiş gibi. “Sevgili Mr. Scrooge, ciddi misiniz?”

“Lafını bile etmeyin,” dedi Scrooge, “bir peni bile az olmayacak, önceki ödemeleri de ekleyeceğim, emin olun. Bana bu iyiliği yaparsınız, değil mi?”

“Beyefendi,” dedi adam, Scrooge’un elini sıkarken. “Böylesi bir cömertlik...”

“Hiçbir şey söylemenize gerek yok,” dedi Scrooge. “Gelin, yarın görüşelim. Geleceksiniz değil mi?”

“Tabii ki!” diye haykırdı adam. Ciddi olduğuna şüphe yoktu.

“Teşekkürler,” dedi Scrooge. “Minnettarım size. Bin kere teşekkür ederim. Tanrı sizi korusun!”

Kiliseye gitti, sokaklarda dolaştı, bir oraya bir buraya koşuşturan insanları seyretti, çocukları sevdi, dilencilerle konuştu, evlerin mutfaklarına, pencerelere baktı ve her şeyin ona zevk verebildiğini fark etti. Hiçbir yürüyüşün, hatta hiçbir şeyin ona bu denli büyük bir mutluluk yaşatabileceğini hayal edemezdi. Öğleden sonra yeğeninin evine doğru yola koyuldu.

Kapıyı tıklatmadan önce kapının önünde cesaretini toplamak için dört döndü. Ama en sonunda cesaretlendi ve kapıyı çaldı.

“Baban evde mi canım?” dedi Scrooge kapıya çıkan küçük kıza. Ne güzel kızdı bu böyle!

“Evde efendim.”

“Nerede peki, güzel kız?” dedi Scrooge.

“Annemle birlikte yemek odasında. Sizi götüreyim ister-seniz.”

“Teşekkürler. Beni tanıyor zaten,” dedi Scrooge eli yemek odasının kapısına uzanırken. “Kendim girerim canım.”

Hafifçe kapıyı açtı ve başını içeri uzattı. Masaya bakıyorlardı çünkü genç ev sahipleri böyle şeyleri çok dert eder, masanın en ince detayına kadar hazır, her şeyin de yerli yerinde olduğundan emin olmak ister.

“Fred!” dedi Scrooge.

Scrooge’un sesini duyan yeğenin eşi yerinden öyle bir sıçradı ki! Scrooge kadının köşedeki taburede oturduğunu unutmuştu, yoksa onu böyle korkutmak istemezdi.

“Aman Tanrım!” diye haykırdı Fred. “Kim o?”

“Benim, dayın Scrooge. Akşam yemeğine geldim. Beni içeri alacak mısın Fred?”

İçeri almak mı? Yeğeni koluna öyle bir asılmıştı ki yerinden kopmadığına şükretmek lazımdı. Kendisini hemencecik evinde hissetmişti Scrooge. Böyle bir içtenlik görülmemiş şeydi. Yeğenin karısı aynı görünüyordu. Topper ve peşinden koştuğu dolgun kız da içeri girdiklerinde tıpkı önceki gibiydi. *Herkes* aynı görünüyordu. Fevkalade bir kutlamaydı, fevkalade oyunlar oynandı, fevkalade sohbetler edildi, mutluluk fevkaladeydi!

Scrooge ertesi gün işyerine erkenden gitti. Hem de ne erken! Bob Cratchit’in geç geldiğini yakalayabilmek için öyle erken gitmişti ki! Aklına koymuştu bir kere.

En sonunda başardı da. Saat dokuz oldu. Bob ortalarında yoktu. Çeyrek geçiyordu. Bob hâlâ görünürlerde yoktu. Bob tam on sekiz buçuk dakika gecikmişti. Scrooge kapısı sonuna kadar açık oturuyordu ki Bob’un kutu gibi odasına girdiğini görebilsin.

Bob kapıdan içeri girmeden önce şapkasıyla atkısını çıkarmıştı bile. Alelacele sandalyesine oturdu, geç kaldığı zamanı telafi etmeye çalışırcasına kaleme asıldı.

“Hoş geldin!” diye hırladı Scrooge, eski sesine yakın bir sesle konuşmaya çabalayarak. “Günün bu saatinde buraya nasıl gelebiliyorsun sen?”

“Çok özür dilerim efendim,” dedi Bob. “Geciktim, farkındayım.”

“Öyle mi dersin?” dedi Scrooge. “Geciktin elbette! Buraya gelir misiniz bayım?”

“Yılda sadece bir kez oluyor efendim,” diye özür dilemeye başladı Bob odacığınan çıkarak. “Tekrar olmayacak, söz veriyorum. Dün kutlama yapıyorduk efendim, o yüzden.”

“Sana ne diyeceğim, biliyor musun?” dedi Scrooge. “Buna daha fazla dayanamayacağım. Bu yüzden,” diye devam etti sandalyesinden kalkıp Bob’un birkaç adım geri gitmesine sebep olacak şekilde omzuna vurarak, “maaşına zam yapacağım!”

Bob titremeye başladı ve elini cetveline doğru götürdü. Bir anlığına da olsa aklından, Scrooge’u cetvelle bayıltıp sokaktan geçenlere yardım için bağırmak ve Scrooge’a deli gömleği giydirmek geçmişti.

Scrooge içten olduğu su götürmeyen bir sesle, “Mutlu Noeller Bob!” dedi ve Bob’un sırtına vurdu. “Mutlu Noeller sevgili arkadaşım, sana şimdiye dek hiç yaşatmadığım kadar mutlu bir Noel diliyorum! Maaşına zam yapacağım ve zor durumdaki ailene yardımcı olmaya çalışacağım, bu akşam sıcak şarap eşliğinde neler yapabileceğimizi konuşalım! Ateşi canlandır, hatta derhal bir kasa kömür al odana, hadi Bob!”

Scrooge sözünü tutmakla kalmadı. Söylediklerinden de fazlasını yaptı. Gelecekte *ölmeyen* Minik Tim için ikinci bir baba oldu. Tüm şehrin, hatta diğer şehirlerin ve hatta dünyadaki tüm şehir ve kasabaların en iyi insanlarından birisi oldu çıktı. Bazıları ondaki bu değişikliği gördüklerinde güldüler ama Scrooge onları umursamadı çünkü bu dünyada

iyilik uğruna yapılan şeylerin başta hep alayla karşılandığını, gülüp geçenlerin gözlerinin açılmayacağını biliyordu ve kötülüklerini daha fena şekillerde göstereceklerine, gözlerinin kenarlarını kırıştıran sırıtişlarla bakmalarının daha iyi olduğunu düşünüyordu. Kendi kalbi gülüyordu ya, bu ona yetiyordu.

Onu ziyaret eden başka ruh olmadı fakat Scrooge onlara ettiği yemine hep sadık kaldı, Noel ruhunu yaşatmayı bilen birisi varsa onun Scrooge olduğu hep söylenegeldi. Umarım bunu bizim için, hepimiz için söylerler! Minik Tim'in de hep söylediği gibi, Tanrı bizi korusun, hepimizi kollasın!

Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi

1. J. Austen, GURUR VE ÖNYARGI, Çev. H. Koç
2. Novalis, GECEYE ÖVGÜLER, Çev. A. Cemal
3. O. Wilde, MUTLU PRENS -Bütün Masallar, Bütün Öyküler-, Çev. R. Hakmen - F. Özgüven
4. H. C. Andersen, SEÇME MASALLAR, Çev. M. Alpar
5. KEREM İLE ASLI, Haz. Çev. İ. Öztürk
6. H. James, YÜREK BURGUSU, Çev. N. Aytür
7. R. M. Rilke, DUINO AĞITLARI, Çev. Z. Aksu Yılmaz
8. H. de Balzac, MODESTE MIGNON, Çev. O. Rifat - S. Rifat
9. F. G. Lorca, KANLI DÜĞÜN, Çev. R. Hakmen
10. Şeyh Galib, HÜSN Ü AŞK, Çev. A. Gölpinarlı
11. J. W. von Goethe, YARAT EY SANATÇI, Çev. A. Cemal
12. Platon, GORGİAS, Çev. M. Rifat - S. Rifat
13. E. A. Poe, DEDEKTİF (AUGUSTE DUPIN) ÖYKÜLERİ, Çev. M. Fuat - Y. Salman - D. Hakyemez
14. G. Flaubert, ERMİŞ ANTONIUS VE ŞEYTAN, Çev. S. Eyüboğlu
15. G. Flaubert, YERLEŞİK DÜŞÜNCELER SÖZLÜĞÜ, Çev. S. Rifat - E. Gökteke
16. C. Baudelaire, PARİS SIKINTISI, Çev. T. Yücel
17. Juvenalis, YERGİLER, Çev. Ç. Dürüşken - Alovera
18. YUNUS EMRE, HAYATI VE BÜTÜN ŞİİRLERİ, Haz. A. Gölpinarlı
19. E. Dickinson, SEÇME ŞİİRLER, Çev. S. Özpalabıyıklar
20. A. Dumas, fils, KAMELYALI KADIN, Çev. T. Yücel
21. Ömer Hayyam, DÖRTLÜKLER, Çev. S. Eyüboğlu
22. A. Schopenhauer, YAŞAM BİLGELİĞİ ÜZERİNE AFORİZMALAR, Çev. M. Tüzel
23. M. de Montaigne, DENEMELER, Çev. S. Eyüboğlu
24. Platon, DEVLET, Çev. S. Eyüboğlu - M. A. Cimcoz
25. F. Rabelais, GARGANTUA, Çev. S. Eyüboğlu - V. Günyol - A. Erhat
26. İ. A. Gonçarov, OBLOMOV, Çev. S. Eyüboğlu - E. Güney
27. T. More, UTOPIA, Çev. S. Eyüboğlu - V. Günyol - M. Urgan
28. Herodotos, TARİH, Çev. M. Ökmen

29. S. Kierkegaard, KAYGI KAVRAMI, Çev. T. Armaner
30. Platon, ŞÖLEN - DOSTLUK, Çev. S. Eyüboğlu - A. Erhat
31. A. S. Puşkin, YÜZBAŞININ KIZI -Bütün Romanlar, Bütün Öyküler-, Çev. A. Behramoğlu
32. A. S. Puşkin, SEVİYORDUM SİZİ, Çev. A. Behramoğlu
33. G. Flaubert, MADAME BOVARY, Çev. N. Ataç - S. E. Siyavuşgil
34. İ. S. Turgeniev, BABALAR VE OĞULLAR, Çev. E. Altay
35. A. P. Çehov, KÖPEĞİYLE DOLAŞAN KADIN, Çev. E. Altay
36. A. P. Çehov, BÜYÜK OYUNLAR, Çev. A. Behramoğlu
37. Molière, CİMRİ, Çev. S. Eyüboğlu
38. W. Shakespeare, MACBETH, Çev. S. Eyüboğlu
39. W. Shakespeare, ANTONIUS VE KLEOPATRA, Çev. S. Eyüboğlu
40. N. V. Gogol, AKŞAM TOPLANTILARI, Çev. E. Altay
41. Narayana, HİTOPADEŞA, Çev. K. Kaya
42. Feridüddin Attâr, MANTIK AL-TAYR, Çev. A. Gölpınarlı
43. Yamamoto, HAGAKURE: SAKLI YAPRAKLAR, Çev. H. C. Erkin
44. Aristophanes, EŞEKARILARI, KADINLAR SAVAŞI VE DİĞER OYUNLAR, Çev. S. Eyüboğlu - A. Erhat
45. F. M. Dostoyevski, SUÇ VE CEZA, Çev. M. Beyhan
46. M. de Unamuno, SİS, Çev. Y. Ersoy Canpolat
47. H. Ibsen, BRAND - PEER GYNT, Çev. S. B. Göknil - Z. İpşiroğlu
48. N. V. Gogol, BİR DELİNİN ANI DEFTERİ, Çev. M. Beyhan
49. J. J. Rousseau, TOPLUM SÖZLEŞMESİ, Çev. V. Günyol
50. A. Smith, MİLLETLERİN ZENGİNLİĞİ, Çev. H. Derin
51. J. de La Fontaine, MASALLAR, Çev. S. Eyüboğlu
52. J. Swift, GULLIVER'İN GEZİLERİ, Çev. İ. Şahinbaş
53. H. de Balzac, URSULE MIROUËT, Çev. S. Rifat - S. Rifat
54. Mevlânâ, RUBAİLER, Çev. H. Â. Yücel
55. Seneca, MEDEA, Çev. Ç. Dürüşken
56. W. Shakespeare, JULIUS CAESAR, Çev. S. Eyüboğlu
57. J. J. Rousseau, BİLİMLER VE SANAT ÜSTÜNE SÖYLEV, Çev. S. Eyüboğlu
58. M. Wollstonecraft, KADIN HAKLARININ GEREKÇELENDİRİLMESİ, Çev. D. Hakyemez
59. H. James, KISA ROMANLAR, UZUN ÖYKÜLER, Çev. N. Aytür - Ü. Aytür
60. Mirze Elekber Sabir, HOPHOPNAME (Seçmeler), Çev. İ. Öztürk
61. F. M. Dostoyevski, KARAMAZOV KARDEŞLER, Çev. N. Y. Taluy
62. Şudraka, TOPRAK ARABACIK (Mriççhakatika), Çev. K. Kaya
63. J. J. Rousseau, DİLLERİN KÖKENİ ÜSTÜNE DENEME, Çev. Ö. Albayrak
64. D. Diderot, AKTÖRLÜK ÜZERİNE AYKIRI DÜŞÜNCELER, Çev. S. E. Siyavuşgil
65. J. P. Eckermann, YAŞAMININ SON YILLARINDA GOETHE İLE KONUŞMALAR, Çev. M. Kahraman
66. Seneca, PHAEDRA, Çev. Ç. Dürüşken

67. M. de Unamuno, ABEL SANCHEZ -Tutkulu Bir Aşk Hikâyesi- TULA TEYZE, Çev. Y. Ersoy Canpolat
68. W. Shakespeare, PERICLES, Çev. H. Koç
69. L. N. Tolstoy, SANAT NEDİR, Çev. M. Beyhan
70. W. Shakespeare, III. RICHARD, Çev. Ö. Nutku
71. Mevlânâ, DÎVÂN-I KEBÎR, Çev. A. Gölpınarlı
72. T. De Quincey, BİR İNGİLİZ AFYON TİRYAKİSİNİN İTİRAFLARI, Çev. B. Boran
73. W. Shakespeare, ATİNALI TIMON, Çev. S. Eyüboğlu
74. J. Austen, AKIL VE TUTKU, Çev. H. Koç
75. A. Rimbaud, ILLUMINATIONS, Çev. C. Alkor
76. M. de Cervantes Saavedra, YÜCE SULTAN, Çev. Y. Ersoy Canpolat
77. D. Ricardo, SİYASAL İKTİSADIN VE VERGİLENDİRMENİN İLKELERİ, Çev. B. Zeren
78. W. Shakespeare, HAMLET, Çev. S. Eyüboğlu
79. F. M. Dostoyevski, EZİLENLER, Çev. N. Y. Taluy
80. A. Dumas, BİNBİR HAYALET, Çev. A. Özgüner
81. H. de Balzac, EVDE KALMIŞ KIZ, Çev. Y. Avunç
82. E.T.A. Hoffman, SEÇME MASALLAR, Çev. İ. Kantermir
83. N. Machiavelli, HÜKÜMDAR, Çev. N. Adabağ
84. M. Twain, SEÇME ÖYKÜLER, Çev. Y. Salman
85. L. N. Tolstoy, HACI MURAT, Çev. M. Beyhan
86. G. Galilei, İKİ BÜYÜK DÜNYA SİSTEMİ ÜZERİNE DİYALOG, Çev. R. Aşçıoğlu
87. F. M. Dostoyevski, ÖLÜLER EVİNDEN ANILAR, Çev. N. Y. Taluy
88. F. Bacon, SEÇME AFORİZMALAR, Çev. C. C. Çevik
89. W. Blake, MASUMİYET VE TECRÜBE ŞARKILARI, Çev. S. Özpallabryklar
90. F. M. Dostoyevski, YERALTINDAN NOTLAR, Çev. N. Y. Taluy
91. Prokopios, BİZANS'IN GİZLİ TARİHİ, Çev. O. Duru
92. W. Shakespeare, OTHELLO, Çev. Ö. Nutku
93. G. de Villehardouin - H. de Valenciennes, IV. HAÇLI SEFERİ KRONİKLERİ, Çev. A. Berktaş
94. UPANİSHADLAR, Çev. K. Kaya
95. M. E. Han Galib, GALİB DÎVÂNI, Çev. C. Soydan
96. J. Swift, ALÇAKGÖNÜLLÜ BİR ÖNERİ, Çev. D. Hakyemez
97. Sappho, FRAGMANLAR, Çev. A. Alovera
98. W. Shakespeare, KURU GÜRÜLTÜ, Çev. S. Sanlı
99. V. B. Ibañez, MAHŞERİN DÖRT ATLISI, Çev. N. G. Işık
100. H. James, GÜVERCİNİN KANATLARI, Çev. R. Hakmen
101. G. de Maupassant, GEZGİN SATICI, Çev. B. Onaran
102. Seneca, TROIALI KADINLAR, Çev. Ç. Dürüşken
103. H. de Balzac, BİR HAVVA KIZI, Çev. B. Kuzucuoğlu
104. W. Shakespeare, KRAL LEAR, Çev. Ö. Nutku
105. M. Shikibu, MURASAKİ SHİKİBU'NUN GÜNLÜĞÜ, Çev. E. Esen

106. J. J. Rousseau, EMILE, Çev. Y. Avunç
107. A. Dumas, ÜÇ SİLAHŞOR, Çev. V. Yalçintoklu
108. İ. S. Turgenyev, RUDİN - İLK AŞK - İLKBAHAR SELLERİ, Çev. E. Altay
109. L. N. Tolstoy, SİVASTOPOL, Çev. M. Beyhan
110. J. W. von Goethe, YAŞAMIMDAN ŞİİR VE HAKİKAT, Çev. M. Kahraman
111. L. N. Tolstoy, DİRİLİŞ, Çev. A. Hacıhasanoğlu
112. H. de Balzac, SUYU BULANDIRAN KIZ, Çev. Y. Avunç
113. A. Daudet, PAZARTESİ HİKÂYESLERİ, Çev. S. E. Siyavuşgil
114. W. Shakespeare, SONELER, Çev. T. S. Halman
115. K. Mansfield, KATIKSIZ MUTLULUK, Çev. Oya Dalgıç
116. Ephesoslu Hipponaks, BÜTÜN FRAGMANLAR, Çev. Alovera
117. F. Nietzsche, ECCE HOMO, Çev. M. Tüzel
118. N. V. Gogol, MÜFETTİŞ, Çev. K. Karasulu
119. Nizamü'l-Mülk, SİYASETNAME, Çev. M. T. Ayar
120. H. de Balzac, TİLSİMLİ DERİ, Çev. V. Yalçintoklu
121. F. M. Dostoyevski, STEPANÇİKOVO KÖYÜ, Çev. N. Y. Taluy
122. G. Sand, THÉRÈSE VE LAURENT, Çev. V. Yalçintoklu
123. W. Shakespeare, ROMEO VE JULIET, Çev. Ö. Nutku
124. F. Nietzsche, TRAGEDYANIN DOĞUŞU, Çev. M. Tüzel
125. Ovidius, AŞK SANATI, Çev. Ç. Dürüşken
126. P. J. Proudhon, MÜLKİYET NEDİR?, Çev. D. Çetinkasap
127. H. de Balzac, PIERRETTE, Çev. Y. Avunç
128. L. N. Tolstoy, KAFKAS TUTSAĞI, Çev. M. Beyhan
129. N. Copernicus, GÖKSEL KÜRELERİN DEVİNİMLERİ ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
130. N. V. Gogol, TARAS BULBA VE MİRGOROD ÖYKÜLERİ, Çev. E. Altay
131. W. Shakespeare, ON İKİNCİ GECE, Çev. S. Sanlı
132. A. Daudet, SAPHO, Çev. T. Yücel
133. F. M. Dostoyevski, ÖTEKİ, Çev. T. Akgün
134. F. Nietzsche, PUTLARIN ALACAKARANLIĞI, Çev. M. Tüzel
135. É. Zola, GERMINAL, Çev. B. Onaran
136. J. O. y Gasset, KİTLELERİN AYAKLANMASI, Çev. N. G. Işık
137. Euripides, BAKKHALAR, Çev. S. Eyüboğlu
138. W. Shakespeare, YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN, Çev. Ö. Nutku
139. N. V. Gogol, ÖLÜ CANLAR, Çev. M. Beyhan
140. Plutarkhos, LYKURGOS'UN HAYATI, Çev. S. Eyüboğlu - V. Günyol
141. W. Shakespeare, YANLIŞLIKLAR KOMEDYASI, Çev. Ö. Nutku
142. H. von Kleist, DÜELLO -Bütün Öyküler- Çev. İ. Kantermir
143. L. de Vega, OLMEDO ŞÖVALYESİ, Çev. Y. Ersoy Canpolat
144. F. M. Dostoyevski, EV SAHİBESİ, Çev. T. Akgün
145. W. Shakespeare, KRAL JOHN'UN YAŞAMI VE ÖLÜMÜ, Çev. H. Çalışkan

146. H. de Balzac, LOUIS LAMBERT, Çev. O. Rifat - S. Rifat
147. Mahmûd-ı Şebüsterî, GÜLŞEN-İ RÂZ, Çev. A. Gölpinarlı
148. Molière, KADINLAR MEKTEBİ, Çev. B. Tuncel
149. Catullus, BÜTÜN ŞİİRLERİ, Çev. Ç. Dürüşken - Alovera
150. Somadeva, MASAL IRMAKLARININ OKYANUSU, Çev. K. Kaya
151. Hafız-ı Şirâzî, HAFİZ DÎVÂNİ, Çev. A. Gölpinarlı
152. Euripides, YAKARICILAR, Çev. S. Sandalcı
153. W. Shakespeare-J. Fletcher, CARDENIO, Çev. Ö. Nutku
154. Molière, GEORGE DANDIN, Çev. S. Kuray
155. J. W. von Goethe, GENÇ WERTHER'İN ACILARI, Çev. M. Kahraman
156. F. Nietzsche, BÖYLE SÖYLEDİ ZERDÜŞT, Çev. M. Tüzel
157. W. Shakespeare, KISASA KISAS, Çev. Ö. Nutku
158. J. O. y Gasset, SİSTEM OLARAK TARİH, Çev. N. G. Işık
159. C. de la Barca, HAYAT BİR RÜYADIR, Çev. B. Sabuncu
160. F. Nietzsche, DİONYSOS DİTHYRAMBOSLARI, Çev. A. Cernil
161. L. N. Tolstoy, ANNA KARENİNA, Çev. A. Hacıhasanoğlu
162. G. de Maupassant, GÜZEL DOST, Çev. A. Özgüner
163. Euripides, RESOS, Çev. S. Sandalcı
164. Sophokles, KRAL OİDİPUS, Çev. B. Tuncel
165. F. M. Dostoyevski, BUDALA, Çev. E. Altay
166. W. Shakespeare, KRAL VIII. HENRY, Çev. H. Çalışkan
167. D. Defoe, KÖRLER ÜZERİNE MEKTUP - SAĞIRLAR ÜZERİNE MEKTUP, Çev. A. Cernil - D. Cernil
168. T. Paine, AKIL ÇAĞI, Çev. A. İ. Dalgıç
169. W. Shakespeare, VENEDİK TACİRİ, Çev. Ö. Nutku
170. G. Eliot, SILAS MARNER, Çev. F. Kâhya
171. H. de Balzac, MUTLAK PEŞİNDE, Çev. S. Rifat - O. Rifat - S. Rifat
172. W. Shakespeare, BİR YAZ GECESİ RÜYASI, Çev. Ö. Nutku
173. A. de Musset, MARIANNE'İN KALBI, Çev. B. Tuncel - S. Eyüboğlu
174. F. M. Dostoyevski, ECİNNİLER, Çev. M. Beyhan
175. A. S. Puşkin, BORİS GODUNOV, Çev. Ö. Özer
176. W. Shakespeare, HIRÇIN KIZ, Çev. Ö. Nutku
177. İ. S. Turgenyev, DUMAN, Çev. E. Altay
178. Sophokles, ELEKTRA, Çev. A. Erhat
179. J. Austen, NORTHANGER MANASTIRI, Çev. H. Koç
180. D. Defoe, ROBINSON CRUSOE, Çev. F. Kâhya
181. W. Shakespeare - J. Fletcher, İKİ SOYLU AKRABA, Çev. Ö. Nutku
182. Platon, SOKRATES'İN SAVUNMASI, Çev. A. Çokona
183. L. N. Tolstoy, İNSAN NEYLE YAŞAR? , Çev. K. Karasulu
184. N. V. Gogol, EVLENME - KUMARBAZLAR, Çev. K. Karasulu
- 185-1. F. Nietzsche, İNSANCA, PEK İNSANCA, Çev. M. Tüzel
- 185-2. F. Nietzsche, KARIŞIK KANILAR VE ÖZDEYİŞLER, Çev. M. Tüzel
- 185-3. F. Nietzsche, GEZGİN VE GÖLGESİ, Çev. M. Tüzel
186. A. P. Çehov, AYI -Dokuz Kısa Oyun-, Çev. T. Akgün

187. J. M. Keynes, PARA ÜZERİNE BİR İNCELEME, Çev. C. Gerçek
188. H. Fielding, JOSEPH ANDREWS, Çev. F. B. Aydar
189. C. Brontë, PROFESÖR, Çev. G. Varım
190. Kalidasa, MALAVİKA VE AGNİMİTRA, Çev. H. D. Can
191. W. Shakespeare, NASIL HOŞUNUZA GİDERSE, Çev. Ö. Nutku
192. Aiskhylos, ZİNCİRE VURULMUŞ PROMETHEUS, Çev. S. Eyüboğlu - A. Erhat
193. E. Rostand, CYRANO DE BERGERAC, Çev. S. E. Siyavuşgil
194. É. Zola, YAŞAMA SEVİNCİ, Çev. B. Onaran
195. F. M. Dostoyevski, KUMARBAZ, Çev. K. Karasulu
196. S. Kierkegaard, FELSEFE PARÇALARI YA DA BİR PARÇA FELSEFE, Çev. D. Şahiner
197. Cicero, YÜKÜMLÜLÜKLER ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
198. D. Diderot, RAMEAU'NUN YEĞENİ, Çev. A. Cemgil
199. W. Shakespeare, KRAL V. HENRY, Çev. H. Çalışkan
200. L. N. Tolstoy, KREUTZER SONAT, Çev. A. Hacıhasanoğlu
201. S. Kierkegaard, BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ, Çev. N. Beier
202. Aisopos, MASALLAR, Çev. İ. Çokona
203. W. Shakespeare, CYMBELINE, Çev. Ö. Nutku
204. Aristoteles, ATİNALILARIN DEVLETİ, Çev. A. Çokona
205. V. Hugo, BİR İDAM MAHKUMUNUN SON GÜNÜ, Çev. V. Yalçınoklu
206. D. Diderot, FELSEFE KONUŞMALARI, Çev. A. Cemgil
207. W. Shakespeare, VERONALI İKİ SOYLU DELİKANLI, Çev. Ö. Nutku
208. Molière, İNSANDAN KAÇAN, Çev. B. Tuncel
209. L. N. Tolstoy, ÜÇ ÖLÜM, Çev. G. Ç. Kızılırmak
210. Stendhal, KIRMIZI VE SIYAH, Çev. B. Onaran
211. Feridüddin Attâr, İLÂHİNAME, Çev. A. Gölpinarlı
212. D. Diderot, KADERCİ JACQUES VE EFENDİSİ, Çev. A. Cemgil
213. V. Hugo, NOTRE DAME'İN KAMBURU, Çev. V. Yalçınoklu
214. W. Shakespeare, CORIOLANUS'UN TRAGEDYASI, Çev. Ö. Nutku
215. Euripides, MEDEA, Çev. A. Çokona
216. W. Shakespeare, TROILUS VE CRESSIDA, Çev. S. Eyüboğlu - M. Urgan
217. H. Bergson, GÜLME, Çev. D. Çetinkasap
218. W. Shakespeare, KIŞ MASALI, Çev. Ö. Nutku
219. Homeros, İLYADA, Çev. A. Erhat - A. Kadir
220. Homeros, ODYSSEİA, Çev. A. Erhat - A. Kadir
221. W. Shakespeare, KRAL IV. HENRY - I, Çev. H. Çalışkan
222. W. Shakespeare, KRAL IV. HENRY - II, Çev. H. Çalışkan
223. L. N. Tolstoy, İVAN İLYİÇ'İN ÖLÜMÜ, Çev. M. Beyhan
224. W. Shakespeare, AŞKIN EMEĞİ BOŞUNA, Çev. Ö. Nutku
225. W. Shakespeare, AŞK VE ANLATI ŞİİRLERİ, Çev. T. S. Halman
226. C. Goldoni, SEVGİLİLER, Çev. N. Adabağ - L. Tecer
227. F. M. Dostoyevski, BEYAZ GECELER, Çev. B. Zeren
228. Sophokles, ANTİGONE, Çev. A. Çokona

229. W. Shakespeare, TITUS ANDRONICUS, Çev. Ö. Nutku
230. L. N. Tolstoy, ÇOCUKLUK, Çev. A. Hacıhasanoğlu
231. M. Y. Lermontov, HANÇER - Seçme Şiir ve Manzumeler-, Çev. A. Behramoğlu
232. Sophokles, TRAKHİSLİ KADINLAR, Çev. A. Çokona
233. W. Shakespeare, II. RICHARD, Çev. Ö. Nutku
234. Sun Zi (Sun Tzu), SAVAŞ SANATI, Çev. P. Otkan - G. Fidan
235. W. Shakespeare, KRAL VI. HENRY - I, Çev. Ö. Nutku
236. W. Shakespeare, KRAL VI. HENRY - II, Çev. Ö. Nutku
237. W. Shakespeare, KRAL VI. HENRY - III, Çev. Ö. Nutku
238. J. W. von Goethe, ALMAN GÖÇMENLERİN SOHBETLERİ, Çev. T. Tayanç
239. W. Shakespeare, WINDSOR'UN ŞEN KADINLARI, Çev. H. Çalışkan
240. GILGAMIŞ DESTANI, Çev. S. Maden
241. C. Baudelaire, ÖZEL GÜNCELER - APAÇIK YÜREĞİM, Çev. S. Maden
242. W. Shakespeare, FIRTINA, Çev. Ö. Nutku
243. İbn Kalânişî, ŞAM TARİHİNE ZEYL, Çev. O. Özatağ
244. Yusuf Has Hacib, KUTADGU BİLİĞ, Çev. A. Çakan
245. L. N. Tolstoy, İLKGENÇLİK, Çev. A. Hacıhasanoğlu
246. Sophokles, PHILOKTETES, Çev. A. Çokona
247. K. Kolomb, SEYİR DEFTERLERİ, Çev. S. Maden
248. C. Goldoni, LOKANTACI KADIN, Çev. N. Adabağ
249. Plutarkhos, THESEUS - ROMULUS, Çev. İ. Çokona
250. V. Hugo, SEFİLLER, Çev. V. Yalçintoklu
251. Plutarkhos, İSKENDER - SEZAR, Çev. İ. Çokona
252. Montesquieu, İRAN MEKTUPLARI, Çev. B. Günen
253. C. Baudelaire, KÖTÜLÜK ÇİÇEKLERİ, Çev. S. Maden
254. İ. S. Turgenyev, HAM TOPRAK, Çev. E. Altay
255. L. N. Tolstoy, GENÇLİK, Çev. A. Hacıhasanoğlu
256. Ksenophon, ANABASİS -On Binler'in Dönüşü-, Çev. A. Çokona
257. A. de Musset, LORENZACCIO, Çev. B. Günen
258. É. Zola, NANA, Çev. B. Onaran
259. Sophokles, AIAS, Çev. A. Çokona
260. Bâkî, DÎVÂN, Çev. F. Öztürk
261. F. Nietzsche, DAVID STRAUSS, İTİRAFÇI VE YAZAR, Çev. M. Tüzel
262. F. Nietzsche, TARİHİN YAŞAM İÇİN YARARI VE SAKINCASI, Çev. M. Tüzel
263. F. Nietzsche, EĞİTİCİ OLARAK SCHOPENHAUER, Çev. M. Tüzel
264. F. Nietzsche, RICHARD WAGNER BAYREUTH'TA, Çev. M. Tüzel
265. A. de Musset, ŞAMDANCI, Çev. B. Tuncel - S. Eyüboğlu
266. Michelangelo, CENNETİN ANAHTARLARI, Çev. T. S. Halman
267. D. Diderot, RAHİBE, Çev. A. Cemgil
268. Edib Ahmed Yüknêkî, ATEBETÜ'L-HAKAYIK, Çev. A. Çakan
269. İ. S. Turgenyev, BAŞKANIN ZİYAFETİ - PARASIZLIK - BEKÂR, Çev. N. Y. Taluy

270. Aristoteles, POETİKA -Şiir Sanatı Üzerine-, Çev. A. Çokona - Ö. Aygün
271. Hippokrates, AFORİZMALAR, Çev. E. Çoraklı
272. G. Leopardi, ŞARKILAR, Çev. N. Adabağ
273. Herodas, MİMOSLAR, Çev. Alovera
274. Molière, HASTALIK HASTASI, Çev. B. Günen
275. Laozi, TAO TE CHİNG -DAO DE JİNG-, Çev. S. Özbey
276. BÂBİL YARATILIŞ DESTANI -Enuma Eliş-, Çev. S. F. Adalı - A. T. Görgü
277. M. Shelley, FRANKENSTEIN YA DA MODERN PROMETHEUS, Çev. Y. Yavuz
278. Erasmus, DELİLİĞE ÖVGÜ, Çev. Y. Sivri
279. A. Dumas, SAINTE-HERMINE ŞÖVALYESİ, Çev. H. Bayrı
280. Sophokles, OİDİPUS KOLONOS'TA, Çev. A. Çokona
281. A. Dumas, SİYAH LALE, Çev. V. Yalçınoklu
282. A. Sewell, SİYAH İNCİ, Çev. A. Berktaş
283. C. Marlowe, PARİS'TE KATLİAM, Çev. Ö. Nutku
284. F. Nietzsche, İYİNİN VE KÖTÜNÜN ÖTESİNDE, Çev. M. Tüzel
285. C. Marlowe, KARTACA KRALİÇESİ DİDO, Çev. Ö. Nutku
286. Hesiodos, THEOGONİA - İŞLER VE GÜNLER, Çev. A. Erhat - S. Eyüboğlu
287. Horatius, ARS POETICA -Şiir Sanatı-, Çev. C. C. Çevik
288. W. Shakespeare, ÇİFTE İHANET, Çev. Ö. Nutku
289. Molière, KİBARLIK BUDALASI, Çev. B. Günen
290. Semonides ve Altı İambos Şairi, ŞİİRLER VE BÜTÜN FRAGMANLAR, Çev. Alovera
291. D. Defoe, VEBA YILI GÜNLÜĞÜ, Çev. İ. Kantemir
292. O. Wilde, ÖNEMSİZ BİR KADIN, Çev. P. D. Deveci
293. L. N. Tolstoy, EFENDİ İLE UŞAĞI, Çev. A. Hacıhasanoğlu
294. H. de Balzac, VADİDEKİ ZAMBAK, Çev. V. Yalçınoklu
295. C. Marlowe, MALTALI YAHUDİ, Çev. Ö. Nutku
296. H. Melville, KATİP BARTLEBY, Çev. H. Koç
297. Cicero, YASALAR ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
298. E.T.A. Hoffman, MATMAZEL DE SCUDÉRY, Çev. G. Zeytinoğlu
299. SÜMER KRAL DESTANLARI, Çev. S. F. Adalı - A. T. Görgü
300. L. N. Tolstoy, SAVAŞ VE BARİŞ, Çev. T. Akgün
301. Plutarkhos, DEMOSTHENES - CİCERO, Çev. İ. Çokona
302. Farabî, İDEAL DEVLET, Çev. A. Arslan
303. C. Marlowe, II. EDWARD, Çev. Ö. Nutku
304. Montesquieu, KANUNLARIN RUHU ÜZERİNE, Çev. B. Günen
305. Cicero, YAŞLI CATO VEYA YAŞLILIK ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
306. Stendhal, PARMA MANASTIRI, Çev. B. Onaran
307. A. Daudet, DEĞİRMENİMDEN MEKTUPLAR, Çev. S. E. Siyavuşgil
308. Euripides, İPHİGENİA AULİSTE, Çev. A. Çokona
309. Euripides, İPHİGENİA TAURİSTE, Çev. A. Çokona
310. Pascal, DÜŞÜNCELER, Çev. D. Çetinkasap
311. M. de Staël, ALMANYA ÜZERİNE, Çev. H. A. Karahasan

312. Seneca, BİLGENİN SARSILMAZLIĞI ÜZERİNE- İNZİVA ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
313. D. Hume, İNSANIN ANLAMA YETİSİ ÜZERİNE BİR SORUŞTURMA, Çev. F. B. Aydar
314. F. Bacon, DENEMELER -Güvenilir Öğütler ya da Meselelerin Özü-, Çev. C. C. Çevik - M. Çakan
315. BABİL HEMEROLOJİ SERİSİ -Uğurlu ve Uğursuz Günler Takvimi-, Çev. S. F. Adalı - A. T. Görgü
316. H. Walpole, OTRANTO ŞATOSU, Çev. Z. Avcı
317. İ. S. Turgenyev, AVCININ NOTLARI, Çev. E. Altay
318. H. de Balzac, SARRASINE, Çev. A. Berktaş
319. Farabi, MUTLULUĞUN KAZANILMASI, Çev. A. Arslan
320. M. Luther, DOKSAN BEŞ TEZ, Çev. C. C. Çevik
321. F. Rabelais, PANTAGRUEL, Çev. N. Yıldız
322. Kritovulos, KRİTOVULOS TARİHİ, Çev. A. Çokona
323. C. Marlowe, BÜYÜK TİMURLENK I-II, Çev. Ö. Nutku
324. Ahmedî, İSKENDERNÂME, Çev. F. Öztürk
325. M. Aurelius, KENDİME DÜŞÜNCELER, Çev. Y. E. Ceren
326. Cicero, DOSTLUK ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
327. DEDE KORKUT HİKÂYELERİ, Çev. A. Çakan
328. Aristophanes, PLOUTOS, Çev. E. Gören-E. Yavuz
329. É. Zola, HAYVANLAŞAN İNSAN, Çev. A. Özgüner
330. RİGVEDA, Çev. K. Kaya
331. S. T. Coleridge, YAŞLI DENİZCİNİN EZGİSİ, Çev. H. Koçak
332. A. Dumas, MONTE CRISTO KONTU, Çev. V. Yalçınoklu
333. L.N. Tolstoy, KAZAKLAR, Çev. M. Beyhan
334. O. Wilde, DORIAN GRAY'IN PORTRESİ, Çev. D. Z. Batumlu
335. İ.S. Turgenyev, KLARA MİLİÇ, Çev. C. D. Akyüz
336. R. Apollonios, ARGONAUTİKA, Çev. A. Çokona
337. S. Le Fanu, CARMİLLA, Çev. Y. Yavuz
338. Seneca, MUTLU YAŞAM ÜZERİNE-YAŞAMIN KISALIKI ÜZERİNE, Çev. C. C. Çevik
339. F. Engels, AİLENİN, DEVLETİN VE ÖZEL MÜLKİYETİN KÖKENİ, Çev. M. Tüzel
340. T. L. Peacock, KARABASAN MANASTIRI, Çev. Y. Yavuz
341. H. von Kleist, AMPHİTRYON, Çev. M. Kahraman
342. H. de Balzac, EUGÉNIE GRANDET, Çev. V. Yalçınoklu
343. W. Whitman, ÇİMEN YAPRAKLARI-I, Çev. F. Öz
344. Montesquieu, ROMALILARIN YÜCELİK VE ÇÖKÜŞÜNÜN NEDENLERİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER, Çev. B. Günen
345. Beaumarchais, SEVİLLA BERBERİ VEYA NAFİLE TEDBİR, Çev. B. Günen
346. W. James, PRAGMATİZM, Çev. F. B. Aydar
347. Euripides, ANDROMAKHE, Çev. A. Çokona

348. Farabî, İLİMLERİN SAYIMI, Çev. A. Arslan
349. G. Büchner, DANTON'UN ÖLÜMÜ, Çev. M. Tüzel
350. GILGAMIŞ HİKÂYELERİ, Çev. S. F. Adalı-A. T. Görgü
351. Aristophanes, KADIN MEBUSLAR, Çev. E. Gören-E. Yavuz
352. S. Empricus, PYRRHONCULUĞUN ESASLARI, Çev. C. C. Çevik
353. H. de Balzac, GORIOT BABA, Çev. V. Yalçıntoklu
354. G. E. Lessing, DÜZYAZI FABLLAR, Çev. Z. Aksu Yilmazer
355. Epiktetos, ENKHEIRIDION, Çev. C. C. Çevik
356. DHAMMAPADA, Çev. K. Kaya
357. Voltaire, SADIK VEYA KADER -BİR DOĞU MASALI-, Çev. B. Günen
358. Platon, PHAİDROS, Çev. A. Çokona
359. Beaumarchais, FIGARO'NUN DÜĞÜNÜ VEYA ÇILGIN GÜN, Çev. B. Günen
360. J. Cazotte, ÂŞIK ŞEYTAN, Çev. A. Terzi
361. V. Hugo, DENİZ İŞÇİLERİ, Çev. V. Yalçıntoklu
362. SUTTANİPĀTA, Çev. K. Kaya
363. T. Paine, SAĞDUYU, Çev. Ç. Öztekin
364. J. H. Bernardin de Saint-Pierre, PAUL İLE VIRGINIE, Çev. İ. Atay
365. F. Hebbel, JUDITH, Çev. A. Fırat
366. Leukippos-Demokritos, ATOMCU FELSEFE FRAGMANLARI, Çev. C. C. Çevik
367. G. W. Leibniz, MONADOLOJİ, Çev. D. Çetinkasap
368. C. Dickens, DAVID COPPERFIELD, Çev. M. Arvas
369. G. Apollinaire, İKİ KIYININ AVARESİ, Çev. N. Özyıldırım
370. Aristoteles, RETORİK, Çev. A. Çokona
371. Herakleitos, FRAGMANLAR, Çev. C. C. Çevik
372. P. Lafargue, TEMBELLİK HAKKI, Çev. A. Berktaş
373. PAPAĞANIN YETMİŞ MASALI -ŞUKASAPTATI-, Çev. K. Kaya
374. C. Dickens, İKİ ŞEHRİN HİKÂYESİ, Çev. Z. Batumlu
375. R. Descartes, YÖNTEM ÜZERİNE KONUŞMA, Çev. M. Erşen
376. Euripides, KYKLOPS, Çev. A. Çokona
377. Voltaire, SAFDİL, Çev. B. Günen
378. Descartes, RUHUN TUTKULARI, Çev. M. Erşen
379. L.N. Tolstoy, ŞEYTAN - PEDER SERGİ, Çev. G.Ç. Kızılırmak
380. SUVARNABHĀSA SŪTRA-ALTIN IŞIK SŪTRASİ-, Çev. K. Kaya
381. J. Austen, EMMA, Çev. H. Koç
382. P. Corneille, EL CID, Çev. B. Bilgiç
383. Antisthenes - Diogenes, KİNİK FELSEFE FRAGMANLARI, Çev. C. C. Çevik
384. W. Whitman, ÇİMEN YAPRAKLARI-II, Çev. F. Öz
385. F. Schiller, WILHELM TELL, Çev. B. Gönülşen
386. L.N. Tolstoy, AİLE MUTLULUĞU, Çev. A. Hacıhasanoğlu
387. Ksenophon, OİKONOMİKOS -İKTİSAT ÜZERİNE-, Çev. A. Çokona
388. Zhuangzi (Chuang Tzu), ZHUANGZI METİNLERİ, Çev. G. Fidan
389. Voltaire, CAHİL FİLOZOF, Çev. B. Günen

Charles Dickens (1812-1870): Viktorya Dönemi İngilteresi'nin en önemli romancısı kabul edilen Dickens orta sınıf bir ailenin çocuğuydu. On iki yaşındayken ailesinin dara düşmesi sonucu bir fabrikada çalışmaya başladı ve romanlarında büyük bir isabetle aktardığı işçi sınıfının hayatını gözlemleme fırsatını elde etti. Dickens'ın belki de en popüler eseri Bir Noel Şarkısı 1843 yılının Noel'inden hemen önce yayımlanmış, ilk baskısı günler içinde tükenmiştir. Noel'in insani yönüne vurgu yaparak bu bayramın kutlanışını değiştirmiş, Viktorya Dönemi'nde Noel'in canlanmasına katkıda bulunmuştur ve İngiliz toplumunu öyle çok etkilemiştir ki kahramanının soyadı "pinti" anlamında sözlüklere girmiştir. Cimri, nemrut Ebenezer Scrooge'un, ona geçmişini, bugünü ve geleceğini gösteren üç hayaletin yardımıyla gerçekleşen büyük değişimini anlatan bu modern masalın sıcak ışığı, sözünü sakınmayan bir toplumsal eleştirmen olan Dickens'ın içinde yaşadığı gerçek dünyaya yorumunu da aydınlatır. Bir Noel Şarkısı günümüze dek birçok dile çevrilmiş, defalarca sahneye, sinema ve televizyona uyarlanmıştır.

CHARLES DICKENS - BÜTÜN ESERLERİ: 3

Çiçek Eriş (1986-): İstanbul'da doğdu. İngilizce Mütercim Tercümanlık bölümünden mezun olduktan sonra Andersen'den Masallar, Robin Hood, Demiryolu Çocukları gibi çocuk klasikleri dâhil olmak üzere yirmiden fazla kitap çevirdi. 2011'den beri çeşitli yayınevleri için editörlük yapıyor.

